

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ: ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΑΥΛΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2021 - 2022

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της **Μαρίας Α. Γωνιανάκη**

A.M: 7340122101003

Η ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα και παράλληλες εισαγωγές

Τριμελής Επιτροπή

Επίκουρος Καθηγητής, Χ. Χρυσάνθης

Επίκουρος Καθηγητής, Ι. Βενιέρης

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ε. Κινινή

Αθήνα, 2022

Copyright © {Μαρία Γωνιανάκη, 2022}

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσεως, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και οι θέσεις που περιέχονται σε αυτή την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή.....	4
I. Η αρχή της ανάλωσης στο δίκαιο του σήματος	
Η νομοθετική ρύθμιση της ανάλωσης.....	11
Η θεωρία της ανάλωσης.....	13
Οι προϋποθέσεις της ανάλωσης.....	17
Η εύλογη αιτία.....	34
Η ανασυσκευασία.....	40
II. Παράλληλες εισαγωγές και αθέμιτος ανταγωνισμός	
Οι παράλληλες εισαγωγές ως μορφή παρασιτικού ανταγωνισμού.....	51
Παράλληλες εισαγωγές και εκμετάλλευση ξένης φήμης.....	56
III. Παράλληλες εισαγωγές και ελεύθερος ανταγωνισμός	
Παράλληλες εισαγωγές και απαγορευμένες συμπράξεις.....	58
Παράλληλες εισαγωγές και κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.....	66
IV. Αξιώσεις έννομης προστασίας.....	75
Επίλογος.....	78
Βιβλιογραφία.....	79

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εκπονείται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Άυλα Αγαθά και Ανταγωνισμός» της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και ασχολείται με το ζήτημα της ανάλωσης του δικαιώματος στο σήμα. Το δικαίωμα στο σήμα παρέχει απόλυτες και αποκλειστικές εξουσίες στον δικαιούχο, με συνέπεια να έχει τη νομική δυνατότητα να προβαίνει σε κατάτμηση των εθνικών αγορών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΕΟΧ. Ωστόσο, προς το σκοπό της ανάπτυξης του ελεύθερου ανταγωνισμού και της εγκαθίδρυσης ενιαίας εσωτερικής αγοράς, η οποία αποτελεί θεμελιώδη σκοπό του πρωτογενούς δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δικαίωμα στο σήμα μπορεί να περιοριστεί προς επίτευξη του παραπάνω σκοπού. Η αρχή της ανάλωσης, η οποία έχει αναπτυχθεί σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, παρέχει τη λύση στη σύγκρουση που δημιουργείται μεταξύ των απόλυτων και αποκλειστικών εξουσιών που πηγάζουν από τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, αναδεικνύοντας την αλληλεπίδραση του δικαίου του σήματος με τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Η εργασία επιχειρεί τη νομολογιακή προσέγγιση του ζητήματος και αποτελείται από επιμέρους κεφάλαια, στα οποία αρχικά αναλύεται η θεμελίωση της αρχής της ανάλωσης και οι προϋποθέσεις της και εν συνεχεία εξετάζεται το ζήτημα τόσο στο δίκαιο του ελεύθερου, όσο και στο δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού. Ειδικότερα, αναλύονται οι ρήτρες, οι οποίες μπορούν να περιληφθούν σε συμβάσεις διανομής (αποκλειστικής ή επιλεκτικής), προκειμένου να διαφυλαχθεί η εμπορική δραστηριότητα του σηματούχου και των εξουσιοδοτημένων διανομέων των προϊόντων του, από τη διεξαγωγή του παράλληλου εμπορίου, οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες μία συμφωνία μεταξύ προμηθευτή και μεταπωλητή δύναται να κριθεί ως απαγορευμένη (101ΣΛΕΕ), η προβληματική της επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση στην αγορά, η οποία προβαίνει σε κατάχρηση της οικονομικής της ισχύος, προκειμένου να παρεμποδίσει τις παράλληλες εισαγωγές (102 ΣΛΕΕ), καθώς και το ζήτημα αν και κατά πόσο οι παράλληλες εισαγωγές συνιστούν μορφή «free riding».

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανάλωση του δικαιώματος στο δίκαιο του σήματος αποτελεί ζήτημα αλληλένδετο με το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών. Πρόκειται ουσιαστικά για τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.¹ Ως παράλληλες εισαγωγές χαρακτηρίζονται οι εισαγωγές γνήσιων προϊόντων, τα οποία συνιστούν τον υλικό φορέα που ενσωματώνει δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως το δικαίωμα στο σήμα. Οι εισαγωγές αυτές λέγονται παράλληλες, διότι δεν πραγματοποιούνται από τον φορέα του δικαιώματος, αλλά από ανεξάρτητους εμπόρους εκτός του εξουσιοδοτημένου δικτύου διανομής του δικαιούχου. Οι παράλληλες εισαγωγές βαίνουν παράλληλα με τις εισαγωγές που πραγματοποιούνται από τον ίδιο τον δικαιούχο ή τα εξουσιοδοτημένα από αυτόν πρόσωπα και δημιουργούν, έστω πρόσκαιρα, ένα «παράλληλο» δίκτυο διανομής, το οποίο ανταγωνίζεται το δίκτυο διανομής του δικαιούχου.² Η δραστηριότητα της εισαγωγής, εξαγωγής, διάθεσης παραλλήλως εισαγόμενων προϊόντων, χαρακτηρίζεται ως παράλληλο εμπόριο.³ Το παράλληλο εμπόριο αφορά γνήσια προϊόντα, τα οποία έχουν παραχθεί από τον ίδιο τον δικαιούχο του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας ή με τη συγκατάθεση του και εισάγονται σε αγορά κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης από ανεξάρτητο έμπορο εκτός του επίσημου δικτύου διανομής.⁴

Κριτήριο για το εάν οι παράλληλες εισαγωγές είναι νόμιμες ή παράνομες, αποτελεί η επέλευση της ανάλωσης του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, η οποία αποτελεί τη νόμιμη αιτία των παράλληλων εισαγωγών.⁵ Η ανάλωση αποτελεί την αρχή, η οποία έχει αναπτυχθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, προκειμένου να επιλυθεί το ζήτημα της νομιμότητας των παράλληλων εισαγωγών.⁶ Το πρωτογενές δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), ορίζει στις διατάξεις των άρθρων 34 και 36 ότι ως προς τη γεωγραφική της έκταση, η αρχή εφαρμόζεται σε προϊόντα, τα οποία τέθηκαν για πρώτη φορά από τον δικαιούχο ή από τρίτους με τη συγκατάθεση του, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του

¹ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 1

² Ibid

³ Λ. Γρηγοριάδης, Ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα και νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 13

⁴ I. Caliboli, Market Intergration and (the limits of) the first sale rule in North American and European trademark law, Santa Clara Law Review, July 2011, σελ. 1241

⁵ Χ. Χρυσάνθης, ο.π, σελ. 2

⁶ Λ. Γρηγοριάδης, ο.π. σελ. 73

Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (περιλαμβάνει τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ισλανδία, τη Νορβηγία και το Λίχτενστάιν). Εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ υπερισχύει το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης και η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, προκειμένου να επιτευχθεί ο βασικός σκοπός της Ένωσης, δηλαδή η εγκαθίδρυση ενιαίας εσωτερικής αγοράς μεταξύ των κρατών μελών.⁷ Κατά συνέπεια, ο δικαιούχος εμπορικού σήματος, δεν δύναται να επικαλεστεί την εθνική νομοθεσία κράτους μέλους, ώστε να αντισταχθεί στην εισαγωγή και εμπορία των προϊόντων του από ανεξάρτητους εμπόρους, εφόσον έχουν τεθεί σε πρώτη κυκλοφορία από τον ίδιο ή με τη συγκατάθεση του εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ.⁸ Το έρεισμα της αρχής έγκειται στην παραδοχή ότι το δικαίωμα στο σήμα δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως πρόσχημα, προκειμένου να επιτευχθεί η κατάτμηση και η στεγανοποίηση της εσωτερικής αγοράς της Ένωσης.⁹

Εφόσον πραγματοποιηθεί η πρώτη πώληση των προϊόντων, από τον ίδιο τον δικαιούχο του δικαιώματος ή με τη συγκατάθεση του, έχει εκπληρωθεί το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος. Το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος συνίσταται στη δυνατότητα που παρέχει στον σηματούχο η έννομη τάξη, να αντλήσει την οικονομική ωφέλεια από τη θέση των προϊόντων του σε πρώτη κυκλοφορία, ως επιβράβευση της εμπορικής του προσπάθειας και ως κίνητρο για τη βελτίωση των προϊόντων του. Ωστόσο, με την πραγματοποίηση της πρώτης πώλησης, το δικαίωμα του σηματούχου αναλώνεται (εξαντλείται), με αποτέλεσμα να μην μπορεί πλέον να παρεμποδίσει ή να απαγορεύσει την περαιτέρω μεταπώληση των προϊόντων του, εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ, από ανεξάρτητους εμπόρους, εκτός του εξουσιοδοτημένου δικτύου διανομής.¹⁰ Με την επέλευση της ανάλωσης, ο φορέας του δικαιώματος, δεν δύναται να ελέγξει την περαιτέρω κυκλοφορία των προϊόντων του στην αγορά και τη διαμόρφωση των τιμών από τους μεταπωλητές.

Ο φορέας του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, πραγματοποιώντας την πρώτη πώληση των προϊόντων του, έχει τη δυνατότητα, με το πλεονέκτημα του νομικού μονοπωλίου που του προσφέρει η έννομη τάξη, να καθορίσει χωρίς ανταγωνιστικές

⁷ Β. Χριστιανός, Εισαγωγή στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011 σελ. 43

⁸ Θ. Λιακόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2000, σελ. 125

⁹ I. Calboli, Market Integration and (the limits of) the first sale rule in North American and European trademark law, Santa Clara Law Review, July 2011, σελ. 1245

¹⁰ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 2

πιέσεις, το επίπεδο των τιμών των προϊόντων του στην αγορά και το περιθώριο κέρδους από την πώληση των εμπορευμάτων του. Η ιδιαίτερη αυτή νομική εξουσία, η εξουσία θέσης σε πρώτη κυκλοφορία ή εξουσία πρώτης πώλησης (first sale doctrine), αποτελεί την επιβράβευση του δικαιούχου για τις επενδύσεις στις οποίες υποβλήθηκε και κίνητρο για τη διατήρησης και βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων του. Η δυνατότητα αυτή του δικαιούχου να θέτει πρώτος σε κυκλοφορία τα προϊόντα του, συνδυάζεται με την αρχή της εδαφικότητας, έτσι ώστε να μπορεί να ενεργοποιεί σε κάθε κράτος μέλος αυτοτελώς, την εξουσία θέσης των προϊόντων σε πρώτη κυκλοφορία.¹¹ Η αρχή της ανάλωσης αποτελεί το σημείο εξισορρόπησης αφενός των συμφερόντων του σηματούχου και αφετέρου του δικαιώματος κυριότητας του υποψήφιου αγοραστή του προϊόντος, διασφαλίζοντας την ελευθερία των συναλλαγών. Χωρίς την επέλευση της ανάλωσης, ο σηματούχος θα είχε δικαίωμα παρακολούθησης επί των προϊόντων του, περιορίζοντας το δικαίωμα κυριότητας του εκάστοτε αγοραστή των σηματοδοτημένων προϊόντων, με συνέπεια ο αγοραστής να μην δύναται να μεταπωλεί τα προϊόντα, τα οποία ενσωματώνουν το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου.

Η νομική ιδιαιτερότητα των παράλληλων εισαγωγών συνίσταται στο ότι εφόσον τα προϊόντα που ενσωματώνουν το δικαίωμα, προέρχονται από τρίτες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, δεν επέρχεται ανάλωση του σχετικού δικαιώματος. Ως εκ τούτου, οι παράλληλες εισαγωγές συνιστούν, σε αυτή την περίπτωση, προσβολή του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, με αποτέλεσμα ο δικαιούχος να μπορεί να προβεί στην παρεμπόδιση και απαγόρευση τους. Σύμφωνα με τον ενωσιακό νομοθέτη, νόμιμες είναι οι παράλληλες εισαγωγές σηματοδοτημένων προϊόντων μόνο για προϊόντα που διατίθενται στο εμπόριο εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του και κατά συνέπεια ανάλωση επέρχεται μόνο για τα προϊόντα, τα οποία έχουν κυκλοφορήσει εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ.¹²

Καθοριστικό στοιχείο για τη νομιμότητα ή μη της παράλληλης εισαγωγής συνιστά, σε ποια χώρα ο φορέας του δικαιώματος, έθεσε σε πρώτη κυκλοφορία τα προϊόντα του, πραγματοποιώντας την πρώτη πώληση. Η ανάλωση προϋποθέτει νόμιμη εισαγωγή,

¹¹ Ibid, σελ. 308

¹² Bellamy & Child, European Union Law of Competition, Oxford University Press, 2018, σελ. 783

κυκλοφορία και διάθεση των εμπορευμάτων στην Ε.Ε και στον ΕΟΧ.¹³ Αν τα προϊόντα εισήχθησαν στον ΕΟΧ από τρίτη χώρα, ή από χώρα εντός ΕΟΧ αλλά χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου, άρα μη νόμιμα, η μετέπειτα κυκλοφορία τους εντός του ΕΟΧ δεν τα νομιμοποιεί. Επομένως, ένα προϊόν, το οποίο εισήχθη με παράνομη παράλληλη εισαγωγή από το Μεξικό (χώρα εκτός ΕΟΧ) στη Γαλλία (χώρα εντός ΕΟΧ) και μετέπειτα επανεισήχθη στην Ελλάδα, η εισαγωγή από τη Γαλλία στην Ελλάδα δεν είναι νόμιμη, διότι το προϊόν τέθηκε για πρώτη φορά σε κυκλοφορία, από τον δικαιούχο ή από τρίτους με τη συγκατάθεση του, στο Μεξικό. Κατά συνέπεια το δικαίωμα στο σήμα δεν έχει αναλωθεί, ώστε να καταστεί νόμιμη η παράλληλη εισαγωγή του στην Ελλάδα. Η διακίνηση των συγκεκριμένων προϊόντων από τη Γαλλία στην Ελλάδα, δεν νομιμοποιεί την εισαγωγή τους στην Ελλάδα, καθώς η αρχική τους εισαγωγή από την αγορά του Μεξικού, στην αγορά της Γαλλίας, πραγματοποιήθηκε παράνομα.

Σύμφωνα με την αρχή της ενωσιακής ανάλωσης, ο σηματούχος δικαιούται να απαγορεύει σε ανεξάρτητους εμπόρους, να εισάγουν στην ευρωπαϊκή αγορά, προϊόντα από τρίτες χώρες, τα οποία φέρουν το εμπορικό του σήμα. Η απαγόρευση των παράλληλων εισαγωγών από τρίτες χώρες, δεν μπορεί να εξηγηθεί ούτε με τη λειτουργία προέλευσης του σήματος, αφού πρόκειται για γνήσια προϊόντα (αν και όχι πάντα της ίδιας ποιότητας, αφού η ποιότητα του προϊόντος μπορεί να διαφοροποιείται στις διαφορετικές γεωγραφικές αγορές), ούτε με τη διαφημιστική λειτουργία και την προστασία της φήμης και αναγνωρισιμότητας του σήματος.¹⁴ Η απαγόρευση των παράλληλων εισαγωγών δικαιολογείται ικανοποιητικά μόνο με οικονομικά κριτήρια που ανάγονται στην προστασία της εγχώριας ευρωπαϊκής βιομηχανίας από τον ανταγωνισμό με τρίτες χαμηλού κόστους χώρες. Η ενωσιακή ανάλωση αποτελεί την οικονομική και δικαιοπολιτική επιλογή του νομοθέτη, προκειμένου οι σηματούχοι εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ, να παραμείνουν προστατευμένοι από ενδεχόμενο ανταγωνισμό εντός της Ένωσης, από εισαγωγές δικών τους προϊόντων από τρίτες χώρες, εκ μέρους τρίτων ανεξάρτητων εμπόρων και την εισαγωγή και μεταπώληση τους στην Ε.Ε και τον ΕΟΧ, καθώς και την αποτροπή μετακίνησης των μονάδων παραγωγής από ευρωπαϊκές χώρες με έντονη βιομηχανική δραστηριότητα, σε τρίτες χαμηλού κόστους χώρες. Έτσι, οι Ευρωπαίοι σηματούχοι, μπορούν να εξάγουν σε

¹³ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 102

¹⁴ Χ. Χρυσάνθης, Ζητήματα γενικής θεωρίας του δικαίου των σημάτων, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, Τεύχος 8-9/2008, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 943

τρίτες χώρες προϊόντα, σε χαμηλότερες τιμές, χωρίς τον κίνδυνο της επανεισαγωγής τους στην Ε.Ε και τη δημιουργία εσωτερικού ανταγωνισμού. Ωστόσο, έχει υποστηριχθεί και η άποψη ότι ο αποκλεισμός της διεθνούς ανάλωσης αποτελεί μορφή προστατευτισμού, απομονώνοντας την ευρωπαϊκή από τη διεθνή αγορά. Πρόκειται ουσιαστικά για ζήτημα πρωτίστως οικονομικής πολιτικής, το οποίο προϋποθέτει μακροοικονομικές εκτιμήσεις. Για τον νομοθέτη της Ένωσης, η επιλογή της ενωσιακής ανάλωσης, αποτελεί το αναγκαίο αντίτιμο για την προστασία και τη διατήρηση της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

Το δικαίωμα στο εμπορικό σήμα αναγνωρίζεται και ρυθμίζεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ζητείται, σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας¹⁵ καθώς το κράτος αναγνωρίζει μόνο τα δικαιώματα που έχει χορηγήσει το ίδιο. Ο νόμος 4679/2020 προβλέπει ότι προκειμένου να καταχωρηθεί μία ένδειξη ως εμπορικό σήμα πρέπει με βάση το τυπικό σύστημα, να προηγηθεί διαδικασία εξέτασης των απαιτούμενων προϋποθέσεων, δηλαδή η απουσία απόλυτων ή σχετικών απαραδέκτων. Συνεπεία της αρχής της εδαφικότητας, το εμπορικό σήμα, το οποίο έχει κατατεθεί στο αντίστοιχο μητρώο της κάθε χώρας, είναι νομικά διαφορετικό, αυτοτελές και ανεξάρτητο, ακόμα και αν περισσότερα σήματα σε περισσότερες χώρες, έχουν τον ίδιο δικαιούχο και αφορούν στην ίδια ένδειξη και στα ίδια προϊόντα.

Κατ' ακριβολογία, δεν υπάρχει ένα σήμα, το οποίο να ισχύει σε περισσότερες χώρες, αλλά περισσότερα αυτοτελή και ανεξάρτητα σήματα, ένα σε κάθε χώρα, όπου το σήμα έχει καταχωρηθεί στο οικείο μητρώο.¹⁶ Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται μία «χώρα» στο πλαίσιο της εξέτασης του ζητήματος της ανάλωσης και των παράλληλων εισαγωγών. Έτσι, η εισαγωγή στην Ελληνική αγορά, από παράλληλο εισαγωγέα, προϊόντος από την Αμερική, το οποίο φέρει το εμπορικό σήμα «Marlboro», είναι νομικά διαφορετικό από το Ελληνικό σήμα «Marlboro», σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας. Είναι νομικά αδιάφορο ότι τα δύο σήματα έχουν τον ίδιο δικαιούχο και αφορούν στην ίδια ένδειξη και στα ίδια προϊόντα. Συνεπώς, η παράλληλη εισαγωγή από την Αμερική στην Ελλάδα, προϊόντων με το σήμα «Marlboro», προσβάλλει το

¹⁵ Θ. Λιακόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2000, σελ. 164

¹⁶ Χ. Χρυσάνθης εις Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Επιστημονική Επιμέλεια Χ. Παμπούκη, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009 σελ. 798

Ελληνικό σήμα «Marlboro», λαμβάνοντας υπόψη ότι θα εφαρμοστεί και ο κανόνας της «διπλής ταύτισης», με αποτέλεσμα η ύπαρξη κινδύνου σύγχυσης να τεκμαίρεται.¹⁷

Η ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα, επέρχεται στο πλαίσιο του forum¹⁸ και ερμηνεύεται με βάση τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν το δίκαιο του σήματος, δηλαδή τις αρχές της εδαφικότητας, της αποκλειστικότητας και της απόλυτης προστασίας του σήματος. Η αρχή της ανάλωσης αποτελεί γέννημα¹⁹ των παραπάνω αρχών και θεμελιώνεται σε αυτές. Το εμπορικό σήμα αποτελεί άυλο αγαθό της επιχείρησης, με αυτοτελή περιουσιακή αξία και παρέχει αποκλειστικές και απόλυτες εξουσίες στον δικαιούχο.²⁰ Ο δικαιούχος έχει το αποκλειστικό δικαίωμα χρήσης και εκμετάλλευσης του σήματος. Η εξουσία αυτή περιλαμβάνει τη δυνατότητα να θέτει σε κυκλοφορία υλικούς φορείς, δηλαδή προϊόντα που ενσωματώνουν το δικαίωμα. Ταυτόχρονα, ο δικαιούχος έχει την εξουσία να παρεμποδίζει κάθε τρίτο, ο οποίος χρησιμοποιεί στις συναλλαγές ίδια ή παρόμοια ένδειξη, εφόσον υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθεί σύγχυση στην αγορά. Σύμφωνα με την αρχή της απόλυτης προστασίας, οποιαδήποτε επέμβαση στο αντικείμενο του δικαιώματος, συμπεριλαμβανομένης της θέσης του προϊόντος σε πρώτη κυκλοφορία, χωρίς την άδεια του φορέα του, συνιστά προσβολή του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας.²¹ Για αυτό το λόγο, αναγνωρίζεται στο δικαιούχο η νομική εξουσία να είναι αυτός που θα θέσει σε πρώτη κυκλοφορία, σε μία εθνική αγορά, προϊόντα που ενσωματώνουν το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας.

Στο δίκαιο του σήματος, η αρχή της απόλυτης προστασίας σχετικοποιείται και η διαπίστωση της προσβολής εξαρτάται από τον κίνδυνο δημιουργίας σύγχυσης στην αγορά, όπως αποτυπώνεται ρητά στη διάταξη του άρθρου 5 του Ν. 4679/2020. Κίνδυνος σύγχυσης συντρέχει, όταν προσβάλλεται η θεμελιώδης λειτουργία προέλευσης των προϊόντων, με συνέπεια το κοινό να θεωρεί ότι τα προϊόντα που φέρουν το ίδιο ή παρεμφερές σήμα με εκείνο του δικαιούχου, προέρχονται από την ίδια επιχείρηση ή πρόκειται για οικονομικά συνδεδεμένες επιχειρήσεις.²² Η παροχή

¹⁷ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 6

¹⁸ Ibid, σελ. 3

¹⁹ Ibid, σελ. 2

²⁰ Ν. Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία και Αθέμιτος Ανταγωνισμός, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022, σελ. 121

²¹ Χ. Χρυσάνθης, ο.π., σελ. 5

²² Ν. Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία και Αθέμιτος Ανταγωνισμός, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022, σελ. 181

σχετικής προστασίας στο σήμα και όχι απόλυτης, δεν αναιρεί τον απόλυτο και αποκλειστικό χαρακτήρα του δικαιώματος και τη δημιουργία νομικού μονοπωλίου υπέρ του δικαιούχου. Η σχετικοποιημένη προστασία συμβάλλει στην μη υπέρμετρη παρεμπόδιση των ανταγωνιστών, με τη δημιουργία αποκλειστικών δικαιωμάτων υπέρ του δικαιούχου.²³ Στην περίπτωση της «διπλής ταύτισης» ή «διπλής ταυτότητας», όταν δηλαδή υπάρχει απόλυτη ταύτιση ενδείξεων, ο κίνδυνος σύγχυσης ισχύει κατά πλάσμα δικαίου. Αυτό συμβαίνει και στην περίπτωση των παράλληλων εισαγωγών.²⁴

Εκ των ως άνω προκύπτει ότι ως προς το επιτρεπτό των παράλληλων εισαγωγών, δημιουργείται κατ' αρχήν μία σύγκρουση μεταξύ των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας με τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας παρέχουν απόλυτες και αποκλειστικές εξουσίες στον δικαιούχο. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός προϋποθέτει ανοιχτή αγορά, χωρίς περιορισμούς και εμπόδια στην διεξαγωγή του εμπορίου. Η απαγόρευση των παράλληλων εισαγωγών είναι ασυμβίβαστη με την ενιαία εσωτερική αγορά εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου²⁵. Ο σκοπός της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, όπου ισχύουν ομοιόμορφοι νομικοί κανόνες και εκδηλώνονται ομοιόμορφα η προσφορά και η ζήτηση, δεν θα ήταν εφικτός εάν επιτρεπόταν στους σηματούχους, να απαγορεύουν τις εισαγωγές προϊόντων μεταξύ κρατών μελών, με πρόσχημα την αποκλειστικότητα που παρέχει το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων αποτελεί απαραίτητη συνθήκη για την ύπαρξη της ενιαίας εσωτερικής αγοράς της Ένωσης, έτσι ώστε ποσοτικοί ή άλλοι περιορισμοί των εισαγωγών και των εξαγωγών μεταξύ των κρατών μελών, να είναι ασυμβίβαστοι με την ενιαία εσωτερική αγορά. Εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ, οι παράλληλες εισαγωγές επιτρέπονται, γιατί υπερισχύει η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και το σύνολο του ΕΟΧ αντιμετωπίζεται ως μία ενιαία αγορά, στην οποία εφαρμόζεται ομοιόμορφα η αρχή της εδαφικότητας.²⁶ Η αρχή της ανάλωσης επιλύει τη σύγκρουση, η οποία προκύπτει μεταξύ της αρχής της εδαφικότητας και της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ.

²³ Ibid, σελ. 123

²⁴ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 5

²⁵ Ibid, σελ. 30

²⁶ Ibid

I. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ

Το νομικό πλαίσιο που αφορούσε την ανάλωση αποτυπώθηκε αρχικά στην Οδηγία 89/104/ΕΟΚ (πλέον 2008/95/ΕΚ) « για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων» και στον Κανονισμό (ΕΚ) 40/94 (πλέον 207/2009) «για το κοινοτικό σήμα». Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 της Οδηγίας 89/104/ΕΟΚ *«Το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί το σήμα στις συναλλαγές χωρίς τη συγκατάθεση του»* και συμπληρώνει στο άρθρο 7 ότι *«1. Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στην Κοινότητα από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται εάν ο δικαιούχος έχει νόμιμους λόγους να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιώνεται μετά τη διάθεση τους στο εμπόριο»* Αντίστοιχες ρυθμίσεις προέβλεπε και ο Κανονισμός 40/94.

Η Οδηγία 2008/95/ΕΚ κατήργησε και αντικατέστησε την Οδηγία 89/104/ΕΟΚ « για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων» και ο Κανονισμός 207/2009 «για το κοινοτικό σήμα» κατήργησε και αντικατέστησε τον Κανονισμό 40/94/ΕΚ και πλέον το νομοθετικό πλαίσιο αποτυπώνεται εκεί με το ίδιο περιεχόμενο. Οι παραπάνω ρυθμίσεις αποτυπώνονται πλέον στην Οδηγία (ΕΕ) 2015/2436 « για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων» και συγκεκριμένα στη διάταξη του άρθρου 15 το οποίο προβλέπει ότι *« 1. Το δικαίωμα στο σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στην Ένωση από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται, εάν ο δικαιούχος έχει νόμιμους λόγους να αντιταχθεί στην περαιτέρω εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων έχει μεταβληθεί ή αλλοιωθεί μετά τη διάθεση τους στο εμπόριο»* Αντίστοιχο περιεχόμενο έχει και το άρθρο 15 του Κανονισμού 2017/1001 για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου προβλέπεται ότι *«Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα της Ε.Ε δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο εντός του Ευρωπαϊκού*

Οικονομικού Χώρου από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του.» Επιπλέον, η Συμφωνία TRIPS (Agreement on Trade - Related Aspects of Intellectual Property Rights - Συμφωνία για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου), η οποία έχει κυρωθεί από τα κράτη μέλη της Ένωσης, προβλέπει στο Προοίμιο της, ως βασικούς σκοπούς της, τον περιορισμό των εμποδίων στο διεθνές εμπόριο και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, αναφερόμενη στο άρθρο 6 και στο ζήτημα της ανάλωσης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Στο ελληνικό δίκαιο, η αρχή της ανάλωσης του δικαιώματος στο σήμα, προβλέπεται στο άρθρο 13 του Ν. 4679/2020, σύμφωνα με το οποίο «1. Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για τα προϊόντα που έχουν διατεθεί με το σήμα αυτό στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται εάν ο δικαιούχος έχει εύλογη αιτία να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιώνεται μετά τη διάθεση τους στο εμπόριο.»

Η θεμελίωση της αρχής της ανάλωσης, ερμηνεύεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου με άξονα τις διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο άρθρο 26 της Ιδρυτικής Συνθήκης αποτυπώνεται ο πρωταρχικός και θεμελιώδης σκοπός της Ένωσης, δηλαδή η ενσωμάτωση των εθνικών αγορών των κρατών - μελών σε μία ενιαία, εσωτερική αγορά, όπου δεν θα υπάρχουν περιορισμοί και εμπόδια στη διεξαγωγή του εμπορίου και θα διασφαλίζεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων. Προκειμένου να επιτευχθεί ο παραπάνω σκοπός, κατέστη κρίσιμη η κατάργηση των δασμών, των ποσοτικών περιορισμών και λοιπών μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος, κατά τις εισαγωγές των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών, όπως προβλέπουν οι διατάξεις των άρθρων 34 έως 36 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου αντιμετωπίζεται ως ενιαία αγορά στην οποία εφαρμόζεται ομοιόμορφα η αρχή της εδαφικότητας, μεταξύ των εθνικών αγορών των κρατών μελών.²⁷

²⁷ D. Llewelyn, T. Aplin, Intellectual Property, Sweet and Maxwell, 2019, σελ. 43, 44

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ

Τη θεωρία για την ανάλωση του δικαιώματος, εισηγήθηκε για πρώτη φορά ο Γερμανός νομικός Joseph Kohler. Ωστόσο, η καθιέρωση του νομικού όρου της ανάλωσης, οφείλεται στο Γερμανικό Reichsgericht, το οποίο χρησιμοποίησε τον όρο σε σειρά αποφάσεων του, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Το Reichsgericht αποφάνθηκε ότι το δικαίωμα στην ευρεσιτεχνία αναλώνεται με την πρώτη πώληση, εννοώντας ότι ο δικαιούχος, από τη στιγμή που μεταβιβάζει την κυριότητα στα συγκεκριμένα προϊόντα που ενσωματώνουν το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, χάνει κάθε εξουσία επ' αυτών και δεν μπορεί πλέον να ελέγξει την κυκλοφορία τους, ούτε να περιορίσει την περαιτέρω εμπορική τους εκμετάλλευση.²⁸

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφάρμοσε για πρώτη φορά τη θεωρία της ανάλωσης, το 1966 στην υπόθεση Consten & Grundig, αλλά αναφέρθηκε ρητά σε αυτή, χρησιμοποιώντας τον όρο ανάλωση το 1968 στην υπόθεση Parke Davis.²⁹ Η σύγκρουση ανάμεσα στα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εντός της Ε.Ε, αποτυπώθηκε σε αυτές τις πρώιμες αποφάσεις του ΔΕΕ. Προκειμένου να αρθεί η σύγκρουση, αρχικά το ΔΕΕ ανέπτυξε τη θεωρία της διάκρισης ανάμεσα στην ύπαρξη και στην άσκηση του δικαιώματος.³⁰ Στην υπόθεση Consten & Grundig³¹ η Γερμανική εταιρεία «Grundig» είχε ορίσει διανομέα των προϊόντων της στη Γαλλία, την εταιρεία «Consten» και της είχε επιτρέψει να προβεί στην καταχώριση του εμπορικού σήματος «GINT» στο όνομά της. Η εταιρεία «Unef» προμηθεύτηκε προϊόντα με το σήμα GINT στη Γερμανία και τα εισήγαγε στη γαλλική αγορά. Η Consten προσέφυγε κατά της Unef στα γαλλικά δικαστήρια για προσβολή του σήματος GINT. Η Unef προέβη σε καταγγελία κατά των Consten & Grundig στην Επιτροπή, με το επιχείρημα ότι η συμφωνία μεταξύ Consten & Grundig για την καταχώριση και χρήση του σήματος GINT στη Γαλλία, παραβίαζε το α. 81 της Συνθήκης (νυν 101 ΣΛΕΕ) και ζήτησε από τις ως άνω εταιρείες να απέχουν από οποιαδήποτε ενέργεια αποσκοπεί στην παρεμπόδιση των εισαγωγών προϊόντων με το σήμα «GINT» από τη Γερμανία στη Γαλλία. Οι Consten & Grundig αντιπαρέβαλλαν το επιχείρημα ότι η

²⁸ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 55

²⁹ Ibid, σελ. 56

³⁰ St. Andreman, EU Competition Law and Intellectual Property rights, Oxford University Press, 2011, σελ. 9

³¹ ΔΕΚ, Απόφαση C- 56, 58/1964, Consten & Grundig κατά Επιτροπής

εφαρμογή του α. 81 (νυν 101 ΣΛΕΕ), δεν επιτρέπει τον περιορισμό των εξουσιών που απορρέουν από το γαλλικό σήμα GINT. Το Δικαστήριο τελικώς έκρινε, ότι με το να ζητήσει η Επιτροπή από τις εταιρείες Consten & Grundig να απέχουν από οποιαδήποτε ενέργεια θα μπορούσε να οδηγεί σε απαγόρευση των παράλληλων εισαγωγών, δεν αναιρεί τη χορήγηση του δικαιώματος στο σήμα «GINT», αλλά μόνο περιορίζει την άσκησή του στην έκταση που είναι αναγκαίο για την εφαρμογή του α. 81 (νυν 101). Το Δικαστήριο δεν αναφέρθηκε ωστόσο ρητά στην διάκριση μεταξύ της ύπαρξης και της άσκησης του δικαιώματος, όμως την υιοθέτησε κατ' ουσία.³²

Η συμβολή της συγκεκριμένης υπόθεσης έγκειται στο γεγονός ότι νομολογήθηκε ότι η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναγνωρίζει και εγγυάται την ύπαρξη των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ωστόσο η άσκησή τους μπορεί να περιοριστεί υπέρ της εφαρμογής άλλων διατάξεων, όπως του α. 81 (101 ΣΛΕΕ), σχετικά με την απαγόρευση συμφωνιών που έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού.³³ Η απόφαση Consten & Grundig, καθιέρωσε τη θεμελιώδη αρχή της ενιαίας εσωτερικής αγοράς της Ε.Ε και τη συνακόλουθη υποχώρηση του απόλυτου χαρακτήρα των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, χάριν της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, προκειμένου οι φορείς δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, να μην τα χρησιμοποιούν ώστε να προβαίνουν σε στεγανοποίηση των εθνικών αγορών των κρατών μελών.³⁴

Η νομική κατασκευή της διάκρισης ανάμεσα στην ύπαρξη και την άσκηση του δικαιώματος υπέστη κριτική, λόγω της μη αποσαφήνισης εκ μέρους του Δικαστηρίου των κριτηρίων σχετικά με το τι εμπίπτει στην έννοια της ύπαρξης και τι στην έννοια της άσκησης του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, με συνέπεια η δογματική θεμελίωση των παράλληλων εισαγωγών, να αναζητηθεί από το Δικαστήριο με άλλες νομικές κατασκευές και συγκεκριμένα με τη θεωρία του ειδικού αντικειμένου του δικαιώματος και τη θεωρία για την ανάλωση του δικαιώματος.³⁵ Η νομική κατασκευή του ειδικού αντικειμένου του δικαιώματος, διατυπώθηκε στην υπόθεση Deutsche

³² X. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 33

³³ St. Anderman, EU Competition Law and Intellectual Property Rights, Oxford University Press, 2011, σελ. 10

³⁴ W. Rothnie, Parallel Imports, Sweet and Maxwell, 1993, σελ. 329, 332

³⁵ X. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ.38

Grammophon.³⁶ Η νομική κατασκευή του ειδικού αντικειμένου του δικαιώματος υπολαμβάνει ότι υπάρχει ένας πυρήνας εξουσιών, που απορρέουν από το δικαίωμα στο σήμα και οι οποίες δεν μπορούν να καμφθούν. Αυτός ο πυρήνας συνιστά το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας.

Στην υπόθεση Winthrop³⁷ το Δικαστήριο κλήθηκε να εξετάσει κατά πόσο ήταν νόμιμη η συμπεριφορά της ολλανδικής εταιρείας «Winthrop», η οποία ήταν δικαιούχος του εμπορικού σήματος «NEGRAM», να εμποδίσει την εταιρεία «Centrafarm» να εισάγει στην Ολλανδία προϊόντα με το σήμα αυτό, τα οποία είχε προμηθευτεί στην Αγγλία. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η εξουσία του σηματούχου να θέσει αυτός για πρώτη φορά σε κυκλοφορία τα προϊόντα του, εμπίπτει στο ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος στο σήμα και αποσκοπεί στην προστασία του από ανταγωνιστές, οι οποίοι θα ήθελαν να επωφεληθούν από τη θέση και φήμη του σήματος στην αγορά, με το να θέσουν αυτοί σε πρώτη κυκλοφορία τα προϊόντα που ενσωματώνουν το δικαίωμα. Επιπλέον έκρινε ότι εφόσον τα προϊόντα διατεθούν εντός του ΕΟΧ, από τον ίδιο τον δικαιούχο του δικαιώματος ή με τη συγκατάθεση του, υπερισχύει η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και κατά συνέπεια, ο φορέας του δικαιώματος, δεν μπορεί να εμποδίσει την εισαγωγή των προϊόντων που φέρουν το σήμα, σε άλλα κράτη μέλη, διότι αυτό θα συνεπαγόταν την στεγανοποίηση των εθνικών αγορών από τους σηματούχους και τον περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των εθνικών αγορών των κρατών μελών.³⁸

Στην απόφαση Silhouette, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την αρχή της κοινοτικής ανάλωσης, αποκλείοντας την επέλευση της διεθνούς ανάλωσης.³⁹ Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, η εταιρεία «Silhouette», η οποία κατασκευάζει γυαλιά ακριβής κατηγορίας, τα διαθέτει παντού στον κόσμο με το σήμα «Silhouette», το οποίο έχει καταχωρηθεί στην Αυστρία και στα περισσότερα κράτη του κόσμου, στα οποία υπάρχουν είτε θυγατρικές εταιρείες της, είτε διανομείς των προϊόντων της. Η εταιρεία «Hartlauer» πωλεί γυαλιά μέσω των πολυάριθμων θυγατρικών της στην Αυστρία και η πολιτική πωλήσεων που ακολουθεί βασίζεται κυρίως στις χαμηλές τιμές. Η Hartlauer δεν προμηθεύεται από την Silhouette, καθώς η Silhouette θεωρεί ότι η διανομή των προϊόντων της από την Hartlauer, θα προκαλούσε βλάβη στη φήμη της ως

³⁶ ΔΕΚ, Απόφαση C-78/70 Deutsche Grammophon κατά Metro

³⁷ ΔΕΚ, Απόφαση C-16/74 Centrafarm κατά Winthrop

³⁸ Bellamy & Child, European Union Law of Competition, Oxford University Press, 2018, σελ. 782

³⁹ ΔΕΚ, Απόφαση C-355/96, Silhouette κατά Hartlauer

κατασκευάστριας εταιρείας, λόγω της εμπορικής πολιτικής της Hartlauer, να πωλεί τα προϊόντα σε ιδιαίτερα χαμηλές τιμές. Τον Οκτώβριο του 1995, η Sihlhouette πώλησε 21.000 σκελετούς γυαλιών στη βουλγαρική εταιρεία «Union Trading», δίνοντας εντολή να πωλήσει τους σκελετούς γυαλιών μόνο εντός Βουλγαρίας ή σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και να μην εξάγει σε άλλες χώρες. Η Hartlauer αγόρασε τα συγκεκριμένα εμπορεύματα, χωρίς να καταστεί δυνατό να διαπιστωθεί από ποιον πωλητή και τα διέθεσε προς πώληση εντός της Αυστρίας από τον Δεκέμβριο του 1955. Η Sihlhouette υπέβαλλε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, ώστε να απαγορεύσει στη Hartlauer να χρησιμοποιεί το σήμα της.

Το ζήτημα που απασχόλησε το ΔΕΚ στην παραπάνω απόφαση, έγκειται στο εάν η Οδηγία 2008/95 επιβάλλει στα κράτη την πλήρη εναρμόνιση τους με την οδηγία ή εάν επιτρέπει να προβλέπουν τη διεθνή ανάλωση, εάν δηλαδή βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του κάθε κράτους η καθιέρωση της διεθνούς ανάλωσης.⁴⁰ Το Δικαστήριο υιοθετώντας τα επιχειρήματα του Γενικού Εισαγγελέα Jacobs, αποφάνθηκε ότι πρόκειται για υποχρεωτική ρύθμιση, η οποία δεν καταλείπει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προβλέπουν σχετικούς κανόνες με την ανάλωση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με την αρχή της κοινοτικής ανάλωσης, η ανάλωση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας επέρχεται για όλες τις χώρες - μέλη του ΕΟΧ, χωρίς να επεκτείνεται σε τρίτες χώρες.. Η διάθεση εμπορευμάτων στο εμπόριο από τον σηματούχο ή με τη συγκαταθεσή του, σε μία χώρα του ΕΟΧ, προκαλεί την ανάλωση των δικαιωμάτων του σήματος σε όλα τα κράτη που βρίσκονται εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ, το οποίο συμβαδίζει με τον θεμελιώδη σκοπό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εντός των κρατών μελών. Κατά συνέπεια αποκλείεται η διεθνής ή παγκόσμια ανάλωση, σύμφωνα με την οποία η κυκλοφορία προϊόντων σε μία χώρα, οδηγεί σε ανάλωση δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο.⁴¹

⁴⁰ Ε. Κινινή, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 1998, παρατηρήσεις επί της απόφασης του ΔΕΚ, C-355/96, Silhouette International / Hartlauer, σελ. 870

⁴¹ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ.100

ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ

Ι. Η ΘΕΣΗ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΕ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

Προκειμένου να επέλθει η ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα, προϋπόθεση αποτελεί η διάθεση των προϊόντων στο εμπόριο ή άλλως η θέση τους σε κυκλοφορία.⁴² Αφενός ενδιαφέρει η κυκλοφορία των προϊόντων στην επικράτεια (forum), σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας (εθνική ανάλωση) και αφετέρου εντός του ΕΟΧ (ενωσιακή ανάλωση), λόγω της υπέρτερης αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Τα προϊόντα πρέπει να είναι σηματοδοτημένα, δηλαδή να φέρουν συγκεκριμένο σήμα επιχείρησης, το οποίο τα εξατομικεύει και τα διαφοροποιεί από αντίστοιχα προϊόντα ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Η διάθεση των προϊόντων στο εμπόριο αποτελεί συνήθως μία διαδικασία με διάφορα στάδια όπως εισαγωγή και εκτελωνισμός των προϊόντων, αποθήκευση, προώθηση σε χονδρεμπόρους και διανομείς, μεταβίβαση κυριότητας, ή ενίοτε διάθεση με παρακράτηση κυριότητας.⁴³ Το ζήτημα που απασχόλησε το Δικαστήριο στις αντίστοιχες υποθέσεις που βρέθηκαν ενώπιόν του, είναι σε ποιο από όλα από αυτά τα στάδια επέρχεται η ανάλωση του δικαιώματος, αρχής γενομένης από την απόφαση Peak Holding (Performance).⁴⁴

Η εταιρεία «Peak Performance» έθεσε σε κυκλοφορία, εντός του ΕΟΧ, προϊόντα, τα οποία πωλούσε μέσα από συμβεβλημένα καταστήματα σε τελικούς καταναλωτές, την χρονική περίοδο 1998 -1999. Στο τέλος της περιόδου αυτής, απέσυρε από την αγορά όσα προϊόντα δεν είχαν πωληθεί και τα αποθήκευσε. Το έτος 2000 μεταβίβασε τις πιο πάνω παλαιές παρτίδες εμπορευμάτων στη γαλλική εταιρεία «Corad», με τη συμφωνία ότι θα τα διαθέσει προς πώληση σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και όχι εντός του ΕΟΧ. Ωστόσο, η εταιρεία Corad κατά παράβαση της συμφωνίας, διέθεσε τα εμπορεύματα σε εκπτωτική αλυσίδα στη Σουηδία. Το Δικαστήριο στις σκέψεις 35-37 της απόφασης, διευκρινίζει ότι η αρχή της ανάλωσης είναι συνυφασμένη με το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος, δηλαδή την εξασφάλιση της δυνατότητας στον δικαιούχο να προσπορίσει οικονομική ωφέλεια, από την πρώτη πώληση των προϊόντων του εντός του ΕΟΧ. Εφόσον όμως εκπληρωθεί αυτός ο σκοπός, έχει πραγματοποιηθεί το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος, με συνέπεια την επέλευση της ανάλωσης του δικαιώματος. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η ανάλωση επέρχεται ακόμα και αν τα

⁴² Ibid, σελ. 101

⁴³ Ibid

⁴⁴ ΔΕΚ, Απόφαση C-16/03 Peak Performance κατά Axolin - Elinor

προϊόντα πωλούνται σε χονδρεμπόρους με τον όρο της παρακράτησης κυριότητας. Όπως αναφέρει η σκέψη 40 της απόφασης *«Η πώληση, η οποία παρέχει στον δικαιούχο τη δυνατότητα να επωφεληθεί της οικονομικής αξίας του σήματός του, συνεπάγεται την ανάλωση των αποκλειστικών του δικαιωμάτων, ειδικότερα του δικαιώματος να απαγορεύει στον αγοραστή ως τρίτο να μεταπωλεί τα προϊόντα.»* και συμπληρώνει στις σκέψεις 41 και 42 της απόφασης ότι *«Η εισαγωγή προς πώληση ή η προσφορά προς πώληση εντός του ΕΟΧ από τον δικαιούχο του σήματος, δεν συνιστά διάθεση των προϊόντων στο εμπόριο.»*

Κατά συνέπεια, δεν επιφέρουν ανάλωση ενέργειες που έχουν χαρακτήρα προπαρασκευαστικό της διάθεσης στην αγορά των προϊόντων, όπως ο εκτελωνισμός, η αποθήκευσή, καθώς και η διαπραγμάτευση της πώλησής τους σε διανομείς και χονδρεμπόρους. Επιπλέον, δεν επιφέρει ανάλωση η απόσυρση από την κυκλοφορία προϊόντων, χωρίς να έχουν πωληθεί ή διατεθεί, καθώς δεν έχει αντληθεί ακόμα οικονομική ωφέλεια. Πρέπει να σημειωθεί, ότι στην αρχική της διατύπωση, η θεωρία της ανάλωσης ήταν συνυφασμένη με τη μεταβίβαση της κυριότητας στον υλικό φορέα που ενσωματώνει τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, δηλαδή με τη μεταβίβαση της κυριότητας στα συγκεκριμένα προϊόντα, με αποτέλεσμα ο δικαιούχος να μην μπορεί, από το σημείο αυτό και μετά, να ελέγξει την περαιτέρω κυκλοφορία και μεταπώληση τους. Αργότερα διευκρινίστηκε ωστόσο, ότι κρίσιμη δεν είναι η μεταβίβαση της κυριότητας, αλλά η διάθεση των προϊόντων στο εμπόριο.

Στην υπόθεση Peak Performance κατέστη σαφές ότι δεν είναι η νομική μεταβίβαση της κυριότητας αλλά η από οικονομική και συναλλακτική άποψη μετάθεση της πραγματικής εξουσίας διάθεσης των προϊόντων στην αγορά.⁴⁵ Το ΔΕΚ ενστερνίστηκε την άποψη της Γ. Εισαγγελέως Stix-Hackl, η οποία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόληψη της πλήρους οικονομικής αξίας από το σήμα λαμβάνεται από τον σηματούχο σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο από τη διάθεση στο εμπόριο, έτσι η κρίσιμη νομική πράξη η οποία και σηματοδοτεί την ανάλωση των εξουσιών του σηματούχου, καθορίζεται τη στιγμή της πώλησης προς τρίτον και συγκεκριμένα όταν ο σηματούχος θα λάβει εύλογο και επαρκές αντάλλαγμα για τις επενδύσεις στις οποίες έχει

⁴⁵ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 58

υποβληθεί.⁴⁶ Στο πλαίσιο του ΕΟΧ, η ανάλωση διαδραματίζει και έναν επιπλέον ρόλο. Αποτελεί το σημείο ισορροπίας ανάμεσα στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και στην αποκλειστικότητα που παρέχουν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας. Η αποκλειστικότητα υπάρχει μέχρι τη στιγμή της ανάλωσης, δηλαδή μέχρι την πρώτη διάθεση στο εμπόριο. Μετά από την πραγματοποίηση της πρώτης πώλησης, υπερισχύει η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών.⁴⁷

Στην απόφαση Class International⁴⁸ η οποία αφορούσε τη θέση εμπορευματοκιβωτίου από τη Ν. Αφρική, με γνήσιες οδοντόκρεμες «Aquafresh», σε καθεστώς τελωνειακής διαμετακόμισης στην Κοινότητα, από τον παράλληλο εισαγωγέα, την εταιρεία «Class International», το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συνιστά εισαγωγή στον ΕΟΧ η απλή διέλευση προϊόντων (διαμετακόμιση - transit) ή η εισαγωγή μόνο για τον εφοδιασμό πλοίων που εκτελούν πλόες εξωτερικού και ελλιμενίζονται σε κοινοτικούς λιμένες για εφοδιασμό με τρόφιμα ή άλλα αγαθά. Στις περιπτώσεις όπου τα εισαγόμενα προϊόντα τίθενται στο ειδικό τελωνειακό καθεστώς της εξωτερικής διαμετακόμισης ή της εσωτερικής αποταμίευσης, τα προϊόντα δεν τίθενται στην εσωτερική αγορά του ΕΟΧ και από τεχνικής - νομικής απόψεως δεν εισάγονται στον ΕΟΧ. Κατά συνέπεια, με βάση τη νομική ρύθμιση των παράλληλων εισαγωγών, δεν μπορεί να εμποδιστεί η διακίνηση εμπορευμάτων που βρίσκονται σε καθεστώς διαμετακόμισης, ούτε να εμποδιστεί ο εφοδιασμός σε λιμένες πλοίων, τα οποία εκτελούν διεθνείς πλόες με εμπορεύματα παράλληλης εισαγωγής από τρίτες χώρες.⁴⁹ Το Δικαστήριο τάχθηκε υπέρ της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων με τη μορφή της διαμετακόμισης, η οποία σημαίνει υλική είσοδο στην Κοινότητα και συνεπώς η θέση των εμπορευμάτων στα εν λόγω καθεστώτα δεν αποτελεί «διάθεση στο εμπόριο».⁵⁰

⁴⁶ Ε. Μαστρομανώλης, Peak Holding και Class International, Δύο νέες αποφάσεις του ΔΕΚ με επιπτώσεις στο ζήτημα της ανάλωσης των δικαιωμάτων από το σήμα, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, Τεύχος 7/2006, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 728

⁴⁷ Χ. Χρυσάνθης, ο.π., σελ. 59

⁴⁸ ΔΕΚ, Απόφαση C- 405/03 Class International κατά Colgate

⁴⁹ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 103

⁵⁰ Ε. Μαστρομανώλης, Peak Holding και Class International - Δύο νέες αποφάσεις του ΔΕΚ με επιπτώσεις στο ζήτημα της ανάλωσης των δικαιωμάτων από το σήμα, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, Τεύχος 7/2006, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.731

II. Η ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ

Η διάθεση των προϊόντων εντός του ΕΟΧ και η θέση τους σε πρώτη κυκλοφορία, πραγματοποιείται, είτε από τον ίδιο τον δικαιούχο του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, είτε από τρίτο με τη συγκατάθεση του δικαιούχου.⁵¹ Η θεωρία της ανάλωσης στηρίζεται μεν στη συγκατάθεση του φορέα του δικαιώματος, εντάσσεται ωστόσο ομαλά στο σύστημα δικαίου των σημάτων και ιδιαίτερα στις νομικές και οικονομικές λειτουργίες του σήματος, όπως η λειτουργία προέλευσης, η λειτουργία εγγύησης ποιότητας και η διαφημιστική λειτουργία του σήματος. Συνεπώς, η ερμηνεία των ζητημάτων της ανάλωσης, πρέπει να προσεγγίζεται μέσα από τις λειτουργίες του σήματος.⁵²

Όπως έχει νομολογηθεί στην υπόθεση Sebago⁵³, όταν η πρώτη κυκλοφορία των προϊόντων στην αγορά, πραγματοποιείται όχι από τον ίδιο τον σηματούχο, αλλά από τρίτους, με τη συγκατάθεση του, η συγκατάθεση του δικαιούχου είναι απαραίτητο να αφορά κάθε συγκεκριμένη μονάδα προϊόντος που τέθηκε σε κυκλοφορία με τη συγκατάθεση του, να είναι δηλαδή ειδική και εξατομικευμένη. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης Sebago, είχαν εισαχθεί από την Αμερική σε χώρες της Ε.Ε υποδήματα με το σήμα Sebago από παράλληλο εισαγωγέα. Ο εισαγωγέας υποστήριξε ότι το δικαίωμα στο σήμα είχε αναλωθεί, καθώς εντός του ΕΟΧ κυκλοφορούσαν όμοια υποδήματα με το ίδιο σήμα, από τον ίδιο τον δικαιούχο ή από εμπορικούς διανομείς του δικαιούχου.

Το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα της Sebago, διευκρινίζοντας ότι η συγκατάθεση πρέπει να αφορά στη συγκεκριμένη παρτίδα προϊόντων που εισήχθησαν από τρίτη χώρα και ότι από τη συγκατάθεση για την κυκλοφορία όμοιων προϊόντων, δεν συνάγεται και συγκατάθεση ως προς την κυκλοφορία των επίδικων προϊόντων. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η συγκατάθεση πρέπει να εκφέρεται με τρόπο θετικό, σαφή, άμεσο, και ανεπιφύλακτο και δύναται να έχει τη μορφή εκπεφρασμένης, ρητής δήλωσης βούλησης ή να συνάγεται από τις περιστάσεις, αλλά μόνο αν είναι αναμφίβολη. Επομένως, δεν ισοδυναμεί με συγκατάθεση η σιωπή του σηματούχου, ή

⁵¹ Bellamy & Child, European Union Law of Competition, Oxford University Press, 2018, σελ. 785

⁵² Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 73

⁵³ ΔΕΚ, Απόφαση C-173/98, Sebago κατά Unic

η παράλειψη του να εκδηλώσει ενεργά την αντίθεση του στην εισαγωγή προϊόντων από τρίτες χώρες, στην Ε.Ε και στον ΕΟΧ.⁵⁴

Η απόφαση Zino Davidoff κατά A&G Imports,⁵⁵ έθεσε τις προϋποθέσεις αναφορικά με τη συγκατάθεση του δικαιούχου, για την κυκλοφορία προϊόντων εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ, όταν αυτή δεν είναι ρητά εκπεφρασμένη. Στην υπόθεση Zino Davidoff, η εταιρεία «Davidoff», δικαιούχος των σημάτων «Cool Water» και «Davidof Cool Water», συνήψε σύμβαση αποκλειστικής διανομής, με διανομέα στη Σιγκαπούρη, με την οποία σύμβαση ο διανομέας ανέλαβε την υποχρέωση να πωλεί τα προϊόντα του σηματούχου εκτός Ε.Ε και ΕΟΧ και να απαγορεύει στους αντισυμβαλλομένους του την πώληση των προϊόντων, εκτός της καθορισμένης εδαφικής περιοχής. Ο παράλληλος εισαγωγέας, η εταιρεία A&G Imports, αγόρασε απόθεμα των προϊόντων, τα οποία εισήγαγε και ξεκίνησε να διαθέτει στην αγορά κράτους-μέλους της Ένωσης και συγκεκριμένα στην Αγγλία. Η Davidoff αρνήθηκε ότι είχε χορηγήσει με οποιοδήποτε τρόπο τη συγκατάθεση της, προκειμένου τα προϊόντα να εισαχθούν εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ.

Αντίστοιχα, στη συνεκδικαζομένη υπόθεση Levi Strauss⁵⁶ η «Levi Strauss», κάτοχος του εμπορικού σήματος «Levi's 501», παράγει, πωλεί και διανέμει τα ομώνυμα πανταλόνια jeans. Η Levi Strauss είχε αποφασίσει να μην πωλεί τα προϊόντα της στην εταιρεία «Tesco», η οποία αποτελεί αλυσίδα super market στην Αγγλία. Ωστόσο η Tesco απέκτησε τεμάχια Levi's jeans 501, από ανεξάρτητους μεταπωλητές, οι οποίοι τα εισήγαγαν από χώρες εκτός ΕΟΧ και τα οποία προμηθεύτηκαν από εξουσιοδοτημένους διανομείς της Levi Strauss σε Μεξικό, Καναδά και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Οι συμβάσεις πώλησης, βάσει των οποίων αγόρασαν τα προϊόντα, δεν περιλάμβαναν ρήτρα περί εδαφικής περιοχής, αναφορικά με την πώληση των προϊόντων. Η Levi Strauss αρνήθηκε ότι είχε παραχωρήσει τη συγκατάθεση της στην Tesco σχετικά με την πώληση των ως άνω προϊόντων.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι στις παραπάνω περιπτώσεις η συγκατάθεση του δικαιούχου αφορούσε μόνο στην κυκλοφορία των προϊόντων εκτός του ΕΟΧ και ότι συνεπώς δεν μπορεί να συναχθεί έμμεσα και ερμηνευτικά η συναίνεση του δικαιούχου σχετικά με

⁵⁴ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ.96

⁵⁵ ΔΕΚ, Απόφαση C- 414/99, Zino Davidoff κατά A&G Imports (συνεκδ. με Levi Strauss)

⁵⁶ ΔΕΚ, Απόφαση C- 415/99, Levi Strauss κατά Tesco (συνεκδ. με Zino Davidoff)

την κυκλοφορία εντός EOX των προϊόντων, τα οποία προόρισε για τις εκτός EOX χώρες. Σε περίπτωση επομένως της εισαγωγής εντός EOX, προϊόντων που προέρχονται από διανομείς του επίσημου δικτύου σε χώρες εκτός EOX, πρόκειται κατά κανόνα για παράνομη παράνομη παράλληλη εισαγωγή, για την οποία δεν έχει επέλθει ανάλωση δικαιωμάτων και η τυχόν παράβαση εκ μέρους των διανομέων των συμβατικών τους υποχρεώσεων, οι οποίες απορρέουν από τη σχετική σύμβαση διανομής, δεν ασκεί καμία νομική επιρροή ως προς τη νομιμότητα της παράλληλης εισαγωγής. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, δεν ισοδυναμεί με συγκατάθεση η σιωπή του σηματούχου ή η παράλειψή του να εκδηλώσει ενεργά την αντίθεση του στην εισαγωγή προϊόντων από τρίτες χώρες στον EOX ή η παράλειψη του να θέσει προειδοποιητική ένδειξη επί των προϊόντων ότι απαγορεύεται η κυκλοφορία τους εντός του EOX. Συνεπώς, αν ο διανομέας, ο οποίος έχει εξουσιοδοτηθεί από τον σηματούχο για τη διανομή των προϊόντων του σε χώρα εκτός EOX, διαθέσει τα προϊόντα σε χώρα εντός της E.E και του EOX, κατά παράβαση των συμβατικών του δεσμεύσεων, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι η συγκατάθεση του δικαιούχου υφίσταται μόνο για την κυκλοφορία των προϊόντων σε τρίτες χώρες εκτός EOX. Κατά συνέπεια, ο σηματούχος δύναται να εμποδίσει την εισαγωγή, αλλά και την παραπέρα διάθεση και κυκλοφορία σε χώρες της E.E και του EOX, σηματοδοτημένων προϊόντων, τα οποία εισάγονται από παράλληλους εισαγωγείς και προέρχονται από τρίτες εκτός EOX χώρες.⁵⁷ Αναφορικά με το βάρος απόδειξης, κρίθηκε ότι με την απόδειξη της συνδρομής της συγκατάθεσης, βαρύνεται ο παράλληλος εισαγωγέας, ο οποίος επικαλείται την ύπαρξη της.⁵⁸

Ως επιχείρηση ορίζεται κάθε φορέας, ο οποίος ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή ή τους τρόπους χρηματοδότησης του.⁵⁹ Στην περίπτωση του ομίλου επιχειρήσεων, σύμφωνα με την παραπάνω άποψη, ο εταιρικός όμιλος υπολαμβάνεται ως μία ενιαία οικονομική οντότητα, με συνέπεια οι θυγατρικές του ομίλου να μην έχουν επιχειρηματική αυτονομία και να τελούν υπό την επιχειρηματική καθοδήγηση της μητρικής.⁶⁰ Οι παραπάνω παραδοχές περί της μη ύπαρξης επιχειρηματικής αυτονομίας εκ μέρους των θυγατρικών του ομίλου

⁵⁷ X. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 97

⁵⁸ Bellamy & Child, European Union Law of Competition, Oxford University Press, 2016, σελ. 786

⁵⁹ Jones and Sufrin, EU Competition Law, Oxford University Press, 2016, σελ.116

⁶⁰ Ibid, σελ. 138

επιχειρήσεων, υιοθετήθηκαν από το Δικαστήριο στις υποθέσεις Consten & Grundig⁶¹ και Centrafarm κατά Sterling⁶² αναφορικά με το ζήτημα της συγκατάθεσης. Εάν, ωστόσο, υφίσταται τελικά επιχειρηματική αυτονομία των θυγατρικών και οικονομική ενότητα του ομίλου, είναι ζήτημα πραγματικό που πρέπει να αποτελεί αντικείμενο απόδειξης σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.⁶³ Ο πλήρης μετοχικός έλεγχος της θυγατρικής από τη μητρική, δεν συνεπάγεται απαραίτητα τη διοικητική και επιχειρηματική εξάρτηση, καθώς από τη συναλλακτική πρακτική καταδεικνύεται ότι μεγάλος όγκος παράλληλων εισαγωγών προέρχονται από συνδεδεμένες εταιρείες του ίδιου ομίλου που εμφανίζουν πλήρη επιχειρηματική ανεξαρτησία. Στις περιπτώσεις επομένως, όπου αποδεικνύεται επιχειρηματική ανεξαρτησία της θυγατρικής, ιδίως σε σχέση με την εμπορική και τιμολογιακή πολιτική, ορθότερο είναι ότι δεν επέρχεται ανάλωση, διότι η κυκλοφορία των προϊόντων δεν μπορεί να καταλογιστεί στη δικαιούχο εταιρεία, παρά την εταιρική σύνδεση.⁶⁴

Η συγκατάθεση του δικαιούχου στην κυκλοφορία των προϊόντων και κατ' επέκταση η ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα επέρχεται, όταν τα προϊόντα θέτει σε κυκλοφορία, εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ, εμπορικός διανομέας ή κάτοχος άδειας χρήσης του εμπορικού σήματος, ή άλλη επιχείρηση, η οποία εντάσσεται στο σύστημα διανομής του δικαιούχου και ενεργεί σύμφωνα με τα συμβατικά συμφέροντα που της έχουν παραχωρηθεί.⁶⁵ Η ένταξη του διανομέα ή αδειούχου χρήσης στον κύκλο συμφερόντων του δικαιούχου, δικαιολογεί τον καταλογισμό της κυκλοφορίας των προϊόντων στον δικαιούχο και την ανάλωση των σχετικών δικαιωμάτων. Όταν υπάρχει μετακίνηση προϊόντων από τον παραγωγό σε διανομείς, αδειούχους χρήσης ή εμπορικούς συνεργάτες, έχει πραγματοποιηθεί η διάθεση των προϊόντων στο εμπόριο, η οποία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση της ανάλωσης. Με τη μετάθεση της πραγματικής εξουσίας επί των εμπορευμάτων από τον παραγωγό στους διανομείς, έχει γίνει χρήση της δυνατότητας άντλησης οικονομικού οφέλους από την πρώτη διάθεση του προϊόντος και έχει ικανοποιηθεί το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος. Εφόσον τρίτη ανεξάρτητη επιχείρηση θέτει σε πρώτη κυκλοφορία, με δική της πρωτοβουλία, τα προϊόντα του δικαιούχου, χωρίς νόμιμο λόγο, δηλαδή χωρίς να έχει ενταχθεί στο

⁶¹ ΔΕΚ, Απόφαση C- 56,58/64 Consten & Grundig κατά Επιτροπής

⁶² ΔΕΚ, Απόφαση C- 15/74 Centrafarm κατά Sterling

⁶³ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 68

⁶⁴ Ibid, σελ. 68

⁶⁵ Ibid

σύστημα διανομής του ή να διατηρεί κάποια μορφή εμπορικής συνεργασίας με τον δικαιούχο, δεν συντρέχει η κρίσιμη προϋπόθεση της συγκατάθεσης και δεν επέρχεται η ανάλωση του σχετικού δικαιώματος.

Στην υπόθεση Copad κατά Christian Dior⁶⁶ είχε χορηγηθεί η άδεια χρήσης του σήματος «Christian Dior» στην εταιρεία «Copad», η οποία αποτελούσε εμπορικό διανομέα, προς το σκοπό της διανομής προϊόντων πολυτελείας. Λόγω οικονομικών δυσχερειών, η Copad πώλησε προϊόντα με το σήμα Christian Dior, σε εκπτωτική αλυσίδα, η οποία διενεργούσε τακτικά πωλήσεις με μεγάλες εκπτώσεις. Η Christian Dior ενήγαγε την Copad, λόγω παράβασης των συμβατικών της δεσμεύσεων. Το Δικαστήριο έκρινε στις σκέψεις 50 και 59 της απόφασης ότι η φύση και η ποιότητα των προϊόντων αποτελούν σημαντικό κριτήριο, το οποίο καθορίζει τον τρόπο διάθεσης τους στην αγορά, Εφόσον τα προϊόντα διατίθενται στην αγορά μέσα από δίκτυο επιλεκτικής διανομής, η ποιότητα τους δεν προέρχεται μόνο από τα χαρακτηριστικά τους, αλλά και από την αίγλη, την οποία προσδίδει η εικόνα πολυτέλειας στην αγορά, με αποτέλεσμα η προσβολή αυτής της εικόνας, να αποτελεί προσβολή της ποιότητας τους. Όπως αναφέρει η Γ. Εισαγγελέας J. Kokott, η ποιότητα και η εικόνα πολυτέλειας του προϊόντος, η οποία επιτάσσει τη διάθεση του μέσα από δίκτυο επιλεκτικής διανομής, μπορεί να επιτρέψει στον δικαιούχο να αντιταχθεί στην ανάλωση του σχετικού δικαιώματος και να άρει τη συγκατάθεση του στη διάθεση των οικείων προϊόντων από εμπορικούς διανομείς, εάν αυτό γίνεται με τρόπο που προσβάλλει τη φήμη του προϊόντος στην αγορά. Κατά συνέπεια, επειδή η παράβαση των συμβατικών υποχρεώσεων εκ μέρους του διανομέα, προσβάλλει θεμελιώδεις λειτουργίες του σήματος, όπως η εγγύηση ποιότητας και η διαφημιστική λειτουργία του σήματος, δεν επέρχεται η ανάλωση και ο δικαιούχος μπορεί να άρει τη συγκατάθεση του προς τον εμπορικό διανομέα των προϊόντων του, ο οποίος προβαίνει στην εν λόγω προσβολή.

Υπάρχουν περιπτώσεις, κατά τις οποίες ο αρχικός φορέας του δικαιώματος στο εμπορικό σήμα, μεταβιβάζει το σήμα της επιχείρησής του σε ανεξάρτητη επιχείρηση σε ορισμένες χώρες, ενώ το διατηρεί σε άλλες, όπως συνέβη στις υποθέσεις HAG I⁶⁷ και HAG II.⁶⁸ Στην υπόθεση Hag I κρίθηκε ότι ο δικαιούχος του σήματος HAG στο Βέλγιο δεν μπορούσε να εμποδίσει τις παράλληλες εισαγωγές προϊόντων με το σήμα

⁶⁶ ΔΕΚ, Απόφαση C-59/08 Copad κατά Christian Dior

⁶⁷ ΔΕΚ, Απόφαση C-192/73 Van Zyl en κατά HAG (HAG I)

⁶⁸ ΔΕΚ, Απόφαση C-10/89 CNL Sucal κατά HAG (HAG II)

HAG από το Γερμανό δικαιούχο του σήματος. Ωστόσο, η απόφαση αυτή δέχθηκε έντονη κριτική για το λόγο ότι η εισαγωγή στο Βέλγιο προϊόντων άλλης επιχείρησης με το ίδιο σήμα έπληττε καίρια τη λειτουργία προέλευσης του Βελγικού σήματος⁶⁹, καθώς η λειτουργία προέλευσης του σήματος καθιστά δυνατό στους καταναλωτές όχι απλώς να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες από εκείνα ή εκείνες των ανταγωνιστών, αλλά να τα διακρίνουν με βάση την προέλευση τους από ορισμένη επιχείρηση.⁷⁰ Στην υπόθεση Hag I κρίθηκε ότι η μεταβίβαση του σήματος σε ανεξάρτητη επιχείρηση επιφέρει ανάλωση των δικαιωμάτων, ενώ το ακριβώς αντίθετο κρίθηκε στην υπόθεση HAG II.

Ειδικότερα, στην απόφαση HAG II το ΔΕΚ αναθεώρησε την προηγούμενη νομολογία του, η οποία είχε στηριχθεί στην «αρχή της κοινής προέλευσης» και ενόψει της νομολογίας που είχε διαμορφωθεί βαθμιαία αναφορικά με τη σχέση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας με τους κανόνες της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, έκρινε στη σκέψη 20 της απόφασης ότι «Δεν αντιβαίνει προς τις διατάξεις της Συνθήκης, η εθνική νομοθεσία που επιτρέπει σε μία επιχείρηση, κάτοχο δικαιώματος επί σήματος ενός κράτους μέλους, να εμποδίζει την εισαγωγή από άλλο κράτος μέλος ομοειδών προϊόντων επί των οποίων έχει τεθεί νομίμως στο τελευταίο αυτό κράτος το ίδιο σήμα ή ένα σήμα που δημιουργεί σύγχυση με το προστατευόμενο σήμα, ακόμη και όταν το δικαίωμα επί του σήματος υπό το οποίο εισάγονται τα επίμαχα προϊόντα ανήκε αρχικά σε θυγατρική εταιρεία της επιχείρησης που εμποδίζει την εισαγωγή, κατόπιν δε απαλλοτριώσεως της θυγατρικής εταιρείας, περιήλθε σε τρίτη επιχείρηση.» Το ΔΕΚ ουσιαστικά, προκειμένου να διασφαλίσει την προστασία της βασικής λειτουργίας του σήματος, δηλαδή της λειτουργίας προέλευσης και την αποτροπή του κινδύνου σύγχυσης, θυσίασε τη θεμελιώδη αρχή της Συνθήκης που αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων.⁷¹ Το σκεπτικό του ΔΕΚ βασίστηκε στην θεμελιώδη λειτουργία του σήματος που συνίσταται στην εξατομίκευση των προϊόντων ή υπηρεσιών μιας επιχείρησης, επομένως ο τελικός χρήστης, πρέπει να έχει την εγγύηση ότι όλα τα προϊόντα επί των οποίων έχει τεθεί το σήμα, έχουν παραχθεί

⁶⁹ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 72

⁷⁰ Ν. Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία και Αθέμιτος Ανταγωνισμός, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022, σελ. 128

⁷¹ Η. Σουφλερός, Μεταβίβαση ιδανικής μερίδας επί σήματος από συνδικαιούχο σε τρίτο ανταγωνιστή, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Τεύχος 4/2004, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 394

υπό τον έλεγχο μίας μόνο επιχείρησης, η οποία έχει την ευθύνη για την ποιότητα τους και συνεπώς να διακρίνει χωρίς κίνδυνο σύγχυσης, το προϊόν από τα προϊόντα που έχουν άλλη προέλευση. Συνεπώς, το σήμα δεν θα μπορούσε να επιτελέσει τη βασική του λειτουργία, εάν ο κάτοχος του δεν μπορούσε να ασκήσει τη δυνατότητα που του παρέχει η νομοθεσία, να εμποδίζει την εισαγωγή ομοειδών προϊόντων υπό ονομασία που θα μπορούσε να δημιουργήσει σύγχυση με το σήμα του, με αποτέλεσμα ο κάτοχος του δικαιώματος, να μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνος για τη χαμηλή ποιότητα ενός προϊόντος, για το οποίο δεν φέρει ευθύνη. Το ως άνω συμπέρασμα δεν μεταβάλλεται από το γεγονός ότι το δικαίωμα επί του σήματος προστατεύεται από τη νομοθεσία κράτους μέλους (στη συγκεκριμένη περίπτωση της Γερμανίας) και το δικαίωμα επί του παρόμοιου σήματος που έχει τεθεί επί του εισαγόμενου προϊόντος βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους προέλευσης (Βέλγιο), ανήκαν αρχικά στον ίδιο δικαιούχο, δηλαδή τη γερμανική εταιρεία HAG, η οποία απώλεσε το ένα από τα δικαιώματα αυτά, κατόπιν απαλλοτριώσεως σε ένα από τα δύο αυτά κράτη (το Βέλγιο), πριν από τη δημιουργία της Κοινότητας.⁷² Πλέον είναι παγιωμένη η άποψη ότι η μεταβίβαση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε ανεξάρτητη επιχείρηση δεν προκαλεί ανάλωση των δικαιωμάτων του δικαιοπαρόχου, διαφορετικά πλήττονται οι βασικές λειτουργίες του σήματος όπως η λειτουργία προέλευσης και εγγύησης ποιότητας του σήματος.

Αντίστοιχα έκρινε το Δικαστήριο στην υπόθεση IHT Internationale Heiztechnik κατά Ideal Standard,⁷³ στην οποία το ΔΕΚ κλήθηκε να αποφανθεί, αν τα όσα δέχθηκε στην υπόθεση HAG II, ισχύουν και στην περίπτωση κατά την οποία ένα σήμα έχει μεταβιβαστεί εκουσίως για ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, σε επιχείρηση η οποία δεν έχει κανένα οικονομικό δεσμό με τον μεταβιβάσαντα. Το ΔΕΚ έδωσε καταφατική απάντηση και αποφάνθηκε ότι και σε αυτή την περίπτωση οι διατάξεις της Συνθήκης, δεν εμποδίζουν τον μεταβιβάσαντα να εναντιώνεται στις παράλληλες εισαγωγές προϊόντων, εντός του κράτους στο οποίο έχει διατηρήσει το δικαίωμα στο σήμα, από επιχείρηση που δεν έχει οικονομικούς δεσμούς με τον δικαιούχο. Το Δικαστήριο βασίστηκε στη θέση ότι η αρχή της ανάλωσης ισχύει μόνο όταν ο δικαιούχος του σήματος στο κράτος εισαγωγής και ο δικαιούχος του σήματος στο κράτος εξαγωγής

⁷² Ibid, σελ. 394, 395

⁷³ ΔΕΚ, Απόφαση C- 9/93 IHT Internationale Heiztechnik κατά Ideal Standard

είναι το ίδιο πρόσωπο, ή πρόσωπα που συνδέονται οικονομικώς, συνεπώς ο έλεγχος της ποιότητας του προϊόντος, διενεργείται από μία και μόνη επιχείρηση.⁷⁴

Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, η Γερμανική επιχείρηση, η οποία ήταν δικαιούχος του σήματος «Ideal Standard» στη Γαλλία και τη Γερμανία, για εγκαταστάσεις θερμάνσεως που κατασκευάζονται στη Γαλλία, μεταβίβασε το Γαλλικό σήμα σε τρίτη ανεξάρτητη επιχείρηση, αλλά διατήρησε το Γερμανικό σήμα. Αργότερα η επιχείρηση στην οποία είχε μεταβιβαστεί το Γαλλικό σήμα, προσπάθησε να εξάγει τα προϊόντα της με το σήμα Ideal Standard στη Γερμανία, όπου όμως εμποδίστηκε από τον Γερμανό σηματούχο. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι αν και υπήρξε συγκατάθεση για τη μεταβίβαση του Γαλλικού σήματος, αυτή η συγκατάθεση δεν είχε αποτέλεσμα την ανάλωση του Γερμανικού σήματος. Συνεπώς ο δικαιούχος του Γερμανικού σήματος μπορούσε να αντισταχθεί σε εισαγωγές προϊόντων με το Γαλλικό σήμα στη Γερμανία. Το σκεπτικό του Δικαστηρίου βασίστηκε στο γεγονός ότι δεν υπήρχαν οικονομικοί και επιχειρηματικοί δεσμοί⁷⁵ μεταξύ των δικαιούχων του Γαλλικού και του Γερμανικού σήματος και επομένως δεν επέρχεται η ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή της ελεύθερης μεταβίβασης του σήματος, δεν επιτρέπεται να οδηγήσει σε αποτελέσματα αντίθετα προς τη βασική λειτουργία του σήματος, δηλαδή τη λειτουργία προέλευσης, με αποτέλεσμα η παράλληλη εισαγωγή των προϊόντων με το Γαλλικό σήμα στη Γερμανία, κρίθηκε ότι πλήττει τη λειτουργία προέλευσης και τη λειτουργία εγγύησης ποιότητας του Γερμανικού σήματος.

Στην υπόθεση Schweppes,⁷⁶ το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί σχετικά με το ζήτημα της συγκατάθεσης, στην περίπτωση ύπαρξης παράλληλων σημάτων. Συγκεκριμένα, η ένδειξη «Schweppes», αποτελεί εμπορικό σήμα, διεθνούς φήμης, για το ποτό τόνικ, το οποίο διατίθεται σε διάφορες παραλλαγές και δεν αποτελεί αντικείμενο ενιαίας καταχώρισης ως σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι όμως καταχωρισμένο ως λεκτικό και εικονιστικό εθνικό σήμα, σε κάθε ένα από τα κράτη μέλη της Ε.Ε και του ΕΟΧ. Όλα τα καταχωρισμένα σήματα (παράλληλα σήματα), ανήκαν στην Cadbury Schweppes, η οποία το 1999 παραχώρησε μέρος των παράλληλων σημάτων στην «Coca - Cola /Atlantic Industries», μεταξύ των οποίων τα

⁷⁴ Η. Σουφλερός, Μεταβίβαση ιδανικής μερίδας επί σήματος από συνδικαιούχο σε τρίτο ανταγωνιστή, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Τεύχος 4/2004, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 395

⁷⁵ D. Llewlyn, T. Aplin, Intellectual Property, Sweet and Maxwell, 2019, σελ.809

⁷⁶ ΔΕΕ, Απόφαση C- 291/16, Schweppes κατά Red Paralela

καταχωρισμένα στο Ηνωμένο Βασίλειο καταχωρισμένα σήματα. Η Cadbury Schweppes παρέμεινε δικαιούχος του άλλου μέρους των παράλληλων σημάτων, μεταξύ των οποίων τα καταχωρισμένα στην Ισπανία σήματα. Τα παράλληλα σήματα, τα οποία ανήκαν στην Cadbury Schweppes, ανήκουν πλέον στην εταιρεία Schweppes International Ltd, η οποία χορήγησε αποκλειστική άδεια επί των επίδικων ισπανικών σημάτων στη Schweppes. Το έτος 2014, η εταιρεία Schweppes άσκησε αγωγή κατά της εταιρείας «Red Paralela» για παραποίηση/απομίμηση των ισπανικών παράλληλων σημάτων, καθώς σύμφωνα με την ενάγουσα, η Red Paralela είχε εισάγει και διανέμει στην Ισπανία φιάλες τόνικ με το σήμα Schweppes από το Ηνωμένο Βασίλειο. Συγκεκριμένα, η Schweppes υποστήριξε ότι η εμπορία αυτή στην Ισπανία είναι παράνομη, επειδή οι φιάλες τόνικ δεν παρασκευάστηκαν και δεν τέθηκαν στην αγορά από την ίδια ή με τη συγκατάθεση της, αλλά από την Coca Cola, η οποία, δεν έχει κανένα οικονομικό, επιχειρηματικό και νομικό δεσμό με τον όμιλο Schweppes και συνεπώς πλήττεται η λειτουργία προέλευσης των εν λόγω φιαλών και προκαλείται ως εκ τούτου σύγχυση στην αγορά σχετικά με τα επίδικα προϊόντα.

Το Δικαστήριο έκρινε στις σκέψεις 38 έως 40 της ως άνω απόφασης, ότι εάν τρίτος, ο οποίος δεν έχει κανένα οικονομικό δεσμό με τον δικαιούχο, έθετε σε πρώτη κυκλοφορία το προϊόν χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου, θα διακυβευόταν η λειτουργία προέλευσης του σήματος. Ωστόσο, διατάραξη των λειτουργιών του σήματος δεν υφίσταται, όταν ο δικαιούχος μεταβιβάζοντας μέρος των εθνικών παράλληλων σημάτων του σε τρίτο, εξακολουθεί να προωθεί ενεργά την ενιαία και συνολική εικόνα και εμφάνιση του σήματος δημιουργώντας ή ενισχύοντας τη σύγχυση στο κοινό σχετικά με την εμπορική προέλευση των προϊόντων ή υφίστανται οικονομικοί δεσμοί μεταξύ του δικαιούχου και του εν λόγω τρίτου, υπό την έννοια ότι συντονίζουν τις εμπορικές τους πρακτικές ως προς το σήμα ή συμφωνούν την από κοινού χρήση του σήματος, ώστε να έχουν τη δυνατότητα άμεσου ή έμμεσου καθορισμού των προϊόντων επί των οποίων τίθεται το σήμα ή ελέγχου της ποιότητας των προϊόντων. Στη σκέψη 44, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι οικονομικοί δεσμοί υφίστανται μεταξύ επιχειρήσεων, όταν τα προϊόντα έχουν τεθεί σε κυκλοφορία από κάτοχο άδειας κυκλοφορίας ή από μητρική ή θυγατρική εταιρεία του ίδιου ομίλου ή από αποκλειστικό διανομέα. Αυτό που έχει σημασία είναι η δυνατότητα ελέγχου της ποιότητας των προϊόντων επί των οποίων τίθεται το εμπορικό σήμα. Ο Γ. Εισαγγελέας P. Mengozzi υποστηρίζει με τις προτάσεις του, ότι το σήμα πρέπει να παρέχει την

εγγύηση ότι όλα τα προϊόντα που φέρουν το σήμα, έχουν κατασκευαστεί ή παραχθεί υπό τον έλεγχο μίας επιχείρησης, η οποία έχει την ευθύνη για την ποιότητα τους (σημείο 43) και συμπληρώνει ότι οικονομικοί δεσμοί υφίστανται και μετά την κατάτμηση των εθνικών παράλληλων σημάτων, λόγω εδαφικής περιορισμένης μεταβιβάσεως, εφόσον οι δικαιούχοι των σημάτων αυτών συντονίζουν τις εμπορικές τους πρακτικές ως προς το σήμα, ώστε ο αρχικός δικαιούχος να έχει τη δυνατότητα άμεσου ή έμμεσου καθορισμού των προϊόντων και ελέγχου της ποιότητάς τους. Το Δικαστήριο αναγνωρίζει την ύπαρξη οικονομικών και επιχειρηματικών δεσμών, μεταξύ των συγκεκριμένων επιχειρήσεων και τη συνεπαγόμενη συγκατάθεση του αρχικού δικαιούχου, προκειμένου να αποφευχθεί η τεχνητή στεγανοποίηση, μεταξύ των εθνικών αγορών των κρατών μελών της Ένωσης.

Στην υπόθεση Mitsubishi⁷⁷ η ομόνυμη εταιρεία με έδρα την Ιαπωνία είναι κάτοχος του λεκτικού σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Mitsubishi» και του αντίστοιχου εικονιστικού σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και του λεκτικού και εικονιστικού σήματος «Μπενελούξ Mitsubishi». Η MCFE, με έδρα τις Κάτω Χώρες έχει αποκλειστική άδεια κατασκευής και εμπορίας εντός του EOX των περνοφόρων ανυψωτικών οχημάτων που φέρουν το σήμα Mitsubishi. Η εταιρεία Duma με έδρα το Βέλγιο έχει ως κύρια δραστηριότητα τις αγοραπωλησίες παγκοσμίως, περνοφόρων ανυψωτικών οχημάτων καινούργιων και μεταχειρισμένων και προσφέρει επίσης και τα δικά της ανυψωτικά οχήματα με τις ονομασίες «GSI», «GS» ή «Duma». Η εταιρεία GSI με έδρα το Βέλγιο συνδέεται με τη Duma, με την οποία έχει κοινή έδρα και διοίκηση. Κατασκευάζει και επισκευάζει περνοφόρα ανυψωτικά οχήματα, τα οποία μαζί με τα ανταλλακτικά τους τα εισάγει και εξάγει χονδρικώς στην παγκόσμια αγορά, προσαρμόζοντας τα εν λόγω οχήματα στους κανόνες που ισχύουν στην Ευρωπαϊκή αγορά με τη θέση επ' αυτών των δικών της σειριακών αριθμών και τα παραδίδει στη Duma.

Οι Duma και GSI προέβησαν σε παράλληλη εισαγωγή περνοφόρων ανυψωτικών οχημάτων, εντός του EOX, τα οποία έφεραν το σήμα Mitsubishi, χωρίς τη συγκατάθεση των δικαιούχων των σημάτων αυτών. Συγκεκριμένα, η Duma και η GSI αγόρασαν από εταιρεία του ομίλου Mitsubishi εκτός EOX, τα περνοφόρα ανυψωτικά οχήματα και τα εισκόμισαν στο έδαφος του EOX, όπου και τα έθεσαν υπό το καθεστώς

⁷⁷ ΔΕΕ, Απόφαση C- 129/17, Mitsubishi Shoji Kaisha και Mitsubishi Caterpillar Forklift Europe κατά Duma Forklifts International

τελωνειακής αποταμιεύσεως. Οι δύο εταιρείες αφαίρεσαν κατόπιν από τα εμπορεύματα όλα τα πανομοιότυπα προς τα σήματα Mitsubishi σημεία, επέφεραν τις αναγκαίες τροποποιήσεις για τη συμμόρφωση των εμπορευμάτων με τους κανόνες που ισχύουν στην Ένωση, αντικατέστησαν τις πινακίδες αναγνώρισεως και τους σειριακούς αριθμούς και επέθεσαν στα εμπορεύματα τα δικά τους σημεία.

Στη συνέχεια τα εισάγουν και εμπορεύονται στον EOX και εκτός EOX. Η Mitsubishi και η MCFE άσκησαν αγωγή στο δικαστήριο εμπορικών διαφορών των Βρυξελλών, ζητώντας να διαταχθεί η παύση των πράξεων αυτών. Κατόπιν απορρίψεως της αγωγής, ασκήθηκε έφεση κατά της απόφασης, ενώπιον του Εφετείου των Βρυξελλών, με αίτημα την απαγόρευση της παράλληλης εμπορίας των περονοφόρων ανυψωτικών οχημάτων, τα οποία φέρουν τα σήματα Mitsubishi, καθώς και της εισαγωγής και εμπορίας περονοφόρων ανυψωτικών οχημάτων, στα οποία είχαν αφαιρεθεί τα πανομοιότυπα προς αυτά σημεία και είχαν τεθεί νέα σημεία. Η Mitsubishi υποστήριξε ότι η αφαίρεση των σημείων και η επίθεση νέων σημείων στα περονοφόρα οχήματα, τα οποία αγοράστηκαν εκτός EOX, η αφαίρεση των πινακίδων αναγνώρισεως και των σειριακών αριθμών και η εισαγωγή και εμπορία τους στον EOX, έθιγαν τα δικαιώματα που της παρέχονται από τα σήματα Mitsubishi. Ακόμα υποστήριξε ότι η χωρίς τη συγκατάθεση αφαίρεση των πανομοιότυπων προς τα σήματα αυτά σημείων, συνιστούσε καταστρατήγηση του δικαιώματος του δικαιούχου του σήματος να ελέγχει την πρώτη θέση σε κυκλοφορία εντός του EOX των φερόντων το σήμα αυτό προϊόντων και έθιγε της λειτουργίες προέλευσης και εγγύησης ποιότητας, καθώς και τη διαφημιστική και επενδυτική λειτουργία του σήματος. Από την πλευρά της Duma και της GSI υποστηρίχθηκε ότι πρέπει να θεωρούνται ως οι κατασκευαστές των εν λόγω περονοφόρων οχημάτων, τα οποία αγοράζουν εκτός EOX, διότι προβαίνουν σε τροποποιήσεις των οχημάτων αυτών προκειμένου να υπάρχει συμμόρφωση προς την ενωσιακή νομοθεσία και ως εκ τούτου ότι είχαν δικαίωμα να επιθέτουν τα δικά τους σημεία επί των εμπορευμάτων.

Το Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση κλήθηκε να εξετάσει εάν ο δικαιούχος του σήματος έχει το δικαίωμα να αντιταχθεί στην εκ μέρους τρίτου και χωρίς τη συγκατάθεση του αφαίρεση όλων των πανομοιότυπων προς το σήμα της Mitsubishi σημείων και την επίθεση άλλων σημείων (rebranding), σε προϊόντα, τα οποία βρίσκονται σε καθεστώς τελωνειακής αποταμιεύσεως. Στις σκέψεις 40 έως 47, το Δικαστήριο αποφαινεται ότι η αφαίρεση των πανομοιότυπων σημείων, δεν επιτρέπει

στα εμπορεύματα να φέρουν το σήμα του δικαιούχου κατά την πρώτη διάθεση τους στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ, και συνεπώς στερεί το δικαιούχο από το βασικό δικαίωμα, το οποίο αναγνωρίζει η έννομη τάξη, να ελέγχει την πρώτη διάθεση στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ, των προϊόντων που φέρουν το σήμα του.

Η κυκλοφορία των εν λόγω προϊόντων στην αγορά, πριν διατεθούν από τον ίδιο τον σηματούχο έχει ως αποτέλεσμα, το κοινό να γνωρίσει τα προϊόντα, πριν τα συνδέσει με συγκεκριμένο σήμα, έτσι ώστε να παρακωλύεται ουσιαστικά η χρήση του σήματος από τον δικαιούχο και η απόκτηση αναγνωρισιμότητας και φήμης στην αγορά, με βάση την ποιότητα του προϊόντος. Το Δικαστήριο κρίνει ότι προκύπτει διατάραξη των λειτουργιών του σήματος, όπως της λειτουργίας προέλευσης, της εγγύησης ποιότητας και της επενδυτικής λειτουργίας του σήματος και επομένως ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να αντιταχθεί στην αφαίρεση των πανομοιότυπων προς το σήμα σημείων και την επίθεση νέων σημείων, ανεξάρτητα από το ότι βρίσκονται σε καθεστώς τελωνειακής αποταμιεύσεως, καθώς σκοπός είναι η εισαγωγή και διάθεση στο εμπόριο εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ.

III. ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ

Η ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα, προβάλλεται από τον παράλληλο εισαγωγέα κατ' ένσταση. Στην απόφαση Davidoff/Levi Strauss κρίθηκε ότι ο παράλληλος εισαγωγέας φέρει το βάρος της απόδειξης σχετικά με τη συρροή των προϋποθέσεων της ανάλωσης, την ύπαρξη της οποίας επικαλείται. Στην υπόθεση Van Doren⁷⁸ κρίθηκε αντίστοιχα ότι το βάρος απόδειξης αναφορικά με τα επίδικα προϊόντα, τα οποία τέθηκαν σε κυκλοφορία εντός του ΕΟΧ, από τον σηματούχο ή με τη συγκατάθεση του, φέρει ο παράλληλος εισαγωγέας και όχι ο σηματούχος.⁷⁹ Σύμφωνα με το Δικαστήριο, οι αξιώσεις που απορρέουν από το σήμα είναι ο κανόνας και η ανάλωση συνιστά την εξαίρεση, με συνέπεια ο μεν σηματούχος να βαρύνεται με την απόδειξη της ύπαρξης του δικαιώματος στο σήμα και την προσβολή του από τον παράλληλο εισαγωγέα, ενώ ο παράλληλος εισαγωγέας βαρύνεται με την απόδειξη της επέλευσης της ανάλωσης του δικαιώματος του σηματούχου. Επιπλέον, ο παράλληλος εισαγωγέας βαρύνεται με

⁷⁸ ΔΕΕ, Απόφαση C-244/00, Van Doren κατά Lifestyle Sports

⁷⁹ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 112

την επίκληση και απόδειξη της χώρας από την οποία προέρχεται η εισαγωγή, στο πλαίσιο της ένστασης ανάλωσης, την οποία προβάλλει, όπως και την απόδειξη της συγκατάθεσης για την κυκλοφορία των προϊόντων εντός του ΕΟΧ.⁸⁰ Προκειμένου να προβληθεί η ένσταση της ανάλωσης, όπως έχει κριθεί με την απόφαση Sebago, το δικόγραφο της αγωγής χρειάζεται να είναι ορισμένο, δηλαδή να αναφέρεται σε σήμα οριστικά καταχωρημένο και σε εξατομικευμένα τεμάχια προϊόντων.

Ωστόσο, στην υπόθεση Van Doren έγινε δεκτή σημαντική απόκλιση από τον ως άνω κανόνα σχετικά με την κατανομή του βάρους απόδειξης και κρίθηκε ότι το βάρος απόδειξης αντιστρέφεται όταν υπάρχει κίνδυνος στεγανοποίησης των εθνικών αγορών των κρατών μελών της Ένωσης. Η αντιστροφή του βάρους απόδειξης κρίθηκε απαραίτητη, με τη μετακύλιση του βάρους απόδειξης επέλευσης της ανάλωσης στον σηματούχο, ώστε να διασφαλιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εντός του ΕΟΧ.⁸¹ Το δικόγραφο της αγωγής πρέπει να αναφέρει όχι μόνο το προσβαλλόμενο σήμα και τα προϊόντα των οποίων η εισαγωγή, ή η κυκλοφορία τους οδηγούν σε προσβολή του σήματος, αλλά επιπλέον και ότι τα επίδικα προϊόντα δεν τέθηκαν σε πρώτη κυκλοφορία εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ, τη χώρα στην οποία τέθηκαν σε κυκλοφορία καθώς και ότι ο σηματούχος δεν παρείχε τη συγκατάθεση του στη θέση τους σε κυκλοφορία στον ΕΟΧ. Αν ο σηματούχος αποδεικνύει ότι τα προϊόντα τέθηκαν για πρώτη φορά σε κυκλοφορία εκτός ΕΟΧ, τότε το βάρος απόδειξης μετακυλιέται και πάλι στον εναγόμενο παράλληλο εισαγωγέα, ο οποίος οφείλει να αποδείξει ότι η μετέπειτα εισαγωγή των επίδικων προϊόντων στον ΕΟΧ, έγινε από το σηματούχο ή με τη συγκατάθεση του.⁸²

Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι συντρέχει κίνδυνος στεγανοποίησης των εθνικών αγορών, όταν ο σηματούχος εμπορεύεται τα προϊόντα εντός του ΕΟΧ μέσα από σύστημα επιλεκτικής διανομής. Αυτό συμβαίνει, διότι στις υποθέσεις παράλληλων εισαγωγών, ο εισαγωγέας αντιμετωπίζει το δίλημμα να αποκαλύψει τις πηγές εφοδιασμού του εντός του ΕΟΧ, ώστε να αυξήσει τις πιθανότητες της δικαστικής του νίκης. Ταυτόχρονα, όμως εκθέτει τον προμηθευτή του σε εμπορικά αντίμετρα από τον σηματούχο, τα οποία όμως μπορούν να είναι αποτελεσματικά και να συμβάλλουν στον

⁸⁰ Ibid, σελ. 113

⁸¹ Bellamy & Child, European Union Law of Competition, Oxford University Press, 2018, σελ. 787

⁸² Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σελ. 114

εντοπισμό του σημείου διαρροής αν η διάθεση των προϊόντων πραγματοποιείται μέσα από δίκτυο αποκλειστικής διανομής, όταν υπάρχει δηλαδή περιορισμένος αριθμός διανομέων που διακινούν τα επίδικα προϊόντα. Σε μία τέτοια περίπτωση, ακόμα και αν ο σηματούχος χάσει τη σχετική δίκη, θα έχει εντοπίσει το σημείο διαρροής του δικτύου διανομής του. Ωστόσο, όταν η διακίνηση των προϊόντων γίνεται μέσα από ανοιχτό δίκτυο, δηλαδή από απεριόριστο και απροσδιόριστο αριθμό διανομέων και πηγών εφοδιασμού, ο σηματούχος δεν έχει πραγματική ευχέρεια να λάβει αποτελεσματικά εμπορικά αντίμετρα. Συνεπώς, το πότε συντρέχει κίνδυνος στεγανοποίησης των αγορών αποτελεί ζήτημα πραγματικό κάθε φορά, το οποίο εξαρτάται από τις πολύμορφες συνθήκες της αγοράς και από τη μορφή των δικτύων διανομής των επίδικων κάθε φορά προϊόντων.⁸³

Στην υπόθεση Van Doren, ο παράλληλος εισαγωγέας ισχυρίστηκε ότι εφόσον ο ενάγων σηματούχος δεν επικαλείται και δεν αποδεικνύει την απόλυτη στεγανότητα του συστήματος διανομής που έχει οργανώσει εντός του EOX (εφόσον δηλαδή δεν αποδεικνύει την προέλευση των επίδικων προϊόντων από μη νόμιμες πηγές σε τρίτες χώρες ή δεν αποδεικνύει ότι τα προϊόντα τέθηκαν για πρώτη φορά σε κυκλοφορία εκτός EOX), δεν υποχρεούται και ο παράλληλος εισαγωγέας να αποδείξει την πηγή εφοδιασμού των συγκεκριμένων προϊόντων, ώστε να μην εκθέσει τις πηγές αυτές στον κίνδυνο εμπορικών αντιμέτρων από το σηματούχο. Αντίστοιχα, στην υπόθεση Schweppes, το Δικαστήριο έκρινε στις σκέψεις 52 και 54 της απόφασης, ότι επέρχεται μετατόπιση του βάρους απόδειξης από τον παράλληλο εισαγωγέα στον σηματούχο, εφόσον συντρέχει κίνδυνος στεγανοποίησης των αγορών και ιδίως στην περίπτωση εκούσιας κατάτμησης των εθνικών παράλληλων σημάτων, εάν καθίσταται δυσχερές για τον παράλληλο εισαγωγέα να αποδείξει την ύπαρξη οικονομικών δεσμών με τον φορέα του δικαιώματος.

⁸³ Ibid, σελ. 114, 115

Η ΕΥΛΟΓΗ ΑΙΤΙΑ

Η ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Η αποκλειστικότητα που παρέχει ο νόμος στον δικαιούχο του σήματος, υπό τη μορφή του νομικού μονοπωλίου, αποτελεί το κίνητρο, το οποίο παρέχει η έννομη τάξη στους παραγωγούς, με σκοπό να τους ενισχύσει στη διατήρηση της υψηλής ποιότητας των προϊόντων τους. Το κίνητρο αυτό υλοποιείται με την εξουσία θέσης σε πρώτη κυκλοφορία των προϊόντων, από τον ίδιο τον σηματούχο ή με τη συγκατάθεση του, επιτυγχάνοντας έτσι την χωρίς ανταγωνισμό, οικονομική ωφέλεια ως αντάλλαγμα για τη διατήρηση της ποιότητας των προϊόντων του και των επενδύσεων στις οποίες υπεβλήθη.⁸⁴ Η ερμηνεία του ζητήματος της ανάλωσης, προσεγγίζεται μέσα από τις λειτουργίες που επιτελεί το δικαίωμα στο σήμα. Οι λειτουργίες του σήματος διακρίνονται σε νομικές και οικονομικές με πρωταρχική τη λειτουργία προέλευσης.⁸⁵

Το σήμα επιτελεί διακριτική λειτουργία, καθώς υποδηλώνει την προέλευση του προϊόντος από ορισμένη επιχείρηση, εξατομικεύει δηλαδή την ταυτότητα της προέλευσης του προϊόντος και το διαφοροποιεί από τα αντίστοιχα ανταγωνιστικά. Εν συνεχεία, η λειτουργία εγγύησης ποιότητας, η οποία έχει την έννοια ότι εφόσον το προϊόν αποκτήσει την εμπιστοσύνη του κοινού, λόγω της ποιότητας του, οι καταναλωτές προτιμούν τα εγγυημένα προϊόντα, έχοντας την προσδοκία της προσφοράς της ίδιας σταθερής ποιότητας και στο μέλλον.⁸⁶ Επιπλέον, το σήμα επιτελεί διαφημιστική λειτουργία, η οποία μπορεί να προσδώσει περαιτέρω προβάδισμα στον διαφημιστικό ανταγωνισμό.⁸⁷ Στην υπόθεση L'oreal/Bellure⁸⁸ έχει νομολογηθεί ότι το σήμα αποτελεί δίαυλο επικοινωνίας με το κοινό και περνά μηνύματα, τα οποία σχετίζονται με τη διαβεβαίωση της ποιότητας του προϊόντος. Η διασφάλιση της διαφημιστικής λειτουργίας του σήματος, προστατεύει τη φήμη και την αναγνωρισιμότητα του σήματος στην αγορά. Κατά συνέπεια, κάθε διατάραξη έστω και

⁸⁴ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 88

⁸⁵ Ν. Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία και Αθέμιτος Ανταγωνισμός, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022, σελ. 128

⁸⁶ Ibid, σελ. 130

⁸⁷ Ibid, σελ. 131

⁸⁸ ΔΕΕ, Απόφαση C- 487/07, L'oreal S.A κατά Bellure

μιας προστατευόμενης λειτουργίας του σήματος, συνιστά προσβολή του δικαιώματος στο σήμα.⁸⁹

Όπως προβλέπεται στην παράγραφο 2 του αρ.13 Ν. 4679/2020, ο δικαιούχος του εμπορικού σήματος έχει εύλογη αιτία να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων του, όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιώνεται μετά τη διάθεση τους στο εμπόριο, καθώς και όταν πρόκειται για προϊόντα ποιοτικά διαφοροποιημένα. Ειδική κατηγορία υποθέσεων παράλληλων εισαγωγών, αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία, τα παραλλήλως εισαγόμενα προϊόντα, είναι ποιοτικά διαφοροποιημένα, σε σχέση με τα προϊόντα, τα οποία διατίθενται από τον σηματούχο στην εγχώρια αγορά. Είναι γεγονός ότι πλήθος προϊόντων διατίθενται από τους παραγωγούς σε διαφορετικές ποιότητες ανάλογα με τη γεωγραφική αγορά στην οποία απευθύνονται. Αυτό ισχύει ιδίως για προϊόντα, τα οποία επηρεάζονται από τις κλιματολογικές συνθήκες και τη θερμοκρασία. Τέτοια προϊόντα είναι κατ' εξοχήν τα τρόφιμα, όπως η σοκολάτα, η ιδιοσυστασία της οποίας διαφέρει στις χώρες της Βόρειας Ευρώπης και στις χώρες της Μεσογείου, τα αρώματα, καθώς και τα φωτογραφικά φιλμ.⁹⁰ Αποτελεί δικαίωμα του σηματούχου να καθορίζει την ποιότητα των προϊόντων του σε κάθε χώρα, όπως επίσης και να καθορίζει την ποιότητα αυτή διαφορετική στις διάφορες γεωγραφικές περιοχές⁹¹, στην έκταση όμως που αυτό δεν οδηγεί σε τεχνητή στεγανοποίηση των εθνικών αγορών των κρατών μελών εντός του ΕΟΧ και εφόσον αυτό επιβάλλεται από αντικειμενικές συνθήκες.

Ως εκ τούτου, η παράλληλη εισαγωγή προϊόντων, ακόμα και αν προέρχονται από χώρες εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ και είναι κατ'αρχήν νόμιμη, δύναται να συνιστά προσβολή του δικαιώματος στο σήμα, εφόσον τα προϊόντα είναι ποιοτικώς διαφοροποιημένα από τα προϊόντα που διαθέτει ο σηματούχος στην αγορά και η διαφοροποίηση αυτή δεν υπαγορεύεται από αντικειμενικούς λόγους. Η απαγόρευση των παράλληλων εισαγωγών ποιοτικά διαφοροποιημένων προϊόντων, συναρτάται με τη λειτουργία εγγύησης της ποιοτικής ταυτότητας των διακρινόμενων από το σήμα προϊόντων, η οποία αξιολογείται και κρίνεται στο πλαίσιο της αρχής της εδαφικότητας,

⁸⁹ Χ. Χρυσάνθης, Το νέο δίκαιο των εμπορικών σημάτων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 45

⁹⁰ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 121

⁹¹ Α. Μικρουλέα, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 2005, παρατηρήσεις επί της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης 8031/2005, σελ. 403

η οποία συνιστά τη γενική αρχή που διέπει τα εμπορικά σήματα.⁹² Επομένως, ζητούμενο αποτελεί η εγγύηση της ποιοτικής ταυτότητας των προϊόντων που φέρουν το σήμα, στην επικράτεια στην οποία ισχύει το σήμα, δηλαδή στην εθνική αγορά όπου κυκλοφορεί το προϊόν. Έτσι, άλλα προϊόντα του ίδιου παραγωγού που κυκλοφορούν σε άλλες αγορές, μπορούν να έχουν διαφορετική ποιότητα, καθώς εκεί το σήμα είναι διαφορετικό, αυτοτελές και ανεξάρτητο, σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας. Με την απόφαση 8031/2005 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης κρίθηκε ότι η εισαγωγή ποιοτικά διαφοροποιημένων προϊόντων, προσβάλλει τη λειτουργία εγγύησης της ποιότητας του προϊόντος. Σε αυτό το πλαίσιο, έγινε δεκτό ότι η εγγυητική λειτουργία, με την έννοια της εγγύησης της ποιοτικής ταυτότητας των προϊόντων, ανήκει στο προστατευόμενο περιεχόμενο του δικαιώματος στο σήμα, καθώς οι επιχειρήσεις πρέπει να διεκδικούν μερίδιο στην αγορά, με βάση την ποιότητα των προϊόντων τους και την αξιοπιστία του εμπορικού σήματος των προϊόντων τους.⁹³ Ο σηματούχος επενδύοντας σε διαφημιστικές δαπάνες, προκειμένου να καθιερώσει τα προϊόντα του στην αγορά και να εξοικειώσει το κοινό με αυτά, αναμένει να επωφεληθεί από την εγγυητική λειτουργία του σήματος και να κερδίσει την εμπιστοσύνη του κοινού για τη σταθερότητα και την αξιοπιστία της ποιότητας των σηματοδοτημένων προϊόντων.

Η ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Όπως προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 7 του Ν. 4679/2020, η διάθεση προϊόντων, τα οποία φέρουν εμπορικό σήμα, συνιστά χρήση του σήματος και κατ' επέκταση, η εισαγωγή σηματοδοτημένων προϊόντων συνιστά χρήση του σήματος. Όταν τα προϊόντα είναι αποτέλεσμα μη νόμιμης παράλληλης εισαγωγής, διαπράττει προσβολή του σήματος, τόσο ο παράλληλος εισαγωγέας, όσο και ο τυχόν τρίτος έμπορος που χωρίς να είναι ο ίδιος παράλληλος εισαγωγέας, τα διαθέτει παραπέρα προς πώληση, καθώς η προσφορά προϊόντων προς πώληση συνιστά χρήση του σήματος.⁹⁴ Η ανάλωση καταλαμβάνει και τη διαφημιστική λειτουργία του σήματος. Εάν έχει

⁹² Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 123

⁹³ Α. Μικρουλέα, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 2005, παρατηρήσεις επί της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης 8031/2005, σελ. 404

⁹⁴ Χ. Χρυσάνθης, ο.π., σελ. 128

επέλθει ανάλωση (εάν πρόκειται δηλαδή για κατ'αρχήν νόμιμη παράλληλη εισαγωγή από χώρες εντός ΕΟΧ), ο παράλληλος εισαγωγέας μπορεί όχι μόνο να πωλεί, αλλά και να διαφημίζει τα προϊόντα, τα οποία φέρουν το σήμα. Ωστόσο, όταν επωφελείται τρίτος, εκτός του σηματούχου, από τη διαφημιστική λειτουργία του σήματος, προκύπτει το ζήτημα αν και υπό ποιες προϋποθέσεις, προσβάλλεται η διαφημιστική λειτουργία του σήματος. Σε αυτές τις περιπτώσεις, γίνεται δεκτό ότι εάν η μορφή της διαφήμισης δεν είναι αυτή που συνηθίζεται στην αγορά για προϊόντα της συγκεκριμένης κατηγορίας, ο δικαιούχος έχει εύλογη αιτία να αντιταχθεί στη συγκεκριμένη μορφή διαφήμισης. Εύλογη αιτία έχει ο δικαιούχος να αντιταχθεί στην παράλληλη εισαγωγή και στην περίπτωση κατά την οποία, η διαφήμιση του παράλληλου εισαγωγέα οδηγεί σε παραπλάνηση και στη δημιουργία της εντύπωσης στο κοινό ότι ανήκει στο εξουσιοδοτημένο δίκτυο διανομής του σηματούχου.

Η υπόθεση Dior/Evora⁹⁵ ήταν η πρώτη στην οποία το Δικαστήριο κλήθηκε να εξετάσει την προστασία της διαφημιστικής λειτουργίας του σήματος.⁹⁶ Η εταιρεία «Dior» διέθετε αρώματα και καλλυντικά, μέσα από δίκτυο επιλεκτικής διανομής, ως προϊόντα πολυτελείας και υψηλού γοήτρου. Είχε κατοχυρώσει μέσα από σειρά εικαστικών και τρισδιάστατων σημάτων τόσο τις συσκευασίες των προϊόντων της, όσο και το σχήμα των μπουκαλιών της για τα αρώματα της. Η εταιρεία «Evora», χωρίς να ενταχθεί στο δίκτυο επιλεκτικής διανομής, διέθετε στο κοινό προϊόντα Dior, για τα οποία είχε αναλωθεί η εξουσία θέσης σε πρώτη κυκλοφορία. Η Evora προκειμένου να ενημερώσει το κοινό ότι εμπορεύεται προϊόντα Dior, τύπωσε διαφημιστικά φυλλάδια στα οποία παρουσίαζε φωτογραφίες των εν λόγω προϊόντων. Η Dior έκρινε ότι αυτή η μορφή διαφήμισης ήταν ασυμβίβαστη με το κύρος και το γόητρο των προϊόντων της και στράφηκε κατά της Evora για προσβολή σήματος. Το Δικαστήριο έκρινε στις σκέψεις 37 έως 44, ότι όταν ο μεταπωλητής χρησιμοποιεί σήμα, προκειμένου να αναγγείλει τη μεταγενέστερη εμπορία των προϊόντων, δεν πρέπει να ενεργεί κατά τρόπο αθέμιτο έναντι του δικαιούχου. Ο δικαιούχος πρέπει να προστατευτεί από μεταπωλητές, οι οποίοι χρησιμοποιούν το σήμα για διαφημιστικούς σκοπούς με τρόπο που δύναται να βλάψει τη φήμη και την εικόνα του σήματος στην αγορά ή με τρόπους που δεν συνηθίζονται στο συγκεκριμένο τομέα εμπορίας. Συνεπώς, αν η διαφημιστική λειτουργία του σήματος διακυβεύεται από τον τρόπο με τον οποίο ο μεταπωλητής

⁹⁵ ΔΕΕ, Απόφαση C-337/95, Parfums Christian Dior κατά Evora

⁹⁶ Χ. Χρυσάνθης, ο.π., σελ. 131

χρησιμοποιεί το σήμα και προκαλείται βλάβη στην εικόνα του σήματος, ο δικαιούχος έχει νόμιμο λόγο να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορία των προϊόντων που φέρουν το σήμα.

Στην υπόθεση BMW⁹⁷ το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συνιστά προσβολή σήματος, η χρήση του σήματος του δικαιούχου, από τρίτο ανεξάρτητο συντηρητή προϊόντων, προκειμένου να γνωστοποιήσει στο κοινό ότι παρέχει υπηρεσίες συντήρησης προϊόντων, τα οποία φέρουν το σήμα του δικαιούχου, εκτός αν αποδεικνύεται από τις συγκεκριμένες περιστάσεις ότι βλάπτεται η φήμη του σήματος ή αν δημιουργείται η εντύπωση ότι ο εν λόγω συντηρητής ανήκει στο δίκτυο του σηματούχου ή έχει οικονομικούς και επιχειρηματικούς δεσμούς με τον δικαιούχο.⁹⁸ Η υπόθεση BMW δεν αφορούσε παράλληλες εισαγωγές, ωστόσο αντιμετώπισε το ζήτημα της χρήσης του σήματος από τρίτο χωρίς άδεια και με διαφημιστικό σκοπό, ζήτημα το οποίο ανακύπτει και στις υποθέσεων παράλληλων εισαγωγών.⁹⁹ Ειδικότερα, η «BMW» εμπορεύεται αυτοκίνητα με το ομώνυμο σήμα, τα οποία διαθέτει στο εμπόριο μέσω δικτύου αντιπροσώπων. Η BMW στράφηκε κατά επιχείρησης, με αντικείμενο την πώληση, επισκευή και συντήρηση μεταχειρισμένων αυτοκινήτων BMW, η οποία χωρίς να ανήκει στο επίσημο εμπορικό της δίκτυο, χρησιμοποιούσε το σήμα «BMW» σε διαφημιστικά μηνύματα, προκειμένου να γνωστοποιήσει στο κοινό ότι προσφέρει τις ως άνω υπηρεσίες, αναφορικά με προϊόντα, τα οποία φέρουν το σήμα «BMW». Η BMW ενήγαγε τη συγκεκριμένη επιχείρηση, λόγω προσβολής του δικαιώματος της στο σήμα.

Όπως έκρινε το Δικαστήριο, η χωρίς την έγκριση του δικαιούχου χρήση του σήματος, με σκοπό να γνωστοποιηθεί στο κοινό ότι μία τρίτη επιχείρηση εκτελεί εργασίες επισκευής και συντήρησης προϊόντων που φέρουν το σήμα του δικαιούχου, ή να αναγγείλει την ειδίκευση της στα συγκεκριμένα προϊόντα, συνιστά, όπως δέχτηκε το ΔΕΚ, «χρήση εν είδει σήματος και μάλιστα με αναγωγή στη λειτουργία προέλευσης ή διακριτική λειτουργία του σήματος»¹⁰⁰ Σύμφωνα με τη σκέψη 54 της απόφασης, ένας μεταπωλητής, ο οποίος πωλεί μεταχειρισμένα αυτοκίνητα BMW (τα οποία έχουν διατεθεί στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του) και

⁹⁷ ΔΕΚ, Απόφαση C- 63/97, BMW κατά Deenik

⁹⁸ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 134

⁹⁹ Ibid, σελ. 134

¹⁰⁰ Η. Σουφλερός, Παράλληλο εμπόριο και δικαίωμα στο σήμα κατά την Οδηγία 89/104/ΕΟΚ, Με αφορμή την απόφαση του ΔΕΚ της 23.2.1999 στην υπόθεση C- 63/97, BMW, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 1999, σελ. 434

είναι πράγματι ειδικευμένος ή ειδικός στην πώληση των αυτοκινήτων αυτών, δεν μπορεί στην πράξη να γνωστοποιήσει το γεγονός αυτό και να μεταπωλήσει τα προϊόντα, χωρίς να χρησιμοποιήσει το σήμα BMW. Ο Γ. Εισαγγελέας F. Jacobs, αναφέρει στο σημείο 40 των προτάσεων του, σχετικά με το ζήτημα του μεταπωλητή - μη μέλους του επίσημου δικτύου, ότι αν η διαφήμιση στην οποία προβαίνει, δεν πληροί τις ποιοτικές προδιαγραφές του δικτύου, ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να τον κατηγορήσει ότι προσβάλλει τη φήμη του σήματος (εφόσον το σήμα BMW διαθέτει υψηλή αναγνωρισιμότητα στην αγορά), όπως κρίθηκε και στην υπόθεση Christian Dior/Enova). Αν ο μεταπωλητής αναβαθμίσει τη διαφήμιση του στο επίπεδο των μελών του επίσημου δικτύου, κινδυνεύει να κατηγορηθεί ότι δημιουργεί την εντύπωση ότι είναι μέλος του δικτύου και αντλεί αθέμιτο όφελος από τη φήμη του σήματος. Η αβασάνιστη, ωστόσο, κατάφαση και των δύο δυνατοτήτων, θα οδηγούσε στην εξάλειψη κάθε δυνατότητας παράλληλου εμπορίου.¹⁰¹

Συνεπώς το ΔΕΚ έκρινε ότι δεν συνιστά προσβολή η χρήση του σήματος από τρίτο ανεξάρτητο συντηρητή προϊόντων, προκειμένου να αναγγείλει στο κοινό ότι παρέχει υπηρεσίες συντήρησης, εκτός αν αποδεικνύεται από τις συγκεκριμένες περιστάσεις ότι δημιουργείται η πεπλανημένη εντύπωση ότι ο εν λόγω συντηρητής ανήκει στο δίκτυο διανομής του δικαιούχου, ή ότι σχετίζεται επιχειρηματικά με τον σηματούχο ή ότι βλάπτει τη φήμη του σήματος, με αποτέλεσμα ο δικαιούχος του σήματος να έχει εύλογη αιτία να αντισταχθεί στη χρήση του σήματος. Σύμφωνα με τη σκέψη 53 της απόφασης, ακόμα και στην περίπτωση σημάτων υψηλής φήμης και αναγνωρισιμότητας, όπως το σήμα BMW, δεν αποτελεί εύλογο λόγο εναντίωσης του δικαιούχου, από μόνο το γεγονός ότι ο εκτός εξουσιοδοτημένου δικτύου διανομής μεταπωλητής, προσδίδει μία ποιοτική λάμψη στη δραστηριότητα του, με τη διαφημιστική χρήση του σήματος φήμης BMW, προκειμένου να αναγγείλει την παροχή υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης αυτοκινήτων με το οικείο σήμα. Στην προκείμενη περίπτωση, ενδιαφέρει κατά κύριο λόγο, εάν θα μπορούσε να επέλθει σοβαρή βλάβη στο σήμα, κυρίως στη δηλωτική ως προς την προέλευση του προϊόντος λειτουργία του¹⁰² ή εάν ο μεταπωλητής δημιουργεί την εντύπωση στην αγορά ότι έχει ενταχθεί στο δίκτυο διανομής του δικαιούχου.¹⁰³

¹⁰¹ Ibid, σελ. 438

¹⁰² Α. Κοτσίρης, Σύστημα επιλεκτικής διανομής και παράλληλες εισαγωγές κατά το κοινοτικό δίκαιο, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 2011, σελ. 994

¹⁰³ Ibid, σελ. 993

Η ΑΝΑΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ

Για την εισαγωγή - εξαγωγή οποιουδήποτε προϊόντος, βασική προϋπόθεση αποτελεί η διαφοροποίηση της τιμής του ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες γεωγραφικές αγορές. Δηλαδή πρέπει η τιμή στην οποία είναι δυνατό να αγοραστεί το ίδιο προϊόν σε κάποια αγορά και η τιμή στην οποία είναι δυνατό να πωληθεί σε κάποια άλλη, να παρουσιάζουν μία αρκετά σημαντική διαφοροποίηση, η οποία να είναι δελεαστική για κάποιον έμπορο, ώστε αυτός να παρακινηθεί να αναλάβει τις διάφορες δαπάνες και τους κινδύνους εισαγωγής του προϊόντος, αλλά και να μπορεί να πραγματοποιήσει ένα ικανοποιητικό περιθώριο κέρδους.¹⁰⁴

Ειδική κατηγορία παράλληλων εισαγωγών αποτελούν οι παράλληλες εισαγωγές, οι οποίες συνοδεύονται από ανασυσκευασία του προϊόντος. Ανασυσκευασία υφίσταται, όταν ο παράλληλος εισαγωγέας ή οποιοσδήποτε τρίτος μεταπωλητής, επεμβαίνει με οποιονδήποτε τρόπο στη συσκευασία σηματοδοτημένου προϊόντος, το οποίο έχει τεθεί νόμιμα σε κυκλοφορία από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του, εντός της αγοράς κράτος μέλους του ΕΟΧ, προκειμένου να εισαχθεί προς διάθεση σε άλλο κράτος μέλος.¹⁰⁵ Επειδή η ανασυσκευασία περιλαμβάνει συνήθως και το σήμα του παραγωγού, κάθε επέμβαση στη συσκευασία, θα έχει συνήθως ως αποτέλεσμα την επέμβαση στο σήμα και θα εμπίπτει στον κανόνα της «διπλής ταύτισης», δηλαδή στον σκληρό πυρήνα της απόλυτης προστασίας του σήματος (ταυτότητα σημάτων και ταυτότητα διακρινόμενων προϊόντων).¹⁰⁶

Κάθε επέμβαση στη συσκευασία, θίγει κατ' αρχήν τη λειτουργία προέλευσης του σήματος και επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, μόνο όταν η επέμβαση αυτή, υπό τη μορφή της ανασυσκευασίας, είναι αναγκαία, προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική διάθεση των παραλλήλως εισαγόμενων προϊόντων στη χώρα εισαγωγής. Η ανασυσκευασία μπορεί να εξομοιωθεί με τις περιπτώσεις κατά τις οποίες, κάποιος αφαιρεί το σήμα του παραγωγού από το προϊόν και το διαθέτει στην αγορά ή επιθέτει

¹⁰⁴ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 9

¹⁰⁵ Bellamy & Child, European Union Law of Competition, Oxford University Press, 2018, σελ. 795

¹⁰⁶ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 146

χωρίς άδεια το σήμα του παραγωγού σε προϊόντα, τα οποία έχουν παραχθεί από τον σηματούχο.¹⁰⁷

Όταν πρόκειται για ανασυσκευασία προϊόντων νόμιμης παράλληλης εισαγωγής, δηλαδή από χώρες της Ε.Ε και του ΕΟΧ, τότε το δικαίωμα στο σήμα έχει αναλωθεί και γεννάται το ζήτημα της στάθμισης ανάμεσα στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και την αρχή της προστασίας του σήματος. Στην περίπτωση αυτή, η προσβολή του σήματος από την ανασυσκευασία κατά κανόνα κάμπτεται υπέρ της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός των χωρών του ΕΟΧ, γεγονός το οποίο καταδεικνύεται από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου σχετικά με την ανασυσκευασία, οι οποίες αφορούν κατά κύριο λόγο, σε προϊόντα νόμιμης παράλληλης εισαγωγής. Πρόκειται δηλαδή για περιπτώσεις, οι οποίες καταλαμβάνονται από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός του ΕΟΧ. Η επίκληση της προσβολής του σήματος εξαιτίας της ανασυσκευασίας, αποτελεί συνήθως μία προσπάθεια των σηματούχων για θεμελίωση μιας εναλλακτικής νομικής βάσης για την απαγόρευση των παράλληλων εισαγωγών, όταν η παράλληλη εισαγωγή καθ' αυτή είναι νόμιμη.¹⁰⁸

Οι υποθέσεις παράλληλων εισαγωγών φαρμακευτικών προϊόντων, αποτελούν τις συνηθέστερες περιπτώσεις ανασυσκευασίας στη νομολογία του Δικαστηρίου. Στον φαρμακευτικό τομέα, οι τιμές των προϊόντων καθορίζονται διοικητικά και όχι με βάση την προσφορά και τη ζήτηση. Η αγορά του φαρμάκου είναι ρυθμισμένη αγορά, με την έννοια ότι υφίσταται τιμολογιακός έλεγχος επί των φαρμακευτικών προϊόντων, από τις κρατικές Αρχές και ως εκ τούτου η τιμή των φαρμάκων δύναται να διαφέρει στην αγορά του κάθε κράτους.¹⁰⁹ Λόγω του διοικητικού καθορισμού της τιμής των φαρμακευτικών προϊόντων, υφίστανται τιμολογιακές διαφοροποιήσεις, οι οποίες ενθαρρύνουν το παράλληλο εμπόριο.¹¹⁰

Οι εθνικές νομοθεσίες προβλέπουν συνήθως ότι η συσκευασία των φαρμάκων είναι απαραίτητο να φέρει πληροφορίες και στην εθνική γλώσσα του κράτους εισαγωγής, σχετικά με το προϊόν, τα στοιχεία του εισαγωγέα και της άδειας κυκλοφορίας του

¹⁰⁷ Ibid, σελ.153

¹⁰⁸ Ibid, σελ. 151

¹⁰⁹ F. Abbot, Parallel trade in pharmaceuticals - Contribution to Research Handbook on Intellectual Property Exhaustion and Parallel imports, edited by I. Caliboli and E. Lee

¹¹⁰ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012 σελ. 151

προϊόντος, έτσι ώστε στα παραλλήλως εισαγόμενα φάρμακα να είναι συνήθης η επικόλληση ετικέτας με τις παραπάνω πληροφορίες.¹¹¹ Σε πολλές περιπτώσεις, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η παράλληλη εισαγωγή του φαρμακευτικού προϊόντος, προς ορισμένο κράτος μέλος, μπορεί να απαιτείται από τη νομοθεσία, να είναι ορατό το σήμα του προϊόντος ή η τοποθέτηση επί της εξωτερικής ή εσωτερικής συσκευασίας του, νέων ετικετών συντεταγμένων στη γλώσσα του κράτους μέλους εισαγωγής ή την προσθήκη φυλλαδίου οδηγιών χρήσης ή ενημερωτικού φυλλαδίου στη γλώσσα του κράτους μέλους εισαγωγής.¹¹²

Στην εμπορική πρακτική έχουν εμφανιστεί διάφορες μορφές ανασυσκευασίας, όπως i) αποσυσκευασία του προϊόντος και διάθεση του στο εμπόριο ως ανώνυμο, ή με άλλο σήμα και με διαφορετική συσκευασία ii) αποσυσκευασία και ανασυσκευασία σε μεγαλύτερη ή μικρότερη συσκευασία iii) ενσωμάτωση ολόκληρου του προϊόντος με την αρχική του συσκευασία σε άλλη συσκευασία, η οποία να περιλαμβάνει και άλλα προϊόντα και διάθεση τους από κοινού στο εμπόριο iv) επικόλληση στην αρχική συσκευασία που φέρει το σήμα του παραγωγού, αυτοκόλλητης ετικέτας με πληροφορίες για το προϊόν ή τον εισαγωγέα ή με την επίθεση της επωνυμίας ή του εμπορικού σήματος του παράλληλου εισαγωγέα.¹¹³ Το ζήτημα της ανασυσκευασίας αποτελεί κατά βάση ζήτημα της αγοράς φαρμακευτικών προϊόντων και η αιτία του ανάγεται στις νομοθετικές αποκλίσεις των κρατών μελών, αναφορικά με την τιμολόγηση των φαρμακευτικών προϊόντων.

Στην υπόθεση Hoffmann - La Roche¹¹⁴, το Δικαστήριο ασχολήθηκε με την περίπτωση φαρμακευτικού προϊόντος παράλληλης εισαγωγής, το οποίο ήταν συσκευασμένο τόσο σε εξωτερική, όσο και εσωτερική συσκευασία. Ειδικότερα, η φαρμακευτική εταιρεία «Hoffmann - La Roche», διέθετε στην αγορά της Γερμανίας το φαρμακευτικό προϊόν με το σήμα «VALIUM», σε συσκευασίες των 20 και 50 δισκίων, καθώς και σε ειδικές συσκευασίες για νοσοκομεία που περιείχαν 100 - 500 δισκία. Η εταιρεία «Centrafarm» διέθεσε στην αγορά της Γερμανίας δισκία «VALIUM», τα οποία είχε εισάγει από τη Βρετανία. Η Centrafarm, αφαιρούσε την εξωτερική συσκευασία, συσκευάζε εκ νέου

¹¹¹ Ibid

¹¹² Λ. Γρηγοριάδης, Ανάλυση του δικαιώματος στο σήμα και νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 354

¹¹³ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής Ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 147

¹¹⁴ ΔΕΚ, Απόφαση C- 102/77, Hoffmann - La Roche κατά Centrafarm

το προϊόν και το τοποθετούσε σε μεγαλύτερες συσκευασίες, αφήνοντας όμως ανέπαφη την εσωτερική συσκευασία. Στην εξωτερική αυτή συσκευασία, επέθετε το σήμα του παραγωγού, δηλαδή της Hoffmann - La Roche, μαζί με τη σημείωση ότι η εισαγωγή γινόταν από την εταιρεία Centrafarm.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι ένας παραγωγός θα μπορούσε να αντιταχθεί στη νέα συσκευασία, η οποία έχει τοποθετηθεί από τον παράλληλο εισαγωγέα, αρκεί ένα τέτοιο δικαίωμα να μην αποτελεί συγκεκριμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών. Ως πρακτική περιορισμού του ανταγωνισμού και κατάτμησης αγορών το Δικαστήριο περιέγραψε την περίπτωση, όπου ο σηματούχος διαθέτει το προϊόν του σε διαφορετικές συσκευασίες στα διάφορα κράτη μέλη, ώστε η εισαγωγή μιας συσκευασίας που κυκλοφορεί σε ένα κράτος μέλος να μην εξυπηρετεί τις ανάγκες της αγοράς άλλων κρατών μελών και συνεπώς να μην αφήνει τη δυνατότητα εισαγωγής του σε άλλα κράτη μέλη χωρίς ανασυσκευασία. Ο δικαιούχος του σήματος έχει το δικαίωμα να αντιταχθεί στην ανασυσκευασία εκτός αν αποδεικνύεται η ύπαρξη κινδύνου τεχνητής στεγανοποίησης της αγοράς, μεταξύ των κρατών μελών, είτε ότι η νέα συσκευασία δεν δύναται να επηρεάσει αρνητικά την αρχική κατάσταση του προϊόντος (μεταβολή ή αλλοίωση της ποιότητας ή της κατάστασης του προϊόντος), ή εάν ο κάτοχος του σήματος ειδοποιείται πριν τη διάθεση του ανασυσκευασθέντος προϊόντος στην αγορά, ή εάν αναφέρεται στη νέα συσκευασία ότι το προϊόν έχει ανασυσκευαστεί. Η σημασία της απόφασης Hoffmann La Roche/Centrafarm, έγκειται στο γεγονός ότι αποδοκιμάζει κακόπιστες πρακτικές διαφοροποίησης της συσκευασίας, όταν αυτό δεν δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους και έχει ως αποτέλεσμα την στεγανοποίηση και κατάτμηση των εθνικών αγορών των κρατών μελών.¹¹⁵

Ωστόσο, η απόφαση της Hoffmann - La Roche δεν ήταν σαφής ως προς το εάν η στεγανοποίηση των αγορών έπρεπε να κριθεί υποκειμενικά ή αντικειμενικά, εάν έπρεπε δηλαδή να αποδειχθεί ότι η συγκεκριμένα κάθε φορά πρακτική του σηματούχου αποσκοπούσε στη στεγανοποίηση των αγορών, ή αρκούσε το γεγονός ότι αντικειμενικά η πρακτική αυτή ήταν πρόσφορη να οδηγήσει στην εν λόγω κατάτμηση και στον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.¹¹⁶

¹¹⁵ X. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 156

¹¹⁶ Ibid, σελ.158

Στην υπόθεση Centrafarm κατά American Home Products¹¹⁷, η οποία ακολούθησε λίγους μήνες μετά, η διατύπωση του Δικαστηρίου είχε προσανατολισμό προς μία υποκειμενική ερμηνεία της προϋπόθεσης της στεγανοποίησης των αγορών, κρίνοντας ότι ο παράλληλος εισαγωγέας έπρεπε να αποδείξει ότι η πρακτική του σηματούχου είχε ως σκοπό και πρόθεση τη στεγανοποίηση της αγοράς.

Αντίστοιχα, στην υπόθεση Pfizer¹¹⁸ η φαρμακευτική εταιρεία «Pfizer» στράφηκε κατά της εταιρείας «Eurim - Pharm», η οποία προέβαινε σε παράλληλη εισαγωγή του αντιβιοτικού «Vibramycin» από τη Βρετανία στη Γερμανία, το οποίο ανασυσκευάζε αφαιρώντας την εξωτερική συσκευασία και τοποθετούσε τα φάρμακα σε δική της εξωτερική συσκευασία, στην οποία όμως δεν χρειαζόταν να επιθέσει το σήμα του παραγωγού, γιατί είχε φροντίσει η συσκευασία να έχει μία εγκοπή καλυμμένη με διαφανές υλικό, μέσα από την οποία ήταν ορατό το σήμα του παραγωγού στην εσωτερική συσκευασία του προϊόντος.

Το Δικαστήριο έκρινε στις σκέψεις 10 και 11 της απόφασης ότι ο η εταιρεία Pfizer δεν δύναται να στραφεί κατά του παράλληλου εισαγωγέα, καθώς η ανασυσκευασία στην οποία προέβη η Eurim - Pharm δεν προσβάλλει τις λειτουργίες του σήματος, δηλαδή τη λειτουργία προέλευσης και εγγύησης ποιότητας, αλλά ούτε και την αρχική κατάσταση του προϊόντος, εφόσον καθίσταται ορατό το σήμα του παρασκευαστή του εν λόγω φαρμάκου. Κατά την άποψη, η οποία υποστηρίχθηκε στην επιστήμη, ακόμα και στην ανασυσκευασία της Centrafarm (Hoffmann - La Roche κατά Centrafarm), θεωρήθηκε ότι ήταν δυσχερές να διαπιστωθεί η διατάραξη των λειτουργιών του σήματος, ειδικά της λειτουργίας προέλευσης και της εγγυητικής λειτουργίας του σήματος.¹¹⁹ Αναφορικά με το κριτήριο της στεγανοποίησης των αγορών, το Δικαστήριο αποσαφήνισε ρητά ότι το κριτήριο είναι αντικειμενικό και όχι υποκειμενικό, καθώς με την υποκειμενική ερμηνεία της έννοιας διασφαλίζεται αποτελεσματικότερα η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

Ήδη από την απόφαση Hoffman - La Roche, το Δικαστήριο είχε δεχτεί την αρχή ότι προκειμένου να είναι νόμιμη η ανασυσκευασία, πρέπει να μην επηρεάζει αρνητικά την αρχική κατάσταση του προϊόντος. Το ζητούμενο για το Δικαστήριο ήταν αν η

¹¹⁷ ΔΕΚ, Απόφαση C-3/78 Centrafarm κατά American Home Products

¹¹⁸ ΔΕΚ, Απόφαση C-1/81, Pfizer κατά Eurim - Pharm

¹¹⁹ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 148

ανασυσκευασία επηρεάζει την ποιότητα και την κατάσταση του προϊόντος και αν διαψεύδει την προσδοκία του κοινού ότι το ανασυσκευασμένο προϊόν διατηρεί και μετά την ανασυσκευασία τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που του προσέδωσε ο παραγωγός. Αν η κατάσταση του προϊόντος δεν μεταβάλλεται, δεν διαταράσσονται οι λειτουργίες προέλευσης και εγγύησης της ποιοτικής του ταυτότητας. Πολλά προϊόντα, ιδίως τα φάρμακα, έχουν τόσο εξωτερική, όσο και εσωτερική συσκευασία. Γίνεται δεκτό ότι, όταν η επέμβαση του παράλληλου εισαγωγέα αφορά μόνο το εξωτερικό περίβλημα (εξωτερική συσκευασία) και δεν επηρεάζει το εσωτερικό περίβλημα, δεν γεννάται ζήτημα αρνητικής επίδρασης στο προϊόν, λόγω της ανασυσκευασίας. Αντίθετα, η επέμβαση στην εσωτερική συσκευασία του προϊόντος επηρεάζει κατά κανόνα την κατάσταση του προϊόντος.¹²⁰ Σε ορισμένες περιπτώσεις, η διατάρραξη των λειτουργιών του σήματος είναι αναντίρρητη, ιδίως όταν τρίτος αποσυσκευάζει σηματοδοτημένο προϊόν, με σκοπό τη μεταπώληση του ως «χύμα» προϊόντος, εκτός στεγανούς συσκευασίας ή σε πρόχειρη συσκευασία (π.χ χάρτινες/ πλαστικές σακούλες μιας χρήσης). Στην περίπτωση αυτή προκύπτει προφανής κίνδυνος για τη διασφάλιση της ποιότητας και της ασφάλειας του προϊόντος.¹²¹

Στην απόφαση Bristol Mayer Squibb¹²² το Δικαστήριο προέβη σε επιγραμματική σύνοψη και διευκρίνηση των προϋποθέσεων τις οποίες είχε θέσει η απόφαση Hoffmann- La Roche.¹²³ Στη συγκεκριμένη υπόθεση, η εταιρεία «Paranova» εισήγαγε και διέθετε στη Δανία φαρμακευτικά προϊόντα της εταιρείας «Bristol Mayers Squibb», από άλλα κράτη μέλη, τα οποία ανασυσκεύαζε σε δική της συσκευασία, επιθέτοντας τα λεκτικά σήματα της παραγωγού εταιρείας, και τις βασικές χρωματικές αποχρώσεις των αυθεντικών συσκευασιών με την ένδειξη «εισαγωγή και ανασυσκευασία από την Paranova», με εξαίρεση ότι σε μία περίπτωση επικόλλησε ετικέτα, η οποία απέκρυπτε το όνομα του παραγωγού. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η ανασυσκευασία πρέπει να μην θίγει τη φήμη του σήματος, βλάπτοντας την ποιοτική εικόνα που έχει αποκτήσει το προϊόν στην αγορά και να μην διαψεύδει την εμπιστοσύνη του κοινού. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, υπάρχει κατ' αρχήν κίνδυνος για τη φήμη του σήματος, εάν ο παράλληλος εισαγωγέας δεν θέτει το σήμα του παραγωγού στη νέα συσκευασία (αφαίρεση σήματος

¹²⁰ Ibid, σελ. 162

¹²¹ Ibid, σελ. 148

¹²² ΔΕΚ, Απόφαση C- 427, 429, 436/93, Bristol Mayers Squibb, Boehringer Ingelheim, Bayer κατά Paranova (Συνεκδ.)

¹²³ D. Llewelyn, T. Aplin, Intellectual Property, Sweet and Maxwell, 2019, σελ. 812

παραγωγού/debranding), είτε προσθέτει το δικό του σήμα (πρόσθεση σήματος εισαγωγέα/ co - branding), είτε επικολλά στη συσκευασία πρόσθετη ετικέτα, ώστε να επικαλύπτει μερικά ή ολικά το σήμα του παραγωγού, είτε προβάλλει την επωνυμία και το σήμα του παράλληλου εισαγωγέα περισσότερο από την επωνυμία και το σήμα του παραγωγού.¹²⁴

Ειδικότερα, κρίθηκε ότι ο δικαιούχος του σήματος δεν μπορεί να επικαλεστεί το δικαίωμα επί του σήματος, προκειμένου να εμποδίσει τη διάθεση στην αγορά, επανασυσκευασμένων φαρμακευτικών προϊόντων εφόσον συντέχουν σωρευτικά οι παρακάτω προϋποθέσεις:¹²⁵ Πρώτον, η άσκηση του δικαιώματος επί του σήματος θα συντέινει στην τεχνητή στεγανοποίηση της αγοράς μεταξύ των κρατών μελών και θα οδηγούσε σε έμμεσο (συγκεκρικαλυμμένο) περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά. Αυτό μπορεί να συμβαίνει ιδίως, όταν ο δικαιούχος του σήματος διαθέτει στην αγορά των διαφόρων κρατών μελών, το ίδιο φαρμακευτικό προϊόν σε διαφορετικές συσκευασίες ή με διαφορετικό σήμα και η ανασυσκευασία στην οποία έχει προβεί ο εισαγωγέας είναι αναγκαία για τη διάθεση του προϊόντος στην αγορά του κράτους μέλους εισαγωγής.

Δεύτερον, η ανασυσκευασία να μην μπορεί να επηρεάσει την αρχική κατάσταση του προϊόντος ή να βλάψει με οποιονδήποτε τρόπο τη φήμη του προϊόντος. Στην περίπτωση της ανασυσκευασίας, η εμπλοκή του παράλληλου εισαγωγέα διαταράσσει τη λειτουργία προέλευσης, καθώς στη διαδικασία της κυκλοφορίας του προϊόντος από την παραγωγή μέχρι την κατανάλωση, έχει επέμβει καθοριστικά κάποιος τρίτος, πέραν του ίδιου του σηματούχου. Αυτή όμως η διατάραξη είναι άνευ πρακτικής σημασίας, αν παραμένει αμετάβλητη η ποιότητα και η κατάσταση του προϊόντος. Η διατάραξη της λειτουργίας προέλευσης, σε αυτή την περίπτωση, είναι περισσότερη τυπική, παρά ουσιαστική και μπορεί να ξεπεραστεί, αν δεν θίγεται η ποιότητα του προϊόντος.¹²⁶

Τρίτον, να αναφέρεται σαφώς επί της νέας συσκευασίας ποιος έχει ανασυσκευάσει το προϊόν και το όνομα του παρασκευαστή του. Τέταρτον, η παρουσίαση του ανασυσκευασμένου προϊόντος να μην πλήττει τη φήμη του σήματος, λόγω χαμηλής ή

¹²⁴ X. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 166

¹²⁵ Ε. Κινινή, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 2008, παρατηρήσεις επί της απόφασης του ΔΕΕ C- 348/04, Boehringer Ingelheim II, σελ. 175 & Β. Καραγιάννης, Το παράλληλο εμπόριο φαρμάκων υπό το φως του ενωσιακού δικαίου, ΕΕμπΔ 2010, σελ. 832

¹²⁶ X. Χρυσάνθης, ο.π, σελ. 154

πλημμελούς ποιότητας. Πέμπτον, ο παράλληλος εισαγωγέας να έχει ειδοποιήσει τον δικαιούχο του σήματος, πριν τη διάθεση του προϊόντος, ότι θα προβεί σε παράλληλη εισαγωγή. Συνεπώς όταν έχει αναλωθεί το δικαίωμα στο σήμα, ο δικαιούχος έχει χρησιμοποιήσει δηλαδή τη νομική δυνατότητα να θέσει σε πρώτη κυκλοφορία το προϊόν, άλλες εξουσίες, οι οποίες απορρέουν από το σήμα, όπως η εξουσία επίθεσης του σήματος στη συσκευασία, δεν μπορούν να αντισταχθούν από τον δικαιούχο, χάριν της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, εφόσον όμως τηρούνται οι προϋποθέσεις που έχει θέσει η νομολογία και η επέμβαση του παράλληλου εισαγωγέα - μεταπωλητή, τηρεί το αναγκαίο μέτρο και κριτήρια αναλογικότητας.¹²⁷

Στην υπόθεση Wellcome κατά Paranova¹²⁸ ο παράλληλος εισαγωγέας προέβη σε ανασυσκευασία φαρμακευτικών προϊόντων, στην οποία η δική του επωνυμία και τα διακριτικά γνωρίσματα της επιχείρησης του ήταν πιο προβεβλημένα από την επωνυμία και τα σήματα του παραγωγού. Ο παραγωγός υποστήριξε ότι δεν ήταν αναγκαία αυτής της μορφής η εξωτερική εμφάνιση του ανασυσκευασμένου προϊόντος, έτσι ώστε να ενισχύεται η φήμη του παράλληλου εισαγωγέα στην αγορά και να υποβαθμίζεται η επωνυμία και τα σήματα του παραγωγού. Το Δικαστήριο τελικώς δέχτηκε το κριτήριο της αναγκαιότητας.

Με την απόφαση Boehringer I¹²⁹ διευκρινίστηκε από το Δικαστήριο, το πότε η ανασυσκευασία του φαρμακευτικού προϊόντος είναι αντικειμενικά αναγκαία για τη διάθεση του στην αγορά. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, ο παράλληλος εισαγωγέας φαρμακευτικών προϊόντων από χώρες του ΕΟΧ, προέβη σε εκτεταμένη ανασυσκευασία και αντικατάσταση των εσωκλειόμενων οδηγιών χρήσης με άλλες στην τοπική γλώσσα της χώρας εισαγωγής και όχι μόνο στην επικόλληση ετικέτας στην γλώσσα της χώρας εισαγωγής, στην αρχική συσκευασία. Ο δικαιούχος του σήματος στράφηκε κατά του παράλληλου εισαγωγέα, προβάλλοντας το επιχείρημα ότι η εν λόγω εκτεταμένη ανασυσκευασία δεν ήταν αναγκαία για τη διάθεση του προϊόντος, καθώς μόνο η επικόλληση της ετικέτας ήταν αρκετή, ώστε να είναι νόμιμη η εισαγωγή του προϊόντος και επομένως πλήττεται το δικαίωμα του σηματούχου. Ο παράλληλος εισαγωγέας, αντέταξε στα ως άνω επιχειρήματα ότι το κοινό δείχνει δυσπιστία σε φαρμακευτικά προϊόντα παράλληλης εισαγωγής, τα οποία φαίνονται ότι προορίζονται

¹²⁷ Ibid, σελ. 154

¹²⁸ ΔΕΚ, Απόφαση C- 276/05, Wellcome κατά Paranova

¹²⁹ ΔΕΚ, Απόφαση C- 143/00, Boehringer κατά Swingward (Boehringer I)

για κυκλοφορία σε άλλες χώρες, συνεπώς η πλήρης ανασυσκευασία καθίσταται αναγκαία. Όπως είχε κριθεί στην απόφαση Merck/Paranova¹³⁰, η ανασυσκευασία φαρμάκων, η οποία συνίσταται σε αντικατάσταση των συσκευασιών και όχι στην απλή επικόλληση νέων ετικετών στις συσκευασίες, είναι αντικειμενικά αναγκαία, αν χωρίς αυτή τη μορφή ανασυσκευασίας, παρακωλύεται η πρόσβαση του παράλληλου εισαγωγέα στην αγορά. Η ανασυσκευασία είναι αντικειμενικά αναγκαία, όταν υφίστανται εθνικές ρυθμίσεις ή πρακτικές στη χώρα εισαγωγής, σχετιζόμενες με τη συσκευασία των φαρμάκων, οι οποίες δεν επιτρέπουν την κυκλοφορία και διάθεση του φαρμάκου στην αρχική του συσκευασία ή υπάρχουν διατάξεις στο κράτος εισαγωγής που απαιτούν συγκεκριμένη μορφή συσκευασίας για τα φαρμακευτικά προϊόντα.¹³¹

Η ανασυσκευασία είναι αντικειμενικά αναγκαία, όταν η παράλειψη της εμποδίζει πράγματι την πρόσβαση του παράλληλου εισαγωγέα στην αγορά. Τα εμπόδια πρόσβασης διακρίνονται σε νομικής και πραγματικής φύσεως, όπως λόγου χάριν είναι η έντονη δυσπιστία ενός σημαντικού ποσοστού του καταναλωτικού κοινού, σε σχέση με φαρμακευτικά προϊόντα που φέρουν νέα ετικέτα.¹³² Έτσι, σε μία τέτοια περίπτωση, η αποτελεσματική πρόσβαση στην αγορά του κράτους - μέλους εισαγωγής, μπορεί να εξασφαλιστεί αποτελεσματικά μόνο με μια πιο εκτεταμένη συσκευασία του φαρμάκου. Εν συνεχεία στην υπόθεση Boehringer II, η οποία στηρίχθηκε στα ίδια πραγματικά περιστατικά με την υπόθεση Boehringer I και ειδικότερα στο ότι ο παράλληλος εισαγωγέας δεν είχε περιοριστεί σε μία οποιαδήποτε ανασυσκευασία, αλλά, είχε χρησιμοποιήσει συσκευασία με την οποία προέβαλλε περισσότερο την επωνυμία και το σήμα του παράλληλου εισαγωγέα, παρά το σήμα και την επωνυμία του παραγωγού.

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε σχετικά με το κριτήριο της αναγκαιότητας ανασυσκευασίας, ότι εξετάζεται αφηρημένα εάν η ανασυσκευασία είναι αντικειμενικά αναγκαία, ώστε να εξασφαλίσει στον παράλληλο εισαγωγέα τη δυνατότητα για αποτελεσματική διάθεση των προϊόντων του στη χώρα εισαγωγής. Ουσιαστικά δεν αξιολογείται με το κριτήριο της αναγκαιότητας, αλλά με βάση το αν η συγκεκριμένη ανασυσκευασία θα μπορούσε να έχει αρνητική επίδραση στη φήμη του σήματος.¹³³ Επιπλέον,

¹³⁰ ΔΕΚ, Απόφαση C- 443/99, Merck, Sharp, Dohme κατά Paranova

¹³¹ Bellamy & Child, European Union Law of Competition, Oxford University Press, σελ. 795

¹³² Ε. Κινινή, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 2008, παρατηρήσεις επί της απόφασης C- 348/04, Boehringer Ingellheim II, σελ. 176

¹³³ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 161

διευκρινίστηκε ότι ο παράλληλος εισαγωγέας φέρει την υποχρέωση της προηγούμενης ειδοποίησης του δικαιούχου, σχετικά με την πρόθεση του να προβεί σε ανασυσκευασία του φαρμάκου. Αν δεν τηρηθεί η ως άνω προϋπόθεση, η οποία έχει τεθεί νομολογιακά με την απόφαση Bristol Mayers Squibb/Paranova, ο δικαιούχος του σήματος έχει το δικαίωμα να αντιταχθεί στην εμπορία του ανασυσκευασμένου φαρμάκου από τον παράλληλο εισαγωγέα.

Στην υπόθεση Pharmacia & Upjohn κατά Paranova¹³⁴ το Δικαστήριο έκρινε ότι η εκ μέρους του σηματούχου πρακτική της χρήσης διαφορετικών σημάτων για το ίδιο φαρμακευτικό προϊόν, στα διάφορα κράτη μέλη, δύναται να οδηγήσει σε στεγανοποίηση και κατάτμηση των αγορών εντός του ΕΟΧ. Ως εκ τούτου, ο σηματούχος δεν δύναται να αντιτάξει τις εξουσίες που απορρέουν από το δικαίωμα στο σήμα, προκειμένου να περιορίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, όταν η διάθεση του προϊόντος στη χώρα εισαγωγής, είναι αντικειμενικά αδύνατη, χωρίς την αντικατάσταση της συσκευασίας του προϊόντος.¹³⁵ Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, η εταιρεία «Upjohn» εμπορευόταν το αντιβιοτικό κλινδαμικίνη με το σήμα «Dalacin» στη Δανία, τη Γερμανία και την Ισπανία, «Dalacine» στη Γαλλία και «Dalacin C» στα υπόλοιπα κράτη - μέλη. Η εταιρεία «Paranova» αγόρασε προϊόντα με το σήμα Dalacine από τη Γαλλία και Dalacin C από την Ελλάδα και τα εισήγαγε στη Δανία, όπου τα διέθετε με το σήμα Dalacin. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι το κατά πόσο κρίνεται αναγκαία η αντικατάσταση του σήματος, θα αξιολογηθεί με βάση τους διοικητικούς και αγορανομικούς κανόνες που ισχύουν σε κάθε κράτος - μέλος. Αντίστοιχα, στην απόφαση Eurim - Pharm κατά Pharmeditalia¹³⁶ κρίθηκε αντίστοιχα ότι η εταιρεία Eurim - Pharm, η οποία διέθετε στην αγορά το ίδιο φάρμακο με το σήμα «SERMION» και «SERMION FORTE» στα διάφορα κράτη - μέλη, δεν μπορούσε να εγείρει αξιώσεις λόγω προσβολής κατά του παράλληλου εισαγωγέα, καθώς, σύμφωνα με το σκεπτικό του Δικαστηρίου, η διάθεση του προϊόντος με διαφορετικά σήματα ανά τα κράτη μέλη, μπορεί να επιφέρει τη στεγανοποίηση των εθνικών αγορών.

¹³⁴ ΔΕΚ, Απόφαση C- 379/97, Pharmacia & Upjohn S.A κατά Paranova

¹³⁵ Bellamy & Child, European Union of Competition Law, Oxford University Press, 2018, σελ. 795

¹³⁶ ΔΕΚ, Απόφαση C-71,73/94 Eurim - Pharm κατά Pharmeditalia

Σε πιο πρόσφατη νομολογία, το Δικαστήριο κλήθηκε στην υπόθεση Junek/Lohman & Rauscher¹³⁷ να κρίνει κατά πόσο η επικόλληση πρόσθετης ετικέτας, από τον παράλληλο εισαγωγέα, επί της αρχικής συσκευασίας φαρμακευτικού προϊόντος, συνιστά νόμιμο λόγο εναντίωσης εκ μέρους του σηματούχου. Ειδικότερα, η εταιρεία «Lohmann & Rauscher» είναι δικαιούχος του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Debrisoft», το οποίο έχει καταχωρηθεί για παρασκευάσματα υγιεινής για ιατρικές χρήσεις και συγκεκριμένα για λευκοπλάστη με γάζα/επίδεσμο για επιφανειακή θεραπεία τραυμάτων. Η εταιρεία «Junek Europ - Vertrieb», η οποία έχει έδρα στην Αυστρία, εμπορεύεται, μέσω παράλληλων εισαγωγών στη Γερμανία, προϊόντα υγιεινής για ιατρικές χρήσεις και επιδέσμους τα οποία παρασκευάζονται από την Lohmann & Rauscher. Η εταιρεία Lohmann & Rauscher International, αγόρασε στις 25 Μαΐου 2012, σε φαρμακείο στο Ντίσελντορφ, ένα κουτί του προϊόντος Debrisoft για χειρουργικό καθαρισμό, το οποίο είχε προηγουμένως εισαχθεί από την Αυστρία από τη Junek Europ Vertrieb. Πριν το πωλήσει στο φαρμακείο, η εταιρεία αυτή είχε τοποθετήσει επί του κουτιού αυτού μία ετικέτα με πληροφορίες για την εταιρεία που είναι υπεύθυνη για την εισαγωγή του προϊόντος, τα στοιχεία της και ένα γενικό αριθμό φαρμάκου. Η ετικέτα είχε επικολληθεί σε μη τυπωμένο τμήμα του κουτιού, χωρίς να επικαλύπτει το σήμα της Lohmann & Rauscher International, ωστόσο η Junek δεν είχε ενημερώσει προηγουμένως τη Lohmann & Rauscher για την επανεισαγωγή του οικείου προϊόντος, ούτε είχε θέσει στη διάθεση της την τροποποιηθείσα συσκευασία του προϊόντος με την επικολλημένη ετικέτα. Η Lohmann & Rauscher άσκησε αγωγή κατά της Junek, με αίτημα την καταστροφή και απόσυρση από το εμπόριο των εν λόγω προϊόντων, καθώς θεώρησε ότι αυτή η πρακτική της Junek, συνιστά προσβολή του εμπορικού σήματος του οποίου είναι δικαιούχος.

Το Δικαστήριο, αφού επανέλαβε τις προϋποθέσεις οι οποίες έχουν τεθεί νομολογιακά σε προγενέστερες αποφάσεις, προκειμένου να είναι νόμιμη η ανασυσκευασία και διάθεση του φαρμακευτικού προϊόντος από τον παράλληλο εισαγωγέα (Bristol Mayers Squibb/Paranova, Boehringer I, II), αποφάνθηκε ότι εφόσον δεν έχει τροποποιηθεί η συσκευασία του φαρμακευτικού προϊόντος, ούτε έχει επηρεαστεί η εξωτερική συσκευασία, πλην της επικολλήσεως της εν λόγω ετικέτας, η οποία ωστόσο δεν αποκρύπτει το σήμα και αναγράφει τα στοιχεία του παράλληλου εισαγωγέα και ότι ο παράλληλος εισαγωγέας είναι υπεύθυνος για την κυκλοφορία του

¹³⁷ ΔΕΕ, Απόφαση C- 642/16 Junek Europe Vertrieb κατά Lohman & Rauscher International

προϊόντος στην αγορά, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η επικόλληση της συγκεκριμένης ετικέτας αποτελεί ανασυσκευασία με την έννοια των προγενέστερων αποφάσεων, διότι δεν θίγεται το ειδικό αντικείμενο του σήματος, το οποίο συνίσταται στο να εγγυάται στον τελικό χρήστη την προέλευση του προϊόντος. Συνεπώς, η επικόλληση πρόσθετης ετικέτας επί της αρχικής συσκευασίας, από τον παράλληλο εισαγωγέα, σε περιπτώσεις όπως η επίδικη, δεν αποτελεί νόμιμο λόγο, ο οποίος να δικαιολογεί την εναντίωση του δικαιούχου του σήματος, στη μεταγενέστερη κυκλοφορία του οικείου προϊόντος.

II. ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΑΘΕΜΙΤΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

ΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΩΣ ΜΟΡΦΗ ΠΑΡΑΣΙΤΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ένα ζήτημα που προκύπτει στο πλαίσιο των παράλληλων εισαγωγών, είναι κατά πόσο οι παράλληλες εισαγωγές, μπορούν να αποτελέσουν πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού, σύμφωνα με τη γενική ρήτρα του άρθρου 1 του Ν. 146/1914. Ως πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού, η οποία αντίκειται στα χρηστά ήθη, κρίνεται κάθε εμπορική πρακτική, η οποία κρινόμενη με αντικειμενικά κριτήρια, ενισχύει τη θέση του ενεργούντος την πράξη στην αγορά, με τρόπους που δεν σχετίζονται με την αρχή της καλύτερης προσφοράς και με σκοπό βλάβης των πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών του.¹³⁸ Έχει κριθεί νομολογιακά ότι το κριτήριο των χρηστών ηθών, το οποίο αποτελεί μέτρο αξιολόγησης της συναλλακτικής συμπεριφοράς, κρίνεται με βάση τις οικονομικές και συναλλακτικές συνθήκες που επικρατούν στην οικεία αγορά.

Στην νομολογία δεν χρησιμοποιείται ο όρος «παρασιτισμός», καθώς οι παράλληλες εισαγωγές δεν ελέγχονται ως παρασιτική συμπεριφορά. Ωστόσο, είναι εύλογο ότι όταν υφίστανται δίκτυα διανομής, είναι αναπόφευκτο οι παράλληλες εισαγωγές να ενέχουν κάποιο βαθμό παρασιτισμού και αυτό γιατί τόσο ο παραγωγός του προϊόντος, όσο και οι εξουσιοδοτημένοι διανομείς, αναλαμβάνουν το κόστος των επενδύσεων και δαπανών, προκειμένου να καθιερωθεί το προϊόν στην αγορά και να γίνει αναγνωρίσιμο και ευπρόσδεκτο στην αγορά.¹³⁹ Τα ως άνω οφέλη, τα οποία συνιστούν κατά βάση καρπό της προσπάθειας των εμπορικών διανομέων, είναι αναπότρεπτο, εφόσον

¹³⁸ Ν. Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία και Αθέμιτος Ανταγωνισμός, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022, σελ. 259, 260

¹³⁹ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 236

συνυπάρχουν εμπορικοί διανομείς και ανεξάρτητοι έμποροι, οι οποίοι προβαίνουν σε παράλληλες εισαγωγές, να τα καρπώνονται, ως ένα βαθμό, οι παράλληλοι εισαγωγείς και μάλιστα οι παράλληλοι εισαγωγείς, οι οποίοι πραγματοποιούν νόμιμες παράλληλες εισαγωγές εντός του ΕΟΧ.

Ο όρος «free riding», διατυπώθηκε από τον Αμερικανό οικονομολόγο L. Telser (Why manufacturers should want fair trade) και περιγράφει το φαινόμενο των εμπόρων που επωφελούνται από τις υπηρεσίες που προσφέρουν άλλοι, χωρίς οι ίδιοι να είναι υποχρεωμένοι να πληρώσουν για αυτές.¹⁴⁰ Πρόκειται με άλλα λόγια για εμπορους που διαθέτουν τα προϊόντα του προμηθευτή, χωρίς να ανήκουν στο δίκτυο διανομής του, δηλαδή για ανεξάρτητους εμπορους, οι οποίοι δεν υποβάλλονται στο κόστος δημιουργίας της απαιτούμενης από αυτόν οργάνωσης, με αποτέλεσμα να είναι σε θέση, λόγω ακριβώς του μειωμένου κόστους, να προσφέρουν τα προϊόντα σε χαμηλότερες τιμές από εκείνες των εξουσιοδοτημένων διανομέων. Όταν ο τελικός καταναλωτής πείθεται, ακριβώς λόγω των ειδικών υπηρεσιών που προσφέρει ο διανομέας, να αγοράσει το προϊόν, αλλά τελικά το προμηθεύεται από ανεξάρτητο έμπορο σε χαμηλότερη τιμή, ο ανεξάρτητος έμπορος επωφελείται από τις υπηρεσίες του διανομέα και ουσιαστικά πραγματοποιεί τις πωλήσεις του με κόστος του διανομέα.¹⁴¹ Γίνεται δεκτό ότι η ως άνω μορφή παρασιτισμού εκδηλώνεται εμφανέστερα σε σχέση με προϊόντα που κατά τη φύση τους, η διάθεσή τους στην αγορά συνδυάζεται και με υπηρεσίες που προηγούνται της πώλησης, όπως η τεχνική καθοδήγηση, όπου ο υποψήφιος αγοραστής ζητά την εξήγηση του τρόπου λειτουργίας ή την εκπαίδευση στη χρήση του προϊόντος, κάτι που μεταφράζεται ως επιπρόσθετο κόστος για τους διανομείς του επίσημου δικτύου.¹⁴²

Σχετικά με τις παράλληλες εισαγωγές προϊόντων, για τα οποία έχει οριστεί εξουσιοδοτημένο δίκτυο διανομής, δηλαδή αποκλειστικός αντιπρόσωπος ή εμπορικός διανομέας, είχε διατυπωθεί η άποψη ότι από μόνη της και άνευ ετέρου, η παράλληλη εισαγωγή είναι αντίθετη στα χρηστά συναλλακτικά ήθη, ως μορφή παρασιτισμού, καθώς οδηγεί σε αδάπανη κάρπωση των προσπαθειών και επενδύσεων του αποκλειστικού αντιπροσώπου ή διανομέα, ώστε να καθιερώσει την αναγνωρισιμότητα

¹⁴⁰ Δ. Τζουγανάτος, Οι συμφωνίες αποκλειστικής και επιλεκτικής διανομής στο δίκαιο του ανταγωνισμού (Ελεύθερου και Αθέμιτου), Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 12

¹⁴¹ Ibid, σελ. 12

¹⁴² Χ. Χρυσάνθης, ο.π, σελ. 236

των προϊόντων στην αγορά.¹⁴³ Μάλιστα, η ελληνική νομολογία είχε αρχικά αντιμετωπίσει το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών με τη γενική ρήτρα περί αθέμιτου ανταγωνισμού και όχι με τις διατάξεις περί διανοητικής ιδιοκτησίας, με αποτέλεσμα να θεωρείται ότι το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών ήταν ζήτημα χρηστών ηθών και αθέμιτου ανταγωνισμού και όχι ζήτημα προσβολής ή ανάλωσης των δικαιωμάτων σε άυλα αγαθά.¹⁴⁴

Σήμερα, ωστόσο, επικρατεί η άποψη ότι δεν είναι δυνατό μέσα από τη γενική ρήτρα περί αθέμιτου ανταγωνισμού να επικροτούνται πρακτικές που περιορίζουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό και να χρησιμοποιείται η προστασία κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού, προκειμένου να τεθούν εμπόδια στον ελεύθερο ανταγωνισμό. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός λειτουργεί με κριτήριο την οικονομική ελευθερία και την οικονομική αποτελεσματικότητα. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και η διεξαγωγή του εμπορίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, αποτελούν θεμελιώδεις αρχές και σκοπούς, προκειμένου να επιτευχθεί η δημιουργία της ενιαίας, εσωτερικής αγοράς, χωρίς εμπόδια και περιορισμούς στη διεξαγωγή των εμπορικών συναλλαγών. Σκοπός του δικαίου περί αθέμιτου ανταγωνισμού είναι η ενίσχυση του ανταγωνισμού και η προστασία του από ορισμένες μορφές ανταγωνισμού που αντιβαίνουν στη θεμιτή εμπορική πρακτική και όχι η κατάλυση του ελεύθερου ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, πλέον είναι παγιωμένη άποψη ότι οι παράλληλες εισαγωγές δεν ενέχουν από μόνες τους αντίθεση στα χρηστά ήθη, έστω και αν υπάρχει αποκλειστικός αντιπρόσωπος ή διανομέας που με δαπάνες και μακροχρόνια διαφήμιση, καθιέρωσε τα προϊόντα στην αγορά. Η γενική ρήτρα του άρθρου 1 του Ν. 146/1914, είναι δυνατό να εφαρμοστεί σε σχέση με τις παράλληλες εισαγωγές, μόνο με τη συνδρομή ειδικών περιστάσεων, οι οποίες καταδεικνύουν αντίθεση στα χρηστά ήθη και σχετίζεται με τον τρόπο προμήθειας των προϊόντων, όπως η χρήση απατηλών μεθόδων από τον παράλληλο εισαγωγέα προκειμένου να προμηθευτεί τα προϊόντα που εισάγει ή η παρότρυνση ή άσκηση πίεσης προς τον προμηθευτή να παραβεί συμβατικές του δεσμεύσεις προς τα πρόσωπα που έχει εντάξει στο δίκτυο διανομής του.¹⁴⁵

¹⁴³ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 232

¹⁴⁴ Ibid, σελ. 232

¹⁴⁵ Ibid, σελ. 235

Ένα ζήτημα που προκύπτει σχετικά με τον παρασιτισμό που συνοδεύει τις παράλληλες εισαγωγές και συνεπώς αν τελικά μπορεί ο εν λόγω παρασιτισμός στην έκταση που υφίσταται να αποτελεί αθέμιτο ανταγωνισμό, έγκειται στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν δίκτυα επιλεκτικής διανομής. Ο εξουσιοδοτημένος εμπορικός διανομέας αποτελεί ιδιαίτερη κατηγορία βοηθητικού προσώπου του εμπόρου ή γενικότερα του προμηθευτή, στον ενδιάμεσο χώρο, μεταξύ εμπορικού αντιπροσώπου και ανεξάρτητου εμπόρου.¹⁴⁶ Ο διανομέας είναι έμπορος¹⁴⁷ καθώς πραγματοποιεί την πρωτότυπη εμπορική πράξη της αγοράς προς μεταπώληση αγαθού και διαμεσολαβεί μεταξύ παραγωγού και τελικού χρήστη.¹⁴⁸ Είναι ανεξάρτητος έμπορος, ο οποίος δρα στο όνομα και για λογαριασμό του και αναλαμβάνει τους επιχειρηματικούς κινδύνους από την εμπορική του δραστηριότητα, η οποία έγκειται στην προβολή και την προώθηση στις συναλλαγές, του σήματος του παραγωγού, παράλληλα με τη δική του επωνυμία.

Στα συστήματα επιλεκτικής διανομής, οι διανομείς επιλέγονται από τον προμηθευτή, με κριτήρια επιλογής, τα οποία προσδιορίζονται κατά κύριο λόγο από τη φύση των προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης και είναι κατά την αντίληψη του προμηθευτή, απαραίτητα για την αποτελεσματική διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών του και τη διασφάλιση της ποιότητας τους.¹⁴⁹

Στα δίκτυα επιλεκτικής διανομής, το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού δέχεται ρήτρες απόλυτης εδαφικής προστασίας (απαγόρευσης ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων) σε σχέση με τη χονδρική πώληση προς μη εξουσιοδοτημένα μέλη του δικτύου, ανέχεται δηλαδή τη στεγανοποίηση του δικτύου επιλεκτικής διανομής.¹⁵⁰ Απόλυτη εδαφική προστασία σημαίνει απαγόρευση τόσο των ενεργητικών, όσο και των παθητικών πωλήσεων σε ανεξάρτητους εμπόρους, οι οποίες είναι αυτές που τροφοδοτούν το παράλληλο εμπόριο. Οι ως άνω ρήτρες γίνονται δεκτές στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού και είναι συμβατές με τις διατάξεις του, όταν υπάρχουν δίκτυα επιλεκτικής διανομής, καθώς η απόλυτη εδαφική προστασία λειτουργεί ως μία

¹⁴⁶ Δ. Τζουγανάτος, Οι συμφωνίες αποκλειστικής και επιλεκτικής διανομής στο δίκαιο του ανταγωνισμού (Ελεύθερου και Αθέμιτου), Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 4

¹⁴⁷ Περί του Εμπορικού Νόμου, Άρθρο 1 «Εμποροι είναι όσοι μετέρχονται εμπορικές πράξεις και κατά κύριο επάγγελμα έχουν την εμπορία..»

¹⁴⁸ Ε. Περάκης, Εμπορικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 2018, σελ. 123

¹⁴⁹ Δ. Τζουγανάτος, ο.π, σελ. 86, 87

¹⁵⁰ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 9

πρώτη αντίδραση και ως αντίμετρο στο φαινόμενο του παρασιτισμού.¹⁵¹ Συνεπώς, από την άποψη του αθέμιτου ανταγωνισμού, εφόσον η απόλυτη εδαφική προστασία επιτρέπεται, όπως συμβαίνει στην επιλεκτική διανομή, ο παρασιτισμός σε κάθε του μορφή δεν είναι ανεκτός. Έτσι, κάθε φορά που τίθεται το ζήτημα, εάν η παράλληλη εισαγωγή είναι αντίθετη στα χρηστά ήθη, πρέπει να ερευνάται, αν η συγκεκριμένη παράλληλη εισαγωγή, υπήρξε αποτέλεσμα ενεργητικής ή παθητικής πώλησης. Αν υπήρξε αποτέλεσμα παθητικής και μόνο πώλησης, τότε εφόσον πρόκειται για δίκτυο επιλεκτικής διανομής, υπάρχει αντίθεση στα χρηστά συναλλακτικά ήθη.¹⁵²

Στην υπόθεση Metro/Cartier¹⁵³ η εταιρεία Cartier είχε οργανώσει δίκτυο επιλεκτικής διανομής ρολογιών πολυτελείας. Οι σχετικές συμβάσεις διανομής απαγόρευαν στα μέλη του δικτύου να μεταπωλούν χονδρικά σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς. Ωστόσο, η εταιρεία Metro, αν και μη εξουσιοδοτημένο μέλος του δικτύου διανομής της Cartier, είχε κατορθώσει να προμηθευτεί ρολόγια Cartier από την Ελβετία, όπου η εθνική νομοθεσία δεν αναγνώριζε ως έγκυρη τη ρήτρα που απαγόρευε σε διανομείς να μην μεταπωλούν χονδρικά σε μη εξουσιοδοτημένα μέλη του δικτύου. Η Metro διέθεσε τα ρολόγια στην ευρωπαϊκή αγορά, ωστόσο η Cartier αντέδρασε αρνούμενη να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της από την εγγύηση του κατασκευαστή που συνόδευε τα προϊόντα, όταν αυτά είχαν αγοραστεί από μη εξουσιοδοτημένο έμπορο, όπως η Metro. Η Metro με τη σειρά της άσκησε αγωγή κατά της Cartier, ζητώντας να υποχρεωθεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της από την εγγύηση. Το Δικαστήριο έκρινε ότι από την άποψη του ελεύθερου ανταγωνισμού, ήταν νόμιμη η άρνηση της Cartier να μην παρέχει εγγύηση στα προϊόντα που είχαν πωληθεί από ανεξάρτητους εμπόρους εκτός του δικτύου επιλεκτικής διανομής. Ο λόγος ήταν ότι στο πλαίσιο ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής, ο περιορισμός της εγγύησης μόνο στα προϊόντα που πωλούνται από εξουσιοδοτημένους διανομείς, καταλήγει στα ίδια αποτελέσματα με τη ρήτρα που απαγορεύει τις χονδρικές πωλήσεις σε μη εξουσιοδοτημένα μέλη. Επομένως, αφού η συμβατική ρήτρα ήταν νόμιμη από την πλευρά του ελεύθερου ανταγωνισμού, δεν υπήρχε λόγος να κριθεί αντιανταγωνιστική η ρήτρα για τον περιορισμό της εγγύησης, καθώς αμφότερες οι ρήτρες αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση της στεγανότητας του δικτύου και αυτή η στεγανότητα ήταν αποδεκτή στο πλαίσιο της επιλεκτικής

¹⁵¹ Ibid, σελ. 238

¹⁵² Ibid, σελ. 239

¹⁵³ ΔΕΚ, Απόφαση C-376/92, Metro κατά Cartier

διανομής.¹⁵⁴ Το Δικαστήριο, ωστόσο, αποφάνθηκε ότι αναφορικά με την αθέτηση της συμβατικής ρήτηρας, δεν ήταν νομικά βάσιμη η αξίωση περί αθέμιτου ανταγωνισμού.

Με βάση τα παραπάνω προκύπτει ότι με τη νομική βάση του αθέμιτου ανταγωνισμού, οι διανομείς αποκτούν αγωγήμη αξίωση κατά του παράλληλου εισαγωγέα, την οποία διαφορετικά δεν θα είχαν, αφού δεν νομιμοποιούνται να επικαλεστούν τις διατάξεις που αφορούν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, καθώς δεν τους ανήκουν. Εκ των ως άνω συνάγεται ότι από τις παράλληλες εισαγωγές αυτοί που πρωτίστως πλήττονται είναι οι επίσημοι διανομείς και όχι τόσο ο ίδιος ο σηματούχος, δηλαδή ο φορέας του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, τόσο μάλιστα ώστε να εγείρει αξίωση με το νομικό έρεισμα των διατάξεων περί αθέμιτου ανταγωνισμού, καθώς ο ίδιος προστατεύεται νομικά με τις διατάξεις για τα άυλα αγαθά.¹⁵⁵

ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΞΕΝΗΣ ΦΗΜΗΣ

Η διάθεση προϊόντων παράλληλης εισαγωγής, στην αγορά, θα είναι αντίθετη στα χρηστά ήθη, αν γίνεται με τρόπο που συνιστά εκμετάλλευση ξένης φήμης, ιδίως με τη μορφή της εκμετάλλευσης της διαφημιστικής δύναμης του σήματος. Η πρακτική αυτή συναρτάται με την παραπλανητική διαφήμιση, ιδίως με τη δημιουργία της απατηλής εντύπωσης ότι ο παράλληλος εισαγωγέας ανήκει στο δίκτυο διανομής του σηματούχου ή διατηρεί κάποιας μορφής οικονομικής συνεργασίας μαζί του.¹⁵⁶ Σε αυτή την περίπτωση, η παραπλάνηση δεν πλήττει μόνο τον τελικό καταναλωτή, αλλά και τον ίδιο τον σηματούχο, καθώς αποτελεί μορφή διαφημιστικού παρασιτισμού, εφόσον δημιουργείται η εντύπωση ότι η ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών ελέγχεται και αξιολογείται από τον σηματούχο. Ο παράλληλος εισαγωγέας επωφελείται άκοπα και χωρίς να προβεί σε διαφημιστική δαπάνη, από τη διαφημιστική δύναμη και αναγνωρισιμότητα του σήματος, ιδιαίτερα εφόσον πρόκειται για σήμα φήμης (free riding).¹⁵⁷ Έτσι, η συμπεριφορά του πλήττει ταυτόχρονα τη διαφημιστική δύναμη του σήματος και τα χρηστά συναλλακτικά ήθη, καθώς παραπλανά το κοινό, αντλώντας

¹⁵⁴ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 239

¹⁵⁵ Ibid, σελ. 248

¹⁵⁶ Ibid, σελ. 241

¹⁵⁷ Ibid

αθέμιτο όφελος από την απήχηση του σήματος στην αγορά, στοιχείο που προσδίδει ανταγωνιστικό προβάδισμα στην επιχείρηση του προς βλάβη του σηματούχου.

Το αθέμιτο όφελος έγκειται στη δημιουργία της πεπλανημένης εντύπωσης ότι ο παράλληλος εισαγωγέας εντάσσεται στο δίκτυο διανομής του εμπόρου ή διατηρεί οικονομικούς δεσμούς μαζί του. Το στοιχείο της παραπλάνησης και ο προσπορισμός αθέμιτου οφέλους από την πρόσθετη διαφημιστική αξία και την εγγύηση προελεύσεως που προσδίδει η φήμη του προϊόντος στα παραλλήλως εισαγόμενα προϊόντα, δικαιολογεί την ταυτόχρονη εφαρμογή των διατάξεων του αθέμιτου ανταγωνισμού με τις αντίστοιχες διατάξεις για την προσβολή σήματος. Έχει κριθεί στη νομολογία ότι αποτελούν μορφές διαφημιστικού free riding και οι περιπτώσεις κατά τις οποίες, δημιουργείται στο κοινό η εντύπωση ότι και τα υπόλοιπα προϊόντα του παράλληλου εισαγωγέα είναι εφάμιλλης ποιότητας με τα προϊόντα εισαγωγής ή προκαλείται η πεπλανημένη εντύπωση ότι ο σηματούχος εμπιστεύεται τον παράλληλο εισαγωγέα για τη διανομή των προϊόντων του, επειδή η επιχείρηση του είναι πολύ καλά οργανωμένη και αξιόπιστη.¹⁵⁸

¹⁵⁸ Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, Απόφαση 699/2011

III. ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΕΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ

Πρωταρχικός σκοπός της πολιτικής ανταγωνισμού εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί, σύμφωνα με το πρωτογενές δίκαιο, όπως αποτυπώνεται στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ενσωμάτωση των εθνικών αγορών των κρατών μελών, σε μία ενιαία εσωτερική αγορά, χωρίς εμπόδια στη διεξαγωγή του εμπορίου.¹⁵⁹ Η Συνθήκη διασφαλίζει ότι οι εξουσίες, οι οποίες απορρέουν από τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, συμβαδίζουν με τον κανόνα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Ένωσης. Προς επίτευξη του παραπάνω σκοπού, οι κανόνες ανταγωνισμού διασφαλίζουν την απρόσκοπτη διεξαγωγή των εμπορικών συναλλαγών, με την καθιέρωση της απαγόρευσης των συμπράξεων μεταξύ των επιχειρήσεων, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 101 ΣΛΕΕ¹⁶⁰, οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν ως σκοπό ή αποτέλεσμα την κατάτμηση και στεγανοποίηση των εθνικών αγορών, ακόμα και αν πρόκειται για συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που βρίσκονται σε διαφορετικά στάδια της αλυσίδας παραγωγής, δηλαδή για συμφωνίες κάθετες, μεταξύ προμηθευτών και εμπορικών διανομέων, προκειμένου να προβούν σε απαγόρευση ή περιορισμό των παράλληλων εισαγωγών από ανεξάρτητους εμπόρους, εκτός του εξουσιοδοτημένου δικτύου διανομής του προμηθευτή.¹⁶¹

Ήδη από την απόφαση Consten & Grundig, είχε νομολογηθεί ότι η συμφωνία μεταξύ προμηθευτή (Grundig) και εμπορικού διανομέα (Consten) να προβούν σε παρεμπόδιση των παράλληλων εισαγωγών από τη Γερμανία, στη Γαλλία, όπου είχε καταχωρηθεί το επίδικο σήμα, παραβιάζει το άρθρο 81 της Συνθήκης (101 ΣΛΕΕ). Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η Συνθήκη αναγνωρίζει και εγγυάται τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, τα οποία χορηγούν τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο, ωστόσο η άσκηση τους μπορεί να περιοριστεί υπέρ της εφαρμογής άλλων διατάξεων

¹⁵⁹ St. Anderman, EU Competition Law and Intellectual Property Rights, Oxford University Press, 2011, σελ. 21

¹⁶⁰ Άρθρο 101 ΣΛΕΕ: «Είναι ασύμβατες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, καθώς και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, εντός της εσωτερικής αγοράς.»

¹⁶¹ St. Anderman, EU Competition Law and Intellectual Property Rights, Oxford University Press, 2011, σελ. 56

της Συνθήκης, όπως είναι η διάταξη 101 ΣΛΕΕ¹⁶², για την απαγόρευση συμφωνιών που έχουν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού. Συνεπώς, η συμφωνία μεταξύ προμηθευτή και διανομέα, με την οποία παρέχεται απόλυτη εδαφική προστασία στον διανομέα, στη γεωγραφική περιοχή της Γαλλίας, με επίκληση των αποκλειστικών δικαιωμάτων που απορρέουν από το δικαίωμα στο σήμα, έχει ως σκοπό τον περιορισμό της διεξαγωγής του παράλληλου εμπορίου και κατ' επέκταση τον περιορισμό του ανταγωνισμού.¹⁶³

Όταν υπάρχουν δίκτυα διανομής, τόσο ο παραγωγός - προμηθευτής, όσο και ο εμπορικός διανομέας, προβαίνουν σε επενδύσεις, προκειμένου να καθιερωθεί το προϊόν στην αγορά και να εξοικειωθεί το κοινό με το συγκεκριμένο προϊόν, όπως διαφημιστικές δαπάνες, εύρεση αποθηκευτικών χώρων, εφοδιασμό των σημείων πώλησης. Ο ανεξάρτητος έμπορος, ο οποίος δεν ανήκει στο επίσημο δίκτυο του προμηθευτή, αλλά πραγματοποιεί παράλληλες εισαγωγές, αναπόφευκτα επωφελείται από τις ως άνω επενδύσεις των εξουσιοδοτημένων διανομέων. Προκειμένου λοιπόν να επιτευχθεί η ισορροπία ανάμεσα στην αρχή της ανάλωσης, και την προστασία του εξουσιοδοτημένου δικτύου των εμπορικών διανομέων, το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, προβλέπει συμβατικές ρήτρες, η ενσωμάτωση των οποίων σε συμβάσεις διανομής, αποτελεί μία πρώτη αντίδραση, ένα αντίμετρο, στο παραπάνω πρόβλημα.

Η αποκλειστική και η επιλεκτική διανομή, αποτελούν μορφές εξουσιοδοτημένης/εγκεκριμένης, από τον παραγωγό διάθεσης των προϊόντων του στην αγορά. Οι ως άνω περιγραφόμενες ρήτρες, είναι ρήτρες εδαφικής προστασίας του διανομέα, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα, να περιχαράκωνουν τη γεωγραφική αγορά, η οποία ανατίθεται στον κάθε διανομέα, προκειμένου να αναπτύξει την εμπορική του δραστηριότητα. Το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, είναι κατά βάση ζήτημα εδαφικής προστασίας του διανομέα,¹⁶⁴ ζήτημα ωστόσο που έχει αντίκτυπο και στα επιχειρηματικά συμφέροντα του προμηθευτή, καθώς μέσα από τα συστήματα διανομής εξασφαλίζει με τη σειρά του αποτελεσματικότερη πρόσβαση σε νέες γεωγραφικές αγορές.

¹⁶² R. Whish, D Bailey, Competition Law, Oxford University Press, 2021, σελ. 808

¹⁶³ Ibid, σελ. 648

¹⁶⁴ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 253

Σχετικά με το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, ενδιαφέρει πρωτίστως το πότε είναι ανεκτές σε κάθετες συμφωνίες, οι ρήτρες που απαγορεύουν τις πωλήσεις σε ανεξάρτητους, εκτός δικτύου, εμπόρους, καθώς οι πωλήσεις σε ανεξάρτητους εμπόρους, είναι αυτές που τροφοδοτούν το παράλληλο εμπόριο. Κάθετες συμφωνίες καλούνται οι συμφωνίες, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής και είναι κατά κύριο λόγο συμβάσεις μεταξύ προμηθευτών και διανομέων.¹⁶⁵ Γίνεται δεκτό ότι αποδοκιμάζονται συμβατικές ρήτρες σε κάθετες συμφωνίες οι οποίες οδηγούν στην απόλυτη εδαφική προστασία του εξουσιοδοτημένου διανομέα και περιορίζουν ή ματαιώνουν τη δυνατότητα παράλληλων εισαγωγών από χώρες μέλη του ΕΟΧ.¹⁶⁶ Απόλυτη εδαφική προστασία σημαίνει απαγόρευση τόσο των ενεργητικών, όσο και των παθητικών πωλήσεων σε ανεξάρτητους εμπόρους.¹⁶⁷ Ωστόσο, σύμφωνα με τον Κανονισμό¹⁶⁸ για την ομαδική απαλλαγή, συνάγεται ότι το δίκαιο έχει αρκετά πιο φιλική αντιμετώπιση απέναντι στις συγκεκριμένες ρήτρες, οι οποίες διακρίνονται σε αυτές που αποβλέπουν στους τελικούς χρήστες - καταναλωτές και σε αυτές που αποβλέπουν στους ανεξάρτητους εμπόρους που ανταγωνίζονται τους διανομείς του επίσημου δικτύου.¹⁶⁹

Οι ρήτρες απόλυτης εδαφικής προστασίας, οι οποίες απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή, δεν αποδοκιμάζονται πλήρως και αντιμετωπίζονται με βάση τη διάκριση σε ενεργητικές και σε παθητικές πωλήσεις. Όπως προβλέπουν οι Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής σχετικά με τους κάθετους περιορισμούς, δεν αποδοκιμάζονται, αλλά επιτρέπονται, ρήτρες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό των ενεργητικών πωλήσεων εκ μέρους του διανομέα, δηλαδή των πωλήσεων που επέρχονται ως αποτέλεσμα πρωτοβουλίας του ίδιου του διανομέα, με ενεργητική προσέγγιση μεμονωμένων πελατών, με διαφημιστικές και προωθητικές ενέργειες και πρόσκληση να υποβάλλουν νέες παραγγελίες. Αντίθετα αποδοκιμάζονται τέτοιες ρήτρες, όταν έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό των παθητικών πωλήσεων, δηλαδή των πωλήσεων που επέρχονται από την παθητική ανταπόκριση του διανομέα στη ζήτηση

¹⁶⁵ Δ. Τζουγανάτος εις Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 494

¹⁶⁶ Χ. Χρυσάνθης, ο.π., σελ. 249

¹⁶⁷ Ibid, σελ. 239

¹⁶⁸ Κανονισμός (ΕΚ) 330/2010

¹⁶⁹ Χ. Χρυσάνθης, ο.π., σελ. 249

και στις παραγγελίες που του υποβάλλονται αυτοβούλως από μεμονωμένους πελάτες, περιλαμβανομένης της παράδοσης αγαθών ή υπηρεσιών σε αυτούς, όπως επίσης και η γενική διαφήμιση, η οποία προσεγγίζει πελάτες που βρίσκονται στις αποκλειστικές περιοχές άλλων διανομέων.¹⁷⁰ Απόλυτη εδαφική προστασία, θεωρείται ότι παρέχουν μόνο οι ρήτρες, οι οποίες απαγορεύουν τις παθητικές πωλήσεις. Οι ρήτρες απόλυτης εδαφικής προστασίας αποσκοπούν στον περιορισμό του εσωτερικού ανταγωνισμού δηλαδή στον ανταγωνισμό των διανομέων του ίδιου σήματος, ώστε οι διανομείς να διαμορφώνουν τις τιμές στη γεωγραφική ζώνη που τους έχει ανατεθεί, ανεξάρτητα από ανταγωνιστικές πιέσεις. Αναφορικά με τη διεξαγωγή του παράλληλου εμπορίου, ιδιαίτερη σημασία έχουν οι ρήτρες εδαφικής προστασίας, οι οποίες στοχεύουν σε πωλήσεις του διανομέα σε ανεξάρτητους εμπόρους, εκτός του δικτύου διανομής.

Η ρήτρα για την παραχώρηση αποκλειστικότητας στο διανομέα σε μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή που του ανατίθεται με σύμβαση, δεν είναι *per se* αντίθετη στον ελεύθερο ανταγωνισμό, αρκεί να μην οδηγεί σε περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας, δηλαδή σε απόλυτη εδαφική προστασία, με την έννοια της απαγόρευσης, όχι μόνο των ενεργητικών, αλλά και των παθητικών πωλήσεων ή με καθορισμό τιμών μεταπώλησης. Οι ρήτρες αποκλειστικότητας είναι, κατά κανόνα συμβατές με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, καθώς θεωρούνται αντικειμενικά αναγκαίες, προκειμένου αφενός ο διανομέας, να αναλάβει τις στοιχειώδεις επενδύσεις που είναι απαραίτητες για τη διάθεση των προϊόντων και αφετέρου ο προμηθευτής να αποκτήσει πρόσβαση σε μία νέα γεωγραφική αγορά. Αποκλειστικότητα σημαίνει ανάθεση μιας γεωγραφικής περιοχής από τον προμηθευτή στο διανομέα για αποκλειστική εκμετάλλευση, το οποίο σημαίνει ότι ο προμηθευτής δεν θα ορίσει άλλο διανομέα στην ίδια γεωγραφική περιοχή ή ότι ο προμηθευτής δεν θα ενεργεί ο ίδιος απευθείας πωλήσεις στην καθορισμένη γεωγραφική περιοχή του διανομέα.

Αποκλειστική είναι η σύμβαση διανομής που περιέχει ρήτρα αποκλειστικότητας του διανομέα σε ορισμένη γεωγραφική περιοχή και ως εκ τούτου ο προμηθευτής δεν θα παραδίδει προϊόντα σε άλλο διανομέα στην ίδια γεωγραφική περιοχή.¹⁷¹ Οι συμβάσεις αποκλειστικής διανομής εμπίπτουν στο πεδίο του Κανονισμού 330/2010 περί ομαδικής απαλλαγής των κάθετων συμφωνιών, το οποίο τις καθιστά συμβατές με το δίκαιο του

¹⁷⁰ Ibid, σελ. 263

¹⁷¹ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 264

ελεύθερου ανταγωνισμού. Στην αποκλειστική διανομή επιτρέπεται μόνο η απαγόρευση των ενεργητικών πωλήσεων, σε εκτός δικτύου εμπόρους, σε ορισμένη γεωγραφική περιοχή, η οποία έχει παραχωρηθεί αποκλειστικά στον διανομέα, καθώς και η απαγόρευση των ενεργητικών πωλήσεων σε καταναλωτές έξω από τη γεωγραφική περιοχή που έχει ανατεθεί. Αντίθετα, δεν επιτρέπεται η απαγόρευση των παθητικών πωλήσεων σε τελικούς καταναλωτές, καθώς κρίνεται ότι ξεπερνούν το όριο της αποκλειστικότητας και οδηγούν σε απόλυτη εδαφική προστασία.¹⁷² Οι συμβατικές ρήτρες στην αποκλειστική διανομή στοχεύουν στην προστασία του διανομέα μέσα στη γεωγραφική περιοχή που του έχει ανατεθεί, τόσο από πωλήσεις που πραγματοποιούν τα άλλα μέλη του επίσημου δικτύου διανομής, επιδιώκουν δηλαδή την προστασία του διανομέα από τον εσωτερικό ανταγωνισμό (intra brand competition), σε αντιδιαστολή με τον ανταγωνισμό μεταξύ προμηθευτών (inter brand competition), όσο και από πωλήσεις που πραγματοποιούν οι εκτός δικτύου έμποροι (παράλληλοι εισαγωγείς).¹⁷³

Η προβληματική της επιλεκτικής διανομής είναι ζήτημα που έχει απασχολήσει ιδιαίτερα το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού. Στα δίκτυα επιλεκτικής διανομής, ο περιορισμός του αριθμού των διανομέων, σε αντίθεση με τα δίκτυα αποκλειστικής διανομής, δεν συνδέεται με την ανάθεση γεωγραφικών περιοχών στους διανομείς, αλλά με κριτήρια επιλογής, τα οποία προσδιορίζονται κυρίως από τη φύση των προϊόντων.¹⁷⁴ Τα συστήματα επιλεκτικής διανομής δικαιολογούνται από την ιδιαίτερη φύση των προϊόντων, λόγω της υψηλής ποιότητας και της εικόνας πολυτέλειας που αποπνέουν.¹⁷⁵ Ακριβώς λόγω της ιδιαίτερης φύσης των προϊόντων, προκειμένου οι διανομείς να ενταχθούν στο δίκτυο διανομής του προμηθευτή, είναι απαραίτητο, να συγκεντρώνουν ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία της ποιότητας των προϊόντων, στοιχείο που καθιστά απαραίτητους ορισμένους περιορισμούς, ώστε να αποφεύγεται το φαινόμενο του free riding.¹⁷⁶ Συγκεκριμένα, στο δίκτυο επιλεκτικής διανομής, επιτρέπονται ρήτρες που απαγορεύουν τόσο τις ενεργητικές, όσο και τις παθητικές πωλήσεις σε τρίτους ανεξάρτητους εμπόρους που δεν ανήκουν στο δίκτυο επιλεκτικής διανομής, εφόσον οι έμποροι αυτοί δραστηριοποιούνται σε περιοχή, η

¹⁷² Ibid, σελ. 265

¹⁷³ Ibid, σελ. 252

¹⁷⁴ Δ. Τζουγανάτος, Οι συμφωνίες αποκλειστικής και επιλεκτικής διανομής στο δίκαιο του ανταγωνισμού (ελεύθερου και αθέμιτου), Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 86

¹⁷⁵ Λ. Κοτσίρης, Συστήματα επιλεκτικής διανομής και παράλληλες εισαγωγές κατά το κοινοτικό δίκαιο, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 2011, σελ. 979

¹⁷⁶ Δ. Τζουγανάτος, ο.π, σελ. 93

οποία καλύπτεται από το δίκτυο επιλεκτικής διανομής.¹⁷⁷ Όπως και στην αποκλειστική διανομή, δεν επιτρέπεται η απαγόρευση των παθητικών πωλήσεων σε τελικούς καταναλωτές. Από τα παραπάνω καθίσταται φανερό πως στην επιλεκτική διανομή, το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού δέχεται ρήτρες απόλυτης εδαφικής προστασίας, σε σχέση με πωλήσεις προς χονδρεμπόρους-ανεξάρτητους εμπόρους, μη μέλη του δικτύου (απαγόρευση ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων). Η επιλεκτική διανομή συνιστά μία σημαντική απόκλιση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, καθώς εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό τη στεγανότητα του δικτύου διανομής και τον αποκλεισμό των ανεξάρτητων εκτός δικτύου εμπόρων.¹⁷⁸

Ο δικαιολογητικός λόγος αυτής της διαφοροποίησης στην οποία έχει προβεί ο νομοθέτης, έγκειται αφενός στη φύση των προϊόντων, για τη διάθεση των οποίων υιοθετείται το δίκτυο επιλεκτικής διανομής, δηλαδή προϊόντων υψηλής ποιότητας, για τα οποία συντρέχει εύλογη ανάγκη προστασίας της φήμης του σήματος και αφετέρου της αποτελεσματικότητας που αναμένεται να προκύψει, όπως η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων ή οικονομίες κλίμακος, οι οποίες μπορούν να επιφέρουν τη μείωση του κόστους παραγωγής και κατ' επέκταση και τη μείωση των τιμών.¹⁷⁹ Εκ των ως άνω προκύπτει ότι ο παρασιτισμός (fee riding), δεν είναι ανεκτός όπου υπάρχει δίκτυο επιλεκτικής διανομής, καθώς οι διατάξεις του ελεύθερου ανταγωνισμού επιτρέπουν την απόλυτη εδαφική προστασία αναφορικά με τις πωλήσεις προς ανεξάρτητους, εκτός δικτύου εμπόρους. Στην περίπτωση της επιλεκτικής διανομής, το δίκαιο δέχεται τη στεγανότητα της αγοράς ως απαραίτητη προϋπόθεση, προκειμένου να διαφυλαχθεί η εικόνα των προϊόντων, λόγω των χαρακτηριστικών τους αλλά και της αντίληψης την οποία έχει διαμορφώσει το κοινό για τα συγκεκριμένα προϊόντα¹⁸⁰ με αποτέλεσμα η διεξαγωγή παράλληλου εμπορίου από μη εξουσιοδοτημένους διανομείς, οι οποίοι δεν πληρούν τα κριτήρια που έχει ορίσει ο προμηθευτής, προκειμένου να ενταχθούν στο δίκτυο διανομής του, να θεωρείται μορφή παρασιτικού ανταγωνισμού και ως εκ τούτου να μην είναι επιτρεπτή από την έννομη τάξη.

¹⁷⁷ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 250

¹⁷⁸ Ibid, σελ. 266

¹⁷⁹ Ibid

¹⁸⁰ Α. Κοτσίρης, Συστήματα επιλεκτικής διανομής και παράλληλες εισαγωγές κατά το κοινοτικό δίκαιο, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 2011, σελ. 979

Στην υπόθεση Cram & Rheinzink¹⁸¹ έχει κριθεί ότι η συμβατική ρήτρα, η οποία περιλαμβάνεται σε συμβάσεις διανομής και προβλέπει την υποχρεωτική εξαγωγή των προϊόντων μόνο σε τρίτες χώρες εκτός ΕΟΧ, είναι αντίθετη με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, καθώς δύναται να επηρεάσει το διακοινοτικό εμπόριο και να έχει ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή αγορά. Το νομικό αντικείμενο της υπόθεσης δεν αφορούσε τόσο τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και την ανάλωση, αλλά τις συμβατικές αξιώσεις του προμηθευτή κατά του διανομέα σχετικά με την παράβαση ρητρών που επέβαλλαν εδαφικούς περιορισμούς στη διάθεση των προϊόντων. Αντίστοιχα στην υπόθεση Javico¹⁸² το Δικαστήριο κλήθηκε ξανά να κρίνει κατά πόσο ο συμβατικός περιορισμός για τη διάθεση των προϊόντων εκτός ΕΟΧ, μπορούσε να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Πιο συγκεκριμένα, ο εμπορικός οίκος «Yves Saint Laurent» είχε προμηθεύσει με προϊόντα του τη Γερμανική εταιρεία «Javico», με τον όρο ότι τα προϊόντα θα μεταπωληθούν μόνο στις αγορές της Ρωσίας, Ουκρανίας και Σλοβενίας (τότε εκτός ΕΟΧ) και όχι έξω από αυτές τις αγορές. Στη συνέχεια αποδείχθηκε, ωστόσο, ότι ορισμένα προϊόντα διακινήθηκαν στην Ευρωπαϊκή αγορά. Ο οίκος YSL επικαλέστηκε την παράβαση των συμβατικών υποχρεώσεων του μεταπωλητή, η Javico όμως αμφισβήτησε τη νομιμότητα των εν λόγω ρητρών. Το ΔΕΚ διευκρίνισε ότι η συγκεκριμένη υπόθεση αφορούσε συμφωνία μεταξύ προμηθευτή και μεταπωλητή, η οποία δεν θα είχε ενδοκοινοτική εφαρμογή και ότι το άρθρο 101 ΣΛΕΕ μπορεί να εφαρμοστεί μόνο όταν δύναται να επηρεαστεί το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Έτσι, σε μία συμφωνία όπως η επίδικη, για τη διανομή των προϊόντων εκτός ΕΟΧ, αυτές οι ρήτρες δεν αποσκοπούν στον περιορισμό των παράλληλων εισαγωγών εντός του ΕΟΧ. Ωστόσο, διατύπωσε ακόμα τη σκέψη ότι αν και τέτοιου είδους συμφωνίες δεν έχουν ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξεταστεί αν έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του.¹⁸³

Ο φαρμακευτικός τομέας αποτελεί πεδίο όπου εντοπίζονται πρακτικές παρεμπόδισης του παράλληλου εμπορίου, κυρίως λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, δηλαδή του διοικητικού καθορισμού των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων, έτσι ώστε οι τιμολογιακές διαφοροποιήσεις να αποτελούν κίνητρο για τη διεξαγωγή παράλληλου

¹⁸¹ ΔΕΚ, Απόφαση C- 29,30/83, Rheinzink κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

¹⁸² ΔΕΚ, Απόφαση C- 306/96, Javico International κατά Yves Saint Laurent Parfums

¹⁸³ Bellamy & Child, European Union Law of Competition, Oxford University Press, 2018, σελ. 52

εμπορίου. Στην υπόθεση Sandoz¹⁸⁴, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εμπορική πρακτική της φαρμακευτικής εταιρείας «Sandoz Prodotti Pharmaceutici» να θέτει στα τιμολόγια που απέστελλε στους χονδρεμπόρους πελάτες της τον όρο «απαγορεύεται η εξαγωγή» αποτελούσε συμφωνία μεταξύ της Sandoz και των χονδρεμπόρων, λόγω του συμβατικού τους δεσμού, η οποία κρίθηκε αντίθετη με τη διάταξη του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθώς είχε σκοπό τον περιορισμό του παράλληλου εμπορίου φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων.¹⁸⁵

Στην υπόθεση Glaxo I¹⁸⁶ το Δικαστήριο κλήθηκε να κρίνει κατά πόσο οι ρήτρες διαφοροποιημένης τιμολόγησης, οι οποίες αποσκοπούν στον περιορισμό του παράλληλου εμπορίου εντός του ΕΟΧ είναι κατ' αντικείμενο (per se) απαγορευμένες ή όπως υποστήριξε η φαρμακευτική εταιρεία «Glaxosmithkline» πρέπει να εξετάζονται τα αποτελέσματα τους στον ανταγωνισμό. Το Δικαστήριο υιοθέτησε την άποψη της Glaxosmithkline και έκρινε ότι οι ρήτρες που περιορίζουν το παράλληλο εμπόριο στον ΕΟΧ, δεν είναι per se απαγορευμένες, αλλά πρέπει να γίνεται οικονομική ανάλυση των αποτελεσμάτων τους σε κάθε συγκεκριμένη υπόθεση.

Ωστόσο, στην υπόθεση Unilever¹⁸⁷ ενώπιον της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, έγινε δεκτό ότι ρήτρες άμεσου ή έμμεσου περιορισμού των παράλληλων εισαγωγών, συνιστούν per se παράβαση του ελεύθερου ανταγωνισμού.¹⁸⁸ Ειδικότερα, η εταιρεία «Unilever», σε ετήσιες συμφωνίες της με ορισμένες αλυσίδες λιανικής, αναφορικά με προϊόντα απορρυπαντικά/καθαριστικά οικιακής χρήσης, προέβλεπε όρο, σύμφωνα με τον οποίο: «Σε περίπτωση που διακινήσετε (οι αλυσίδες λιανικής) προϊόντα της Unilever Hellas που προέρχονται από τρίτους εισαγωγείς (παράλληλο εμπόριο), τότε θα πάψει να ισχύει η παρούσα συμφωνία στο σύνολο της.» Η Επιτροπή Ανταγωνισμού έκρινε ότι ο όρος ρητά αναφέρεται σε απαγόρευση του παράλληλου εμπορίου, καθιστώντας τη σχετική ρήτρα per se απαγορευμένη, καθώς κρίθηκε ότι η Unilever

¹⁸⁴ ΔΕΚ, Απόφαση C- 277/87 Sandoz κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

¹⁸⁵ Β. Καραγιάννης, Το δίκαιο των γενόσημων φαρμάκων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 50

¹⁸⁶ ΔΕΚ, Απόφαση T-168/01 Glaxosmithkline κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

¹⁸⁷ ΕΑ, Απόφαση 441/2009, Unilever Hellas

¹⁸⁸ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 268

συμμετείχε σε κάθετη σύμπραξη κατά παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, με αποτέλεσμα να παρέλκει η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της στον ανταγωνισμό.¹⁸⁹

ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ ΘΕΣΗΣ

Η προβληματική της απαγόρευσης κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης επιχείρησης¹⁹⁰ αποτελεί ζήτημα, το οποίο αφορά τις παράλληλες εισαγωγές και την αρχή της ανάλωσης, ιδίως όταν επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην αγορά, προβαίνει σε καταχρηστική εκμετάλλευση της οικονομικής της ισχύος προκειμένου να απαγορεύσει τη διεξαγωγή του παράλληλου εμπορίου. Το Δικαστήριο, με αφορμή τις υποθέσεις Hoffmann - La Roche¹⁹¹ και Michellin¹⁹² έχει ορίσει τη δεσπόζουσα θέση επιχείρησης, ως θέση οικονομικής ισχύος που κατέχει μία επιχείρηση, η οποία της προσφέρει τη δυνατότητα ανεξάρτητης έναντι των ανταγωνιστών συμπεριφοράς και τη δυνατότητα να εμποδίζει τη διατήρηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην οικεία αγορά. Η απόκτηση δεσπόζουσας θέσης δεν αποκλείει την ύπαρξη κάποιου ανταγωνισμού, αλλά επιτρέπει στην επιχείρηση, εάν όχι να καθορίζει, τουλάχιστον να έχει αξιολογη επίδραση, στους όρους με τους οποίους θα αναπτυχθεί ο ανταγωνισμός. Ως οικονομική ισχύς στην αγορά, ορίζεται η ικανότητα διατήρησης των τιμών σε υψηλότερο επίπεδο εκείνου που υπαγορεύει ο ανταγωνισμός, η δύναμη επηρεασμού των τιμών ή άλλων εκφάνσεων λειτουργίας του ανταγωνισμού.

Η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης δεν συνιστά μομφή έναντι της επιχείρησης, καθώς η δεσπόζουσα επιχείρηση δικαιούται να ανταγωνίζεται με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Η απόκτηση δεσπόζουσας θέσης, εφόσον είναι επακόλουθο επιτυχημένων επιλογών,

¹⁸⁹ Ν. Κοσμίδης, εις Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Επιστημονική Επιμέλεια Δ. Τζουγανάτος, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 548

¹⁹⁰ Άρθρο 102 ΣΛΕΕ: Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της. Η κατάχρηση δύναται να συνίσταται ιδίως στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δίκαιων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως, στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδύναμων παροχών έναντι των εμπορικών συναλλασσομένων, στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή εκ μέρους των συναλλασσομένων, πρόσθετων παροχών που δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.»

¹⁹¹ ΔΕΚ, Απόφαση, C- 85/76 Hoffmann - La Roche κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

¹⁹² ΔΕΚ, Απόφαση, C- 322/81 Michellin κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

αποτελεί συνετή και εύλογη επιχειρηματική συμπεριφορά. Παράνομη είναι η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης. Η κατάχρηση αποτελεί αντικειμενική έννοια και σχετίζεται με τη συμπεριφορά της δεσπόζουσας επιχείρησης στην αγορά. Η δεσπόζουσα επιχείρηση, η οποία προβαίνει σε κατάχρηση της θέσης της, προβαίνει σε χρήση αθέμιτων και καταχρηστικών πρακτικών, με συνέπεια να εμποδίζει τη διατήρηση του ανταγωνισμού που ήδη υπάρχει στην αγορά ή την περαιτέρω ανάπτυξη του. Ως εκ τούτου, η δεσπόζουσα επιχείρηση, φέρει ειδική ευθύνη, ώστε να μην εμποδίζει την αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς και τις συνθήκες με τις οποίες διεξάγεται ο ανταγωνισμός.

Μία προβληματική που έχει απασχολήσει την επιστήμη και τη νομολογία, συνιστά το κατά πόσο η ύπαρξη δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, αποτελεί από μόνη της δεσπόζουσα θέση, εάν δηλαδή μία επιχείρηση δύναται να αποκτήσει δεσπόζουσα θέση στην οικεία αγορά, από μόνο το γεγονός ότι είναι φορέας δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.¹⁹³ Η σημασία της προβληματικής αναδεικνύεται από το γεγονός ότι τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας δημιουργούν νομικό μονοπώλιο υπέρ του δικαιούχου και τον εξοπλίζουν με εξουσία αποκλειστικότητας. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η ύπαρξη αποκλειστικών δικαιωμάτων που πηγάζουν από δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, δεν συνιστά από μόνη της δεσπόζουσα θέση. Ειδικότερα στην απόφαση *Deutsche Grammophon*¹⁹⁴ κρίθηκε ότι το δικαίωμα στο σήμα, παρέχει στον δικαιούχο μία ιδιαίτερη θέση εντός του προστατευόμενου γεωγραφικού χώρου, δεν σημαίνει όμως και την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης, όπως και η άσκηση του δικαιώματος επί του σήματος, εκ μέρους του δικαιούχου, η οποία αποβλέπει στο να εμποδίζει την εισαγωγή εντός του προστατευόμενου γεωγραφικού χώρου προϊόντων που φέρουν το ίδιο σήμα, δεν συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης.

¹⁹³ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 282

¹⁹⁴ ΔΕΚ, Απόφαση C-78/70 *Deutsche Grammophon* κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΩΣ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑ ΘΕΣΗ Η ΑΡΝΗΣΗ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΑΔΕΙΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

Αν και το Δικαστήριο έχει δεχτεί ότι η ύπαρξη αποκλειστικού δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, από μόνη της δεν συνιστά δεσπόζουσα θέση, ωστόσο, η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης δύναται να συνάγεται από τη γενικότερη κατάσταση της αγοράς. Δηλαδή, υπό εξαιρετικές περιπτώσεις, δύναται το ίδιο το δικαίωμα να συνιστά από μόνο του μία αγορά ή η υπάρχουσα αγορά να εξαντλείται σε αυτό το συγκεκριμένο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας.¹⁹⁵ Στην υπόθεση Parke Davis/Centrafarm¹⁹⁶ η οποία αφορούσε σε φαρμακευτικές ευρεσιτεχνίες, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η ύπαρξη δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, μπορεί να συμβάλλει στην απόκτηση δεσπόζουσας θέσης από μία επιχείρηση. Ομοίως και στην υπόθεση Magill¹⁹⁷, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι αν και κατ' αρχήν η ύπαρξη δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας δεν συνιστά από μόνη της δεσπόζουσα θέση, ωστόσο με τη συνδρομή εξαιρετικών περιστάσεων, μπορεί πράγματι να υπάρξει δεσπόζουσα θέση. Σε αυτό όμως θα συμβάλλουν οι συνθήκες της οικείας αγοράς και όχι η ύπαρξη του ίδιου του δικαιώματος. Η συνδρομή δεσπόζουσας θέσης δεν αποκλείεται μεν, όμως πρέπει να συνάγεται από την πραγματική κατάσταση της αγοράς και όχι από την αποκλειστική φύση του δικαιώματος.

Γίνεται ακόμα δεκτό ότι η ύπαρξη δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ισοδυναμεί με δεσπόζουσα θέση, όταν τα προϊόντα που καλύπτονται από τα οικεία δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας συνιστούν από μόνα τους μία αυτοτελή αγορά. Στην υπόθεση Volvo/Veng¹⁹⁸, η εταιρεία «Volvo» είχε κατοχυρώσει σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ των οποίων η Αγγλία, βιομηχανικά σχέδια σε σχέση με εξαρτήματα και ανταλλακτικά αυτοκινήτων. Η εταιρεία «Veng» εισήγαγε στην Αγγλία από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες παραποιημένα ανταλλακτικά για αυτοκίνητα Volvo, τα οποία προσέβαλλαν τα ως άνω βιομηχανικά σχέδια. Η Volvo άσκησε αγωγή για προσβολή των οικείων δικαιωμάτων της και η Veng αντέτεινε ότι η Volvo επιδιώκοντας τη δικαστική προστασία των δικαιωμάτων της, παραβιάζει το άρθρο 102 ΣΛΕΕ, και προβαίνει σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της στην αγορά, η οποία οφείλεται

¹⁹⁵ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 284

¹⁹⁶ ΔΕΚ, Απόφαση C- 24/67 Parke Davis/Centrafarm

¹⁹⁷ ΔΕΚ, Απόφαση C- 241, 242/95 RTE κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Magill)

¹⁹⁸ ΔΕΚ, Απόφαση C- 238/87 Volvo κατά Veng

στα μονοπωλιακά δικαιώματα που της προσδίδουν τα βιομηχανικά σχέδια. Για τη συγκεκριμένη υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι η άρνηση της Volvo να χορηγήσει άδειες χρήσης, δεν συνιστούσε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και μολονότι σημείωσε μία σειρά περιστάσεων υπό τις οποίες η άρνηση χορήγησης αδειών σε τρίτους θα μπορούσε να συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, στην εν λόγω υπόθεση δεν διαπίστωσε τη συνδρομή αυτών των ειδικών περιστάσεων.¹⁹⁹

Η ιδιαιτερότητα της υπόθεσης έγκειται στο γεγονός ότι η Volvo κατοχυρώνοντας ως βιομηχανικά σχέδια τα χαρακτηριστικά των εξαρτημάτων και ανταλλακτικών των αυτοκινήτων της, ουσιαστικά απέκλειε τους τρίτους ανεξάρτητους κατασκευαστές ανταλλακτικών από τη δυνατότητα παραγωγής ανταλλακτικών για αυτοκίνητα Volvo. Μάλιστα, στην περίπτωση των ανταλλακτικών αυτοκινήτων Volvo, φαίνεται πως τα χαρακτηριστικά των ανταλλακτικών που καλύπτονταν από τα βιομηχανικά σχέδια σχετίζονταν και με τεχνικά αποτελέσματα (δηλαδή τη δυνατότητα προσαρμογής του ανταλλακτικού στο κύριο σώμα του οχήματος), όχι μόνο με αισθητικά στοιχεία. Έτσι, με το πρόσχημα του βιομηχανικού σχεδίου, το οποίο, προορίζεται να παρέχει εξασφάλιση σε σχέση με αισθητικά στοιχεία, ο δικαιούχος των βιομηχανικών σχεδίων, απολάμβανε ουσιαστικά την προστασία του από τον ανταγωνισμό των τρίτων ανεξάρτητων κατασκευαστών ανταλλακτικών. Συμπερασματικά, το σκεπτικό του Δικαστηρίου καταδεικνύει την άρνηση του, να υιοθετήσει με τρόπο γενικό την άποψη ότι μόνη η ύπαρξη δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ισοδυναμεί με δεσπόζουσα θέση.²⁰⁰

Ωστόσο, έγινε δεκτό ότι εφόσον η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης διαπιστώνεται με βάση τις γενικές συνθήκες της αγοράς, η άσκηση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ιδίως με τη μορφή της άρνησης παραχώρησης αδειών χρήσης, μπορεί να συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, εφόσον συντρέχουν ειδικότερες συνθήκες που προσδίδουν το χαρακτήρα της κατάχρησης. Μάλιστα, σημείωσε ορισμένα κριτήρια, τα οποία βοηθούν στη διάγνωση μίας τέτοιου είδους κατάχρησης, όπως η εκ μέρους της επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση αυθαίρετη άρνηση προμήθειας ανταλλακτικών σε ανεξάρτητα συνεργεία επισκευών, καθορισμό υπέρογκων τιμών ανταλλακτικών ή την απόφαση παύσεως παραγωγής

¹⁹⁹ X. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 287

²⁰⁰ Ibid

ανταλλακτικών για ορισμένο τύπο αυτοκινήτου.²⁰¹ Στην απόφαση Volvo/Veng, διαπιστώθηκε ότι δεν συνέτρεχε κάποιο από τα παραπάνω κριτήρια, σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και συνεπώς η απλή άρνηση παραχώρησης άδειας χρήσης, δεν συνιστά από μόνη της, χωρίς τη συνδρομή άλλων περιστάσεων, καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης.

Στις αποφάσεις για την άρνηση παραχώρησης αδειών χρήσης, το Δικαστήριο συχνά παραπέμπει στη θεωρία των βασικών υποδομών ή βασικών διευκολύνσεων, προκειμένου να δικαιολογηθεί η παρέμβαση των κανόνων ανταγωνισμού και η υποχρέωση δεσπόζουσας επιχείρησης, να προβεί σε παραχώρηση αδειών χρήσης. Η θεωρία των βασικών διευκολύνσεων έχει διαπλαστεί νομολογιακά, στην υπόθεση Oscar Bronner²⁰² και σύμφωνα με αυτή, κάθε επιχείρηση, η οποία ελέγχει μονοπωλιακά υποδομή, με την έννοια ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση στην οικεία αγορά, επιφορτίζεται με την υποχρέωση να παρέχει πρόσβαση στους ανταγωνιστές της στην εν λόγω υποδομή, εφόσον είναι απόλυτα αναγκαίο, προκειμένου να συμμετέχουν αποτελεσματικά στον ανταγωνισμό και με την προϋπόθεση ότι δεν υφίσταται εναλλακτικό ισοδύναμο, προκειμένου οι ανταγωνιστές να δραστηριοποιηθούν στην κατάντη αγορά. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι βασική υποδομή μπορεί να συνιστά και ένα δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως έχει κριθεί στις υποθέσεις IMS²⁰³ και Magill.²⁰⁴

Στη θέση ότι η ύπαρξη δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας από μόνη της δεν ισοδυναμεί με δεσπόζουσα θέση, επέμεινε το Δικαστήριο και στην απόφαση AstraZeneca.²⁰⁵ Αν και κρίθηκε ότι συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, η απόκτηση δικαιωμάτων σε ευρεσιτεχνίες, με ψευδείς δηλώσεις, ωστόσο, η διαπίστωση της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης, δεν στηρίχθηκε μόνο στην ύπαρξη των ευρεσιτεχνιών, αλλά στη γενική κατάσταση της οικείας αγοράς. Στην υπόθεση αυτή, διαγνώστηκε ότι η φαρμακευτική εταιρεία AstraZeneca, είχε κατορθώσει με ψευδείς δηλώσεις ενώπιον εθνικών οργανισμών βιομηχανικής ιδιοκτησίας, να της χορηγηθούν, συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας για ευρεσιτεχνίες που κατοχύρωναν το φαρμακευτικό προϊόν Losec και τη δραστική ουσία ομπεραζόλη. Έτσι κατάφερε να

²⁰¹ Ibid, σελ. 292

²⁰² ΔΕΚ, Απόφαση C- 7/97, Oscar Bronner κατά Mediaprint

²⁰³ ΔΕΚ, Απόφαση C- 418/01, IMS Health κατά NDC Health

²⁰⁴ ΔΕΚ, Απόφαση C- 242/91, RTE κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Magill)

²⁰⁵ ΕΓΔ, Απόφαση T-321/05, AstraZeneca κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

επιμηκύνει τη χρονική διάρκεια των αποκλειστικών δικαιωμάτων εκμετάλλευσης του Losec και της ομπεραζόλης για περισσότερο χρονικό διάστημα από το νόμιμο. Επιπλέον, η AstraZeneca, ακολουθούσε την πρακτική, να ανακαλεί τις άδειες κυκλοφορίας σχετικά με ευρεσιτεχνίες, των οποίων εξέπνεε η χρονική διάρκεια, με αποτέλεσμα να αποτρέπει τις παράλληλες εισαγωγές γενόσημων φαρμάκων εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ, καθώς η νομοθεσία επέτρεπε να λάβουν άδεια εξαγωγής και στα λοιπά κράτη μέλη και έτσι να δημιουργηθούν κανάλια παράλληλων εισαγωγών σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.²⁰⁶ Παρόμοια προβληματική συνιστά και το ζήτημα της κακόπιστης έγερσης αξιώσεων σε σχέση με δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, η οποία μπορεί να είναι δικαστική ή εξώδικη. Τέτοια περίπτωση θα συνιστούσε η αξίωση σηματούχου, ο οποίος στρέφεται κατά παράλληλου εισαγωγέα, αν και γνωρίζει ότι η παράλληλη εισαγωγή είναι νόμιμη και προέρχεται από χώρες του ΕΟΧ. Η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης και σε αυτή την περίπτωση, είναι ζήτημα που αξιολογείται με βάση τις πραγματικές συνθήκες της αγοράς.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ

Κάθε επιχείρηση δεσπόζουσα ή μη, έχει το δικαίωμα να επιλέγει τους εμπορικούς της εταίρους και να διαθέτει ελεύθερα τα περιουσιακά της στοιχεία.²⁰⁷ Υποχρέωση προμήθειας βάσει του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, μπορεί να επιβληθεί, μόνο όταν η δεσπόζουσα επιχείρηση, άνευ αντικειμενικού λόγου διακόπτει την προμήθεια πελάτη με τον οποίο έχει ήδη εμπορικές σχέσεις και η εν λόγω άρνηση προμήθειας περιορίζει τον ανταγωνισμό σε δευτερογενή αγορά ή θέτει τον εμπορικό εταίρο σε δυσμενή θέση στον ανταγωνισμό, με αποτέλεσμα μέχρι και τον αποκλεισμό του από την αγορά. Στις υποθέσεις ΣΥΦΑΙΤ/Λέλος²⁰⁸ οι οποίες αποτελούν ελληνικές προδικαστικές παραπομπές, η πρώτη από την Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού, η δεύτερη από το Εφετείο Αθηνών, το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφασίσει αν και κατά πόσο η άρνηση της φαρμακευτικής εταιρείας Glaxosmithkline, να ικανοποιήσει το σύνολο του όγκου των παραγγελιών που δεχόταν από χονδρεμπόρους φαρμάκων, συνιστά κατάχρηση

²⁰⁶ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 299

²⁰⁷ R. Whish, D. Bailey, Competition Law, Oxford University Press, 2022, σελ. 732

²⁰⁸ ΔΕΕ, Απόφαση C- 53/03 Συνεταιρισμός Φαρμακοποιών Αιτωλίας και Ακαρνανίας (ΣΥΦΑΙΤ) κατά Glaxosmithkline

δεσπόζουσας θέσης και οδηγεί στον περιορισμό του παράλληλου εμπορίου. Συγκεκριμένα στα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι Έλληνες χονδρέμποροι φαρμακευτικών προϊόντων, εξήγαγαν αυξανόμενα μεγάλες ποσότητες, κυρίως στη Μ. Βρετανία και στη Γερμανία. Το έτος 2000 η φαρμακευτική εταιρεία GlaxoWellcome, δέχθηκε παραγγελίες πολλαπλάσιες της ελληνικής ζήτησης, με αποτέλεσμα να εξαντληθεί το απόθεμα της, ενώ ειδοποίησε και τον ΕΟΦ για την αδυναμία της να προμηθεύσει της ζητούμενες ποσότητες. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφάσισε να παραπέμψει μία σειρά από ερωτήματα στο ΔΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

Ο Γενικός Εισαγγελέας F. Jacobs, γνωμοδότησε ότι φαρμακευτική επιχείρηση, η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά, δεν ενεργεί απαραίτητα με κατάχρηση της θέσης της, όταν αρνείται να ικανοποιήσει το σύνολο των παραγγελιών που δέχεται από χονδρεμπόρους. Το ΔΕΕ επέστρεψε την υπόθεση στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, η οποία υιοθέτησε της προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα και την προηγούμενη νομολογία *Commercial Solvents*²⁰⁹ και έκρινε ότι δεν υπήρξε παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ. Το έτος 2001 οι καταγγέλοντες στην υπόθεση ΣΥΦΑΙΤ, άσκησαν αγωγές ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων ζητώντας την προμήθεια επιπλέον ποσοτήτων φαρμακευτικών προϊόντων από την GlaxoWellcome, το οποίο έκρινε ότι η εταιρεία ήταν αντικειμενικά δικαιολογημένη να αρνηθεί να προμηθεύσει της χονδρεμπόρους, καθώς δεν είχε καμία υποχρέωση να τροφοδοτεί της παράλληλες εξαγωγές τους. Στη συνέχεια ασκήθηκαν εφέσεις και το Εφετείο αποφάσισε να παραπέμψει μία σειρά ερωτημάτων στο ΔΕΕ, από τα οποία προέκυψε η απόφαση Λέλος.²¹⁰

Το Δικαστήριο έκρινε ότι ένας παραγωγός φαρμακευτικών προϊόντων, πρέπει να είναι σε θέση να προασπίσει τα εμπορικά του συμφέροντα, όταν αντιμετωπίζει παραγγελίες ασυνήθιστων ποσοτήτων, κάτι το οποίο μπορεί να συμβεί, όταν σε ένα κράτος μέλος, χονδρέμποροι παραγγέλουν φάρμακα σε ποσότητες δυσανάλογες εκείνων που πωλούσαν στο παρελθόν. Διευκρινίζει ακόμα ότι όταν επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην αγορά, αρνείται να ικανοποιήσει συνήθεις παραγγελίες των χονδρεμπόρων, προκειμένου να εμποδίσει της παράλληλες εξαγωγές που πραγματοποιούν ορισμένοι χονδρέμποροι, από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, προβαίνει σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της.²¹¹ Επομένως, εναπόκειται στο

²⁰⁹ ΔΕΚ, Απόφαση, C- 6/73, 7/73 *Commercial Solvents*

²¹⁰ ΔΕΕ, Απόφαση, C- 468/06 έως C-478/06, Σωτ. Λέλος κατά Glaxosmithkline

²¹¹ R. Whish, D. Bailey, *Competition Law*, Oxford University Press, σελ. 747

δικαστήριο να διαπιστώσει τον συνήθη χαρακτήρα των παραγγελιών αυτών, λαμβάνοντα υπόψη τον όγκο της παραγγελίας, σε σχέση με της ανάγκες της αγοράς του κάθε κράτους μέλους, καθώς και της εμπορικές σχέσεις που διατηρούσε στο παρελθόν η εν λόγω επιχείρηση με τους χονδρεμπόρους. Στο πλαίσιο της απόφασης Λέλος, το Δικαστήριο έθεσε δύο κριτήρια, προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης, πρώτον τον όγκο των παραγγελιών σε σχέση με της απαιτήσεις και της ανάγκες της εθνικής αγοράς και δεύτερον της προγενέστερες εμπορικές σχέσεις μεταξύ της δεσπόζουσας επιχείρησης και των χονδρεμπόρων.

Στην υπόθεση United Brands²¹² η εταιρεία United Brands, επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην αγορά πώλησης μπανανών και υψηλό μερίδιο στην παγκόσμια αγορά, αναφορικά με το σύνολο των εξαγωγών της, έθεσε συμβατική ρήτρα στους διανομείς της, με την οποία τους υποχρέωνε να μην μεταπωλούν της μπανάνες «Chiquita» της UBC, εφόσον ήταν ακόμα πράσινες, καθώς και να μην πωλούν μπανάνες διαφορετικού σήματος. Το Δικαστήριο, ενώπιον του οποίου προσέφυγε η UBC, με αίτημα την ακύρωση του επιβληθέντος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προστίμου, για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, επικύρωσε την απόφαση της Επιτροπής. Διαπίστωσε ότι η εν λόγω πρακτική της UBC, είχε σκοπό την άμεση ή έμμεση απαγόρευση των εξαγωγών των διανομέων, προκειμένου να περιορίσει τις παράλληλες εισαγωγές και να στεγανοποιήσει την αγορά.

Υπάρχουν περιπτώσεις, κατά τις οποίες η εκπτωτική πολιτική επιχείρησης, συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, εφόσον κατατείνει στον περιορισμό ή απαγόρευση του παράλληλου εμπορίου και στην κατάτμηση της ενιαίας αγοράς. Η ενωσιακή νομολογία χαρακτηρίζει ένα εκπτωτικό σύστημα ως καταχρηστικό, όταν έχει αποτελέσματα αντίστοιχα με μία ρήτρα αποκλειστικής προμήθειας, τείνοντας να δημιουργήσει ή ενισχύσει πελατειακή σχέση ανάμεσα στον δεσπόζοντα προμηθευτή και τον εκάστοτε πελάτη του και εφόσον δεν μπορεί να δικαιολογηθεί αντικειμενικά.²¹³ Στην υπόθεση Michellin διαπιστώθηκε ότι ο όμιλος «Michellin», κατασκευαστής ελαστικών, με δεσπόζουσα θέση στην παγκόσμια αγορά, εφάρμοσε εκπτωτική πολιτική και συγκεκριμένα εκπτώσεις στόχου πωλήσεων, απέναντι σε μεταπωλητές, όσο και εκπτώσεις απέναντι σε τελικούς καταναλωτές, θέτοντας την προϋπόθεση ότι θα

²¹² ΔΕΚ, Απόφαση C-27/76, United Brands Company κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

²¹³ Δ. Τζουγανάτος, Ν. Κοσμίδης εις Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Επιστημονική Επιμέλεια Δ. Τζουγανάτος, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 924

προμηθεύονται προϊόντα μόνο από τη Michellin και το εμπορικό δίκτυο των εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων και διανομέων της. Η πρακτική αυτή της Michellin, κρίθηκε ότι αποτελεί κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, καθώς περιόριζε τις παράλληλες εισαγωγές, προκαλώντας στεγανοποίηση της αγοράς και ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της Michellin στην οικεία αγορά.

Αντίστοιχη ήταν η αντιμετώπιση της υπόθεσης Nestle²¹⁴ η οποία περιήλθε ενώπιον της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού και επιβεβαιώθηκε από το Εφετείο Αθηνών.²¹⁵ Αναλυτικότερα, διαπιστώθηκε ότι η εταιρεία «Nestle», η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά στιγμιαίου καφέ στο κανάλι λιανικής πώλησης και μαζικής εστίασης, περιέλαβε εκπτώσεις στόχου και πίστης στις σχετικές με τις αλυσίδες λιανικής συμφωνίες, με σκοπό να εμποδίσει τον εφοδιασμό των αλυσίδων από ανταγωνιστές παραγωγούς ή παράλληλους εισαγωγείς και να εξασφαλίσει τον εφοδιασμό τους μόνο από το εμπορικό δίκτυο της Nestle.

Τέλος, χρήζει αναφοράς στην υπόθεση Honda²¹⁶ η οποία περιήλθε ενώπιον του Δικαστηρίου, από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, υπό τη μορφή προδικαστικού ερωτήματος. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, η εταιρεία Honda, κατασκευαστής και έμπορος μηχανοκίνητων οχημάτων και κινητήρων, ενήγαγε τη Μ. Πατμανίδη ΑΕ, καθώς η εναγόμενη εισήγαγε στην Ελλάδα και πωλούσε, χωρίς τη συγκατάθεση της Honda, γνήσια προϊόντα της, κατασκευαζόμενα στην Ταϊλάνδη και προοριζόμενα να διατεθούν στο εμπόριο στην Ασία, με αποτέλεσμα, σύμφωνα με τη Honda, η εν λόγω παράλληλη εισαγωγή να προσβάλλει το αποκλειστικό δικαίωμα της στο σήμα, δηλαδή των εθνικών και κοινοτικών σημάτων, των οποίων είναι δικαιούχος.

Η εναγόμενη έθεσε το ζήτημα της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης εκ μέρους της Honda, καθώς τα επίδικα προϊόντα ήταν ανταλλακτικά παλαιών μοντέλων οχημάτων, τα οποία η Honda διένειμε μόνο στην αγορά της Ασίας, έτσι ώστε με την απόσυρση τους από την Ευρωπαϊκή αγορά, να ωθήσει τους κατόχους παλαιών μοντέλων, στην αγορά νέων μοντέλων Honda, εφόσον πλέον δεν υπήρχε προσφορά των εν λόγω ανταλλακτικών στην ευρωπαϊκή αγορά. Λόγω της έλλειψης των συγκεκριμένων ανταλλακτικών στην ευρωπαϊκή αγορά, η εναγόμενη εισήγαγε τα ανταλλακτικά από την αγορά της Ασίας, τη ζήτηση των οποίων είχε αρνηθεί να καλύψει η Honda στην

²¹⁴ ΕΑ, Απόφαση 434/2009 Nestle

²¹⁵ Δ. Τζουγανάτος, ο.π, σελ. 943

²¹⁶ ΔΕΕ, Απόφαση C-535/13 Honda κατά Μ. Πατμανίδη

Ελλάδα, με αποτέλεσμα να προκύψει το εύλογο ερώτημα, κατά πόσο η συγκεκριμένη συμπεριφορά της Honda, θα μπορούσε να συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, σύμφωνα με το άρθρο 102 ΣΛΕΕ. Το Δικαστήριο τελικώς, δεν διέγνωσε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και απεφάνθη ότι πρόκειται για παράνομη παράλληλη εισαγωγή, η οποία πραγματοποιείται χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου.

IV. ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΕΝΝΟΜΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Σύμφωνα με την Οδηγία 2008/95/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τα εμπορικά σήματα, χρήση του σήματος συνιστά η εισαγωγή και εξαγωγή προϊόντων υπό το σήμα του δικαιούχου. Το άρθρο 7 του ελληνικού Νόμου 4679/2020 προβλέπει ρητά ότι χρήση του σήματος συνιστά η επίθεση του σήματος στα προϊόντα, τα οποία καλείται να διακρίνει ή στη συσκευασία τους αποκλειστικά με προορισμό την εξαγωγή. Επομένως, εκ των ως άνω προκύπτει ότι χρήση του σήματος αποτελεί η διάθεση (και συνεπώς η μεταπώληση) προϊόντων που φέρουν το σήμα.²¹⁷ Προβλέπεται ακόμα ότι ο σηματούχος δικαιούται να εμποδίζει τρίτους, να φέρουν στην Ελλάδα, στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών, προϊόντα του σηματούχου από τρίτες χώρες, ανεξάρτητα από το τελωνειακό καθεστώς στο οποίο έχουν υπαχθεί τα προϊόντα, συμπεριλαμβανομένης της διαμετακόμισης και της τελωνειακής αποταμίευσης.

Όταν τα παράλληλως εισαγόμενα προϊόντα, είναι αποτέλεσμα μη νόμιμης παράλληλης εισαγωγής, ο παράλληλος εισαγωγέας διαπράττει προσβολή του εμπορικού σήματος, καθώς η εισαγωγή γνήσιων σηματοδοτημένων προϊόντων, συνιστά χρήση του σήματος. Μη νόμιμη είναι η παράλληλη εισαγωγή, όταν πραγματοποιείται από τρίτες χώρες εκτός ΕΟΧ, ή χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου. Η παράλληλη εισαγωγή μπορεί, ωστόσο, να είναι κατ' αρχήν νόμιμη, όμως να προσβάλλει βασικές λειτουργίες του σήματος, όπως τη διαφημιστική λειτουργία ή τη λειτουργία εγγύησης ποιότητας (εγγυητική λειτουργία), ειδικά εάν πρόκειται για προϊόν, το οποίο φέρει σήμα με υψηλή αναγνωρισιμότητα στην αγορά, η φήμη του οποίου προστατεύεται ανεξάρτητα από τη συρροή κινδύνου σύγχυσης.

²¹⁷ Χ. Χρυσάνθης, Ανάλυση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και παράλληλες εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 127

Η προσβολή του σήματος ενεργοποιεί τις έννομες αξιώσεις του δικαιούχου προς αποκατάσταση της ζημίας, την οποία υπέστη, λόγω της παράνομης συμπεριφοράς του παράλληλου εισαγωγέα. Στο άρθρο 38 του Ν. 4679/2020, ο νομοθέτης προβλέπει ότι ο φορέας του δικαιώματος δύναται να αξιώσει δικαστικώς, την άρση της προσβολής και την παράλειψη της στο μέλλον, με την απόσυρση, την κατάσχεση ή την ανάκληση από την αγορά, των εμπορευμάτων που κρίθηκε ότι προσβάλλουν το δικαίωμα στο σήμα. Οι ως άνω ενέργειες μπορούν να ζητηθούν και με τη διαδικασία της προσωρινής δικαστικής προστασίας, με τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων ή με προσωρινή διαταγή. Το Μονομελές Πρωτοδικείο, δικάζοντας κατά τη διαδικασία των άρθρων 686 επ. ΚΠολΔ, μπορεί να διατάξει τη λήψη των ως άνω μέτρων, εφόσον πιθανολογηθεί προσβολή. Ωστόσο, εάν δεν ασκηθεί η αντίστοιχη αγωγή, ενώπιον του δικαστηρίου, για την κύρια υπόθεση, τα ασφαλιστικά μέτρα αίρονται αυτοδικαίως.

Η νομοθεσία παρέχει στον φορέα του δικαιώματος τη δυνατότητα να ζητήσει αποζημίωση από τον παράλληλο εισαγωγέα, ο οποίος προέβη σε παράνομη παράλληλη εισαγωγή, προκειμένου ο δικαιούχος να περιέλθει στη θέση στην οποία θα βρισκόταν, εάν δεν είχε μεσολαβήσει η παράνομη πράξη του τρίτου. Ειδικότερα, σε περίπτωση προσβολής άυλου αγαθού της επιχείρησης, προβλέπεται ο τριπλός υπολογισμός της ζημίας, ο οποίος αποτελεί νομολογιακή διάπλαση των κανόνων του δικαίου της αποζημίωσης, με στοιχεία από το δίκαιο του αδικαιολόγητου πλουτισμού και της διοίκησης αλλοτρίων.²¹⁸

Η πρώτη μέθοδος υπολογισμού της ζημίας, έγκειται στον υπολογισμό της συγκεκριμένης ζημίας, με βάση τις αρχές του αστικού δικαίου. Περιλαμβάνει τη θετική ζημία και το διαφυγόν κέρδος του δικαιούχου, την περιουσιακή δηλαδή ζημία, την οποία υπέστη ο φορέας του δικαιώματος. Σκοπός είναι η επαναφορά της περιουσιακής του κατάστασης στο σημείο στο οποίο θα βρισκόταν, αν δεν είχε μεσολαβήσει η πράξη της προσβολής. Το δικαστήριο κατά τον καθορισμό της αποζημίωσης, λαμβάνει υπόψη τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις, όπως την απώλεια κερδών ή την ηθική βλάβη που υπέστη ο δικαιούχος, λόγω της προσβολής. Η δεύτερη μέθοδος συνίσταται στην κατ' αποκοπή αποζημίωση, η οποία αντιστοιχεί σε ένα υποθετικό αντάλλαγμα χρήσης, επί του δικαιώματος στο άυλο αγαθό και αποσκοπεί στο να μην περιέρχεται ο προσβολέας του δικαιώματος σε ευνοϊκότερη θέση από ότι εκείνος που χρησιμοποιεί

²¹⁸ Α. Καραγκουνίδης, Αποζημίωση λόγω προσβολής δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2014, σελ. 39

το δικαίωμα με την άδεια του δικαιούχου και με την καταβολή του αντίστοιχου ανταλλάγματος. Η τρίτη μέθοδος συνίσταται στην απόδοση των κερδών ή της ωφέλειας που αποκόμισε ο παραβάτης λόγω της προσβολής. Στον συγκεκριμένο τρόπο υπολογισμού της ζημίας, είναι κρίσιμη η ωφέλεια του προσβολέα από την αθέμιτη εκμετάλλευση του άϋλου αγαθού και όχι η ζημία, την οποία υπέστη ο δικαιούχος του δικαιώματος.

Οι ως άνω αξιώσεις που αφορούν την καταβολή αποζημίωσης, τελούν σε διαζευκτική συρροή. Ο δικαιούχος δύναται να επιλέξει μεταξύ των παραπάνω τρόπων υπολογισμού της ζημίας. Η παραγραφή των αξιώσεων συνίσταται σε πέντε έτη από τη στιγμή που ο δικαιούχος θα λάβει γνώση της προσβολής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το ζήτημα της ανάλωσης και των παράλληλων εισαγωγών χαρακτηρίζεται από τη σύγκρουση μεταξύ του νομικού μονοπωλίου που παρέχει το δικαίωμα στο σήμα και του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, το οποίο προϋποθέτει την απρόσκοπτη διεξαγωγή του εμπορίου εντός της Ένωσης, χωρίς τεχνητούς περιορισμούς και εμπόδια. Αφενός, το δικαίωμα στο σήμα παρέχει τη νομική δυνατότητα στον δικαιούχο, να διαχειριστεί διαφορετικά την κυκλοφορία των προϊόντων του σε κάθε χώρα, να απαγορεύει τις εισαγωγές από μία χώρα σε άλλη και κατ' επέκταση να προβαίνει σε κατάτμηση των εθνικών αγορών. Αφετέρου, στον ελεύθερο ανταγωνισμό οι παράλληλες εισαγωγές είναι επιτρεπτές, καθώς υπερισχύει η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Η αρχή της ανάλωσης ισορροπεί μεταξύ του δικαίου του σήματος και του ελεύθερου ανταγωνισμού και επέρχεται όχι αόριστα και γενικά αλλά στο πλαίσιο του forum. Το σύνολο της Ε.Ε και του ΕΟΧ αντιμετωπίζεται ομοιόμορφα ως ενιαία αγορά, στην οποία εφαρμόζεται ενιαία η αρχή της εδαφικότητας. Με τη θέση σε πρώτη κυκλοφορία του προϊόντος από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του, σε οποιαδήποτε χώρα της Ε.Ε και του ΕΟΧ, αναλώνεται η εξουσία του δικαιούχου να παρεμποδίζει την περαιτέρω κυκλοφορία των προϊόντων του, με συνέπεια τη νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών. Οικονομική και δικαιοπολιτική επιλογή του νομοθέτη αποτελεί η ενωσιακή ανάλωση και η ελευθερία των παράλληλων εισαγωγών εντός της Ε.Ε και του ΕΟΧ και η απαγόρευσή τους από τρίτες χώρες. Η προτεραιότητα του νομοθέτη στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και στον ελεύθερο ανταγωνισμό, καθιστά σαφές ότι το ζήτημα της ανάλωσης συνιστά κατά κύριο λόγο, ζήτημα οικονομικής πολιτικής, σχετιζόμενο με μακροοικονομικές επιλογές του ενωσιακού νομοθέτη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Λ. Γρηγοριάδης, Ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα και νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012
- Β. Καραγιάννης, Το δίκαιο των γενόσημων φαρμάκων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013
- Α. Καραγκουνίδης, Αποζημίωση λόγω προσβολής δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2014
- Θ. Λιακόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2000
- Χ. Παμπούκης (Επιστημονική Επιμέλεια), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009
- Ε. Περάκης, Εμπορικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018
- Ν. Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία και Αθέμιτος Ανταγωνισμός, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022
- Δ. Τζουγανάτος, Οι συμφωνίες αποκλειστικής και επιλεκτικής διανομής στο δίκαιο του ανταγωνισμού (ελεύθερου και αθέμιτου), Νομική Βιβλιοθήκη, 2001
- Δ. Τζουγανάτος (Επιστημονική Επιμέλεια), Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020
- Β. Χριστιανός, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
- Χ. Χρυσάνθης, Ανάλωση Δικαιωμάτων Διανοητικής Ιδιοκτησίας και Παράλληλες Εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012
- Χ. Χρυσάνθης, Το νέο δίκαιο των εμπορικών σημάτων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- F. Abbot, Parallel trade in pharmaceuticals - Contribution to Research Handbook on Intellectual Property Exhaustion and Parallel Imports edited by I. Caliboli and E. Lee
- St. Anderman, EU Competition Law and Intellectual Property Rights, Oxford University Press, 2011
- Bellamy & Child, European Union Law of Competition, Oxford University Press, 2018
- D. Llewelyn, T. Aplin, Intellectual property, Sweet and Maxwell, 2019
- Jones and Sufrin, EU Competition Law, Oxford University Press, 2016
- W. Rothnie, Parallel Imports, Sweet and Maxwell, 1993
- R. Whish, D. Bailey, Competition Law, Oxford University Press, 2021

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Β. Καραγιάννης, Το παράλληλο εμπόριο φαρμάκων υπό το φως του ενωσιακού δικαίου, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 2010
- Λ. Κοτσίρης, Συστήματα επιλεκτικής διανομής και παράλληλες εισαγωγές κατά το κοινοτικό δίκαιο (γνωμοδότηση), Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 2011
- Ε. Κινινή, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 1998, παρατηρήσεις επί της απόφασης του ΔΕΚ, C-355/96, Sihhouette International / Hartlauer,
- Ε. Κινινή, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 2008, παρατηρήσεις επί της απόφασης του ΔΕΚ, C-348/04, Boehringer Ingelheim II
- Ε. Μαστρομανώλης, Peak Holding και Class International, Δύο νέες αποφάσεις του ΔΕΚ με επιπτώσεις στο ζήτημα της ανάλωσης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, Τεύχος 7/2006, Νομική Βιβλιοθήκη
- Α. Μικρουλέα, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 2005, παρατηρήσεις επί της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, 803/2005

- Η. Σουφλερός, Παράλληλο εμπόριο και δικαίωμα στο σήμα κατά την Οδηγία 89/104/ΕΟΚ, Με αφορμή την απόφαση του ΔΕΚ της 23.2.1999 στην υπόθεση C- 63/97 BMW, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 1999
- Η. Σουφλερός, Μεταβίβαση ιδανικής μερίδας επί σήματος από συνδικαιούχο σε τρίτο ανταγωνιστή (γνωμοδότηση), Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, Τεύχος 4/2004, Νομική Βιβλιοθήκη
- Χ. Χρυσάνθης, Κίνδυνος σύγχυσης στο δίκαιο των σημάτων, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, 2007
- Χ. Χρυσάνθης, Ζητήματα γενικής θεωρίας του δικαίου των σημάτων, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, Τεύχος 8-9/2008, Νομική Βιβλιοθήκη

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- I. Caliboli, Market Integration and (the limits of) the first sale rule in North American and European trademark law, Santa Clara Law Review 2011

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην ΠΕΚ)

- T- 168/01 Glaxosmithkline/European Commission
- T- 321/05 AstraZeneca/ European Commission

Αποφάσεις Δικαστηρίου Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην ΔΕΚ)

- C- 56, 58/64 Consten & Grundig
- C- 24/67 Parke Davis/ Centrafarm
- C- 78/70 Deutsche Grammophon/ Metro
- C- 6/73 Commercial Solvents
- C- 192/73 Van Zylen/ HAG (HAG 1)
- C- 15/74 Centrafarm/ Sterling
- C- 16/74 Centrafarm/ Winthrop
- C- 27/76 United Brands/ European Commission
- C- 85/76 Hoffmann - La Roche/ European Commission

- C- 102/77 Hoffmann - La Roche/ Centrafarm
- C- 3/78 Centrafarm/ American Home Products
- C- 1/81 Pfizer/Eurim - Pharm
- C- 322/81 Michellin/European Commission
- C- 29, 30/83 Rheinzink/ European Commission
- C- 238/87 Volvo/Veng
- C- 277/87 Sandoz/ European Commission
- C- 10/89 CNL Sucal/HAG (HAG II)
- C- 241, 242/ 91 RTE/European Commission (Magill)
- C-376/92 Metro/Cartier
- C- 9/93 IHT Internationale Heiztechnik/ Ideal Standard
- C- 427, 429, 436/93 Bristol Mayers Squibb, Boehringer, Bayer/ Paranova
- C- 71, 73/94 Eurim Pharm/Pharmitalia
- C- 337/95 Parfums Christian Dior/Evora
- C- 306/96 Javico/ Yves Saint Laurent
- C- 355/96 Silhouette/ Hartlauer
- C- 7/97 Oscar Bronner/ Mediaprint
- C- 63/97 BMV/Deenik
- C- 71, 71/97 Pharmacia & Upjohn/ Paranova
- C- 173/98 Sebago/Unic
- C- 414/99 Zino Davidoff/AG Imports (Συνεκδ. με Levi Strauss)
- C- 415/99 Levi Strauss/Tesco (Συνεκδ. με Zino Davidoff)
- C- 443/99 Merck/ Paranova
- C- 143/00 Boehringer/Swingward (Boehringer I)
- C- 244/00 Van Doren/Lifestyle Sports
- C- 418/01 IMS Health/NDC Health
- C- 53/03 ΣΥΦΑΙΤ/ Glaxosmithkline
- C- 16/03 Peak Performance/Axolin - Elinor
- C- 405/03 Class International/Colgate Palmolive
- C- 348/04 Boehringer Ingelheim II
- C- 276/05 Wellcome/ Paranova
- C- 468/06 έως 478/06 Σωτ. Λέλος/ Glaxosmithkline
- C- 487/07 L'oreal/Bellure
- C- 59/08 Copad/Christian Dior

- C- 535/13 Honda/M. Πατμανίδη
- C- 291/16 Schweppes/ Red Parallela
- C- 642/16 Junek/ Lohman Rauscher
- C- 129/17 Mitsubishi/ Duma

Αποφάσεις Ελληνικών Δικαστηρίων

- Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης 8031/2005
- Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης 699/2011

Αποφάσεις Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

- EA 434/2009 Nestle
- EA 441/2009 Unilever

